

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH, POPRZEMYSŁOWYCH I POWOJSKOWYCH W MIEŚCIE KIELCE

Opracowanie

Danuta Wojnowska, Artur Hajdorowicz
Wydział Projektów Strukturalnych
i Strategii Miasta

Urząd Miasta Kielce
marzec 2007 r.

Konsultacje:

1. Wydział Gospodarki Przestrzennej i Administracji Budowlanej, Urząd Miasta Kielce
2. Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska, Urząd Miasta Kielce
3. Wydział Edukacji, Kultury i Ochrony Zdrowia, Urząd Miasta Kielce
4. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach
5. Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Kielcach
6. Świętokrzyski Urząd Marszałkowski – Departament Rozwoju Regionalnego i Współpracy z Zagranicą
7. Świętokrzyski Urząd Wojewódzki – Wydział Rozwoju Regionalnego
8. Powiatowy Urząd Pracy w Kielcach
9. Komenda Wojewódzka Policji w Kielcach
10. Staropolska Izba Przemysłowo – Handlowa
11. Caritas Diecezji Kieleckiej
12. Świętokrzyskie Centrum Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej

Szczególne podziękowania kieruję do:

dr hab. Krzysztofa Skalskiego – Prezesa Forum Rewitalizacji w Krakowie

SPIS TREŚCI

WSTĘP	6
CZĘŚĆ PIERWSZA - ZAGADNIENIA OGÓLNE	8
ROZDZIAŁ 1-ZAKRES POJĘCIOWY „REWITALIZACJI” I „LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI”	8
ROZDZIAŁ 2 - MOTYWACJA DO PRZYGOTOWANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI.....	11
CZĘŚĆ DRUGA - CHARAKTERYSTYKA MIASTA.....	14
ROZDZIAŁ 1 - OGÓLNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU MIASTA	14
1.1. Uwarunkowania geograficzne, krajobrazowe i przyrodnicze.....	14
1.2. Zagrożenia w funkcjonowaniu środowiska przyrodniczego.....	16
ROZDZIAŁ 2 - STRUKTURA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH I ZATRUDNIENIE NA TERENIE MIASTA KIELCE	27
2.1. Region Świętokrzyski na tle regionów Unii Europejskiej.....	27
2.2. Struktura podmiotów gospodarczych i zatrudnienia na terenie Kielc	28
2.3. Bezrobocie – dominujący problem społeczny na terenie Kielc.....	33
2.3.2. Bezrobocie w Kielcach w latach 2004-2006	36
ROZDZIAŁ 3 - SPOŁECZEŃSTWO KIELC	40
3.1. Struktura i prognoza demograficzna.....	40
3.2. Sytuacja społeczna w Kielcach	41
3.3. Bezpieczeństwo w Mieście jednym z kryteriów warunkujących podjęcie działań rewitalizacji na poziomie społecznym.....	47
ROZDZIAŁ 4 - ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE MIASTA.....	49
1.1. Struktura własności i użytkowania gruntów i budynków.....	49
1.2. Polityka mieszkaniowa gminy.....	51
1.3. Standard cywilizacyjny a obszary rewitalizacji.....	59
1.4. Ochrona dziedzictwa kulturowego	60
1.5. Kielce – obszary zdegradowane w mieście pod względem przestrzennym (opracowanie: Artur Hajdorowicz)	61
ROZDZIAŁ 5 -CHARAKTERYSTYKA MIASTA W ASPEKTCIE REWITALIZACJI - PODSUMOWANIE	67
CZĘŚĆ TRZECIA-NAWIĄZANIE DO STRATEGICZNYCH DOKUMENTÓW ROZWOJU GOSPODARCZEGO, SPOŁECZNEGO I PRZESTRZENNEGO MIASTA I REGIONU... 69	
ROZDZIAŁ 1 - UWARUNKOWANIA REALIZACJI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI WYNIKAJĄCE Z AKCESJI POLSKI DO UNII EUROPEJSKIEJ	69
ROZDZIAŁ 2 - UWARUNKOWANIA REALIZACJI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO	73
ROZDZIAŁ 3 - UWARUNKOWANIA REALIZACJI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII ROZWOJU MIASTA KIELCE „KIELCE 2015”	78
ROZDZIAŁ 4 - UWARUNKOWANIA REALIZACJI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI WYNIKAJĄCE Z ZAŁOŻEŃ POLITYKI EKOLOGICZNEJ DLA MIASTA KIELCE	80

ROZDZIAŁ 5 - UWARUNKOWANIA REALIZACJI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII PRZECIWDZIAŁANIA PROBLEMOM SPOŁECZNYM REALIZOWANEJ PRZEZ MIEJSKI OŚRODEK POMOCY RODZINIE W MIEŚCIE KIELCE	82
ROZDZIAŁ 6 - UWARUNKOWANIA REALIZACJI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII „BEZPIECZNE KIELCE”	83
ROZDZIAŁ 7 – UWARUNKOWANIA REALIZACJI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI WYNIKAJĄCE ZE STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA KIELCE	84
ROZDZIAŁ 8 - UWARUNKOWANIA REALIZACJI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI WYNIKAJĄCE Z WIELOLETNIEGO PROGRAMU GOSPODAROWANIA MIESZKANIOWYM ZASOBEM GMINY	85

CZĘŚĆ CZWARTA - ZAŁOŻENIA PROGRAMU REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH, POWOJSKOWYCH I POPRZEMYSŁOWYCH W MIEŚCIE KIELCE

87

ROZDZIAŁ 1 - OBSZARY REWITALIZACJI	87
ROZDZIAŁ 2 – UZASADNIENIE WYBORU	89
1.1. OBSZAR A - Rewitalizacja obszarów miejskich.....	89
1.2. OBSZAR B - Rewitalizacja obszarów poprzemysłowych	104
1.3. OBSZAR C - Rewitalizacja obszarów powojkowych	108
ROZDZIAŁ 3 – PRIORYTETY, CEL OGÓLNY I CELE SZCZEGÓŁOWE REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH, POPRZEMYSŁOWYCH I POWOJSKOWYCH	111
3.1. Priorytety rewitalizacji:	111
3.2. Cel ogólny rewitalizacji:.....	111
2.3. Cele szczegółowe działań rewitalizacyjnych.....	112
ROZDZIAŁ 4 - REWITALIZACJA W UJĘCIU PROJEKTOWYM	114
4.1. Wykaz projektów wskazanych do realizacji na obszarach rewitalizacji	114
4.2. Komplementarność projektów rewitalizacji	119
ROZDZIAŁ 5 – PODOKRESY PROGRAMOWANIA I PLAN FINANSOWY REWITALIZACJI NA LATA 2007-2013	124
5.1. Podokresy programowania	124
5.2. Plan finansowy rewitalizacji.....	124

CZĘŚĆ PIĄTA –KIERUNKI DZIAŁAŃ WARUNKUJĄCE POWODZENIE PROCESU REWITALIZACJI.....

126

ROZDZIAŁ 1 -KOORDYNACJA PROCESU REWITALIZACJI	126
ROZDZIAŁ 2 -MONITORING I PLANOWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ	128
ROZDZIAŁ 3 - AKTUALIZACJA PROGRAMU	129
ROZDZIAŁ 4 -KOMUNIKACJA SPOŁECZNA I PARTNERSTWO NA RZECZ REWITALIZACJI	130
ROZDZIAŁ 5 -PROMOCJA REWITALIZACJI:	131
BIBLIOGRAFIA	132
SPIS WYKRESÓW I TABEL	135
ZAŁĄCZNIKI	136

WSTĘP

Przystępując do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich, Przemysłowych i Powojkowych w części pierwszej należało ustalić zakres pojęciowy rewitalizacji i odpowiedzieć na pytanie, jakie warunki musi spełniać dany obszar Miasta, aby mógł być uznany za wymagający rewitalizacji.

Część druga to charakterystyka Miasta z jednoczesnym zarysem podstawowych problemów w dziedzinie gospodarki, rozwoju społecznego i przestrzennego. Wyłonione w ten sposób problemy, a właściwie ich nawarstwienie, pozwoliło wskazać obszary, które będą przedmiotem działań rewitalizacji.

W części trzeciej wykazano powiązanie Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich, Przemysłowych i Powojkowych ze strategicznymi dokumentami rozwoju gospodarczego, społecznego i przestrzennego Miasta i regionu.

Na podstawie dobrego rozpoznania potrzeb, w kolejnej czwartej części wyznaczono obszary rewitalizacji poparte uzasadnieniem wyboru i sformułowano założenia rewitalizacji. Wyznaczono cel ogólny i cele szczegółowe planowanych działań oraz wskazano czasookres realizacji rewitalizacji jako lata 2004 – 2020. W następnym etapie sporządzono wykaz projektów i zadań inwestycyjnych, z pełnym programowaniem finansowym i podmiotami (jednostkami) odpowiedzialnymi za realizację przedsięwzięć planowanych do realizacji w drugim okresie rewitalizacji (2007 – 2013). Spośród tych projektów w pierwszej kolejności wdrażane będą te, które mają najwyższy stopień gotowości projektowej. Do katalogu projektów opracowano zestawienie wskaźników, które będą stosowane przy ewaluacji stopnia realizacji (osiągnięcia) założonych celów.

Zamknięcie katalogu planowanych przedsięwzięć nie oznacza, iż w roku 2013 rewitalizacja Miasta zostanie zakończona, a wręcz przeciwnie. Z chwilą przyjęcia Programu kontynuowane będą prace nad tworzeniem pełnego katalogu zadań na lata 2014 – 2020. Podejście takie jest zgodne z przyjętym na wstępie założeniem, iż rewitalizacja jest procesem ciągłym, a Lokalny Program Rewitalizacji jest dokumentem „żywym,” dostosowującym się do rzeczywistości i aktualnych problemów i potrzeb Miasta.

Oznacza to, że na podstawie wniosków z okresowej aktualizacji Programu, dokonywanej jednocześnie z aktualizacją Strategii Miasta Kielce, w kolejnym okresie wdrażania rewitalizacja może objąć kolejne wymagające tego wsparcia obszary Miasta Kielce.

Część piąta to proponowany zarys kierunków działań, których realizacja warunkuje powodzenie procesu rewitalizacji. Działania te powinny być inspirowane i koordynowane przez Pełnomocnika Prezydenta do Spraw Rewitalizacji, Zespół Koordynacyjny do Spraw Rewitalizacji, zespoły operacyjne i Komisję ds. Rewitalizacji.

CZEŚĆ PIERWSZA - ZAGADNIENIA OGÓLNE

ROZDZIAŁ 1-ZAKRES POJĘCIOWY „REWITALIZACJI” I „LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI”

Jednym z elementów rozwoju każdej gminy jest wskazanie określonych kierunków odnowy i planowanych stref działań, w tym także rewitalizacyjnych. Strefy takie mogą mieć strukturę ciągłą lub wielkoobszarową z wyodrębnionymi podstrefami i podporządkowanymi im obszarami. Wyznaczenie stref rewitalizacyjnych jest pierwszym elementem planowanych działań rewitalizacyjnych.

Kolejny element to wskazanie operacji, które mogą być przeprowadzone w różnym czasie i na różną skalę, zależnie od wysokości środków finansowych pozostających w dyspozycji operatora działań rewitalizacyjnych, przyjętych rozwiązań prawnych i organizacyjnych.¹

Według takiego właśnie schematu poprowadzone zostały prace nad Lokalnym Programem Rewitalizacji Miasta Kielce. Zanim jednak wskazane zostaną strefy rewitalizacyjne, ich charakterystyka i plan działań operacyjnych, konieczne jest przybliżenie zakresu pojęciowego związanego z odnową miast.

Pojęcie **odnowa miasta** wiąże się z koniecznością podjęcia przebudowy niesprawnych już układów komunikacyjnych w centrach dużych miast, koniecznością wymiany infrastruktury wodno – kanalizacyjnej, zmiany systemów grzewczych, kształtowaniem miejskich systemów terenów otwartych pełniących funkcje aerosanitarnie, rekreacyjne, kompozycyjne i produkcyjne. W zakresie pojęcia odnowy miast mieszczą się również działania inwestycyjne o charakterze uzupełniającym w takich dziedzinach jak układ komunikacyjny, infrastruktura techniczna, usługi, miejsca pracy na istniejących terenów zabudowanych (bez zmiany ich charakteru).

¹ Red..Ziobrowski Z., Ptaszycka – Jackowska D., Rębowska A., Geissler A, *Rewitalizacja. Rehabilitacja. Restrukturyzacja. Odnowa miast*, IGPiK, Kraków 2000;

Pojęcie "odnowy miasta" obejmuje również swym zakresem restrukturyzację i rehabilitację, a przede wszystkim przedmiot niniejszego opracowania, to jest rewitalizację.² Biorąc pod uwagę podstawowe znaczenie pojęcia rewitalizacji i pojęć pokrewnych dla właściwego przebiegu prac nad Programem dokonano następującej klasyfikacji pojęciowej³:

- **remont** — tj. przywrócenie takiego stanu (np. budynku), jaki istniał na początku poprzedniego cyklu jego eksploatacji;
- **modernizacja** — tj. remonty uzupełnione o wprowadzanie nowych, lepszych, sprawniejszych lub nawet dodatkowych, podnoszących komfort, elementów wyposażenia;
- **rewaloryzacja** — tj. przywrócenie wartości, czyli remont lub modernizacja obiektów o szczególnej wartości zabytkowej; rewaloryzacja wymaga dodatkowych prac badawczych i realizacyjnych mających na celu wyeksponowanie wartości zabytkowych lub kulturowych budynków, czy zespołów architektonicznych;
- **rehabilitacja** – tj. oznacza "przywrócenie do sprawności", usunięcie defektów na terenie jeszcze funkcjonującym, usunięcie pewnych dysfunkcji nie zmieniających jednak pierwotnie wskazanych funkcji terenu (zrehabilitowany teren przemysłowy pozostaje nadal terenem przemysłowym);
- **rewitalizacja** – tj. w dosłownym znaczeniu "przywrócenie do życia", rewitalizacja obejmuje swym zakresem wszystkie powyższe terminy odnoszące się do kompleksowych akcji podejmowanych w obszarach miasta, szczególnie starych dzielnicach zdegradowanych pod każdym względem (tj. przestrzennym, estetycznym, infrastrukturalnym, komunikacyjnym, gospodarczym, społecznym, funkcjonalnym); rewitalizacja wiąże działania remontowe, modernizacyjne, rewaloryzacyjne i rehabilitacyjne z działaniami zmierzającymi do ożywienia gospodarczego i społecznego.

²J.w.;

³Skalski K. *O budowie systemu rewitalizacji dawnych dzielnic miejskich*, KIN Kraków 1996; red. Skalski K. *Vademecum rewitalizacji dawnych dzielnic mieszkaniowych. Poradnik dla Rady i Zarządu Miasta*, wydanie II, rozdz. wprowadzenie, Municipium; Red.Ziobrowski Z., Ptaszycka – Jackowska D., Rębowska A., Geissler A, *Rewitalizacja. Rehabilitacja. Restrukturyzacja. Odnowa miast*, IGPiK, Kraków 2000;

Wprowadzona powyżej klasyfikacja i definicje służą zapobiegnięciu popełnienia przez Kielce błędów, na które wskazują specjaliści z dziedziny rewitalizacji, kiedy to gmina ogłasza np. "program rewitalizacji 13 kamienic przy rynku". W tym przypadku błąd polega na tym, iż "kamienice można jedynie remontować, modernizować, a jeśli są zabytkowe to dodatkowo rewaloryzować. Ale rewitalizować możemy tylko obszar, interweniując w sprawy bytowe mieszkańców, chroniąc – a niekiedy tworząc nowe miejsca pracy – rozwijać życie gospodarcze obszaru, poprawiając jednocześnie stan techniczny i funkcjonalny budynków i przestrzeni publicznych. A równocześnie – upiększać miasto."⁴

W niniejszym Programie „rewitalizacja” rozumiana jest jako wielopłaszczyznowy proces obejmujący wzajemnie uzupełniające i przenikające się działania z zakresu ożywienia przestrzennego, gospodarczego i społecznego wskazanych obszarów miasta.

Rewitalizacja miasta ma wiele aspektów, a jej efekty można rozpatrywać na kilku poziomach.⁵

- klasycznym, gdzie na terenie wybranej, zdegradowanej pod względem technicznym, społecznym, i gospodarczym dzielnicy miasta realizowane są działania techniczne (remonty, dobudowy, nadbudowy), działania służące poprawie funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznych, działania sprzyjające rozwojowi handlu i usług;
- szerokim, uwzględniającym stworzenie programu prac dla osób bezrobotnych, z katalogiem tzw. mikroprogramów "włączenia" społecznego tychże osób bezrobotnych do działań rewitalizacyjnych.

Stworzony Lokalny Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich, Przemysłowych i Powojkowych w Mieście Kielce odpowiada drugiemu wskazanemu poziomowi realizacji działań rewitalizacyjnych, gdyż opracowany został przy stałych konsultacjach z podmiotami, które w gminie specjalizują się w kreowaniu polityki zwalczania problemów społecznych. Współpraca miała na celu wkomponowanie wspomnianych powyżej „mikroprogramów włączania społecznego” jako nieodłącznych elementów kompleksowych działań rewitalizacyjnych.

⁴ Biliński T., Kłosek-Kozłowska D., Skalski K., *Trudna droga do rewitalizacji*, Urbanista 11/2003

⁵ Skalski K. *Rewitalizacja a aktywizacja regionu*, Urbanista 3/2003;

ROZDZIAŁ 2 - MOTYWACJA DO PRZYGOTOWANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

W kontekście właściwego rozwoju Miasta i jego funkcji metropolitarnych, szczególnie w okresie przełomowym, jakim jest niewątpliwie akcesja Polski do Unii Europejskiej, ze wzmoczoną siłą podjęta została dyskusja nad kierunkiem realizacji działań gospodarczych społecznych i przestrzennych w szczególnie zaniedbanych częściach Miasta.

Efektom tej dyskusji jest Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Kielce będący próbą kompleksowego podejścia do problematyki przeciwdziałania marginalizacji zdegradowanych obszarów miejskich, przemysłowych i powojkowych zlokalizowanych na terenie Gminy Kielce; przeciwdziałanie to odbywać się powinno poprzez poprawę funkcji gospodarczych, społecznych i przestrzennych zdefiniowanych na rewitalizowanych obszarach, a w efekcie także w skali całego Miasta.

Takie podejście służy właściwie marketingowi miasta⁶, w szczególności poprzez ochronę i eksponowanie wybitnych wartości kulturowych w aspekcie preferowanego rozwoju turystycznego (marketing urbanistyczny);⁷ wartości kulturowe przestrzeni wpływające na jej tożsamość stają się mocnym atutem przy podejmowaniu decyzji gospodarczych.⁸

Stworzenie jednolitego dokumentu programowego w zakresie rewitalizacji obszarów Miasta Kielce kreuje możliwości uzyskania realnego dofinansowania planowanych działań nie tylko z budżetu miasta, ale i z innych, zewnętrznych źródeł finansowania, w szczególności z programów i funduszy Unii Europejskiej (Europejski Funduszu Rozwoju Regionalnego i w przyszłości Inicjatywy Wspólnotowej URBAN). Kierunki rozwoju Polski i wsparcia finansowego dla Polski z Unii Europejskiej, zostały odpowiednio zapisane w Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia 2007-2013 (Narodowej Strategii Spójności) i w Podstawach Wsparcia Wspólnoty.⁹

Zasadniczym elementem Narodowej Strategii Spójności są realizowane w jej ramach programy operacyjne, służące wdrażaniu Podstaw Wsparcia Wspólnoty w postaci centralnych „Programów Operacyjnych” oraz Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa

⁶ T. Markowski, *Marketing Miasta*, Katedra Zarządzania Miastem i Regionem Uniwersytetu Łódzkiego; red. Rudolf S. *Region świętokrzyski w badaniach Wyższej Szkoły Ekonomii i Administracji w Kielcach*, Kielce 2001;

⁷ T. Markowski, *Marketing Miasta*, Katedra Zarządzania Miastem i Regionem Uniwersytetu Łódzkiego

⁸ j.w.;

⁹ *Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006*, Rada Ministrów, styczeń 2003; *Podstawy Wsparcia Wspólnoty*, 2003

Świętokrzyskiego 2007-2013, w ramach którego przewidziano również środki finansowe na rewitalizację obszarów miejskich, powojkowych i poprzemysłowych.

Jednym z warunków skorzystania z możliwości współfinansowania działań rewitalizacyjnych z funduszy europejskich jest posiadanie przez gminę lokalnego programu rewitalizacji.

Lokalny Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich, Poprzemysłowych i Powojkowych w Mieście Kielce będący wieloletnim dokumentem programowym został sformułowany w sposób zgodny z założeniami wyżej wymienionych programów operacyjnych; nie wyklucza on możliwości ubiegania się o inne zewnętrzne źródła finansowania (europejskie i pozaeuropejskie), jakie mogą zostać stworzone w celu zrównoważonego rozwoju miast, jak również podejmowania realizacji przedsięwzięć służących rozwojowi miasta z wykorzystaniem partnerstwa publiczno – prywatnego. Posiadanie przez Miasto kompleksowego programu rewitalizacji może niewątpliwie ułatwić sięgnięcie po alternatywne źródła finansowania.

W pracach nad programem działań rewitalizacyjnych nie pominięto kwestii analizy społecznej i uzyskania akceptacji społecznej dla podejmowanych działań, pamiętając o tym, iż żaden program rewitalizacji nie powiedzie się, jeśli nie uzyska akceptacji społecznej.¹⁰

Akceptacja społeczna dla poszczególnych działań rewitalizacyjnych uzyskiwana będzie na etapie przygotowania technicznego i dokumentacyjnego projektu (także z wykorzystaniem podmiotów zewnętrznych), co oznacza zaktywizowanie społeczeństwa i włączenie go w prace zmierzające do poprawy wizerunku zamieszkiwanych dzielnic.

Proces ten zapoczątkowały badania opinii społecznej na temat planowanych działań „Zmieniamy nasze Miasto. Raport konsultacji programu rewitalizacji Miasta z mieszkańcami.”¹¹ Okazało się, iż zaledwie 3 proc. spośród badanych jest przeciwna jakimkolwiek zmianom zagospodarowania przestrzeni miejskich oraz zabiegom mającym na celu ożywienie wybranych miejsc. Pozostali (95 proc.) uznali, że zmiany są potrzebne i należy je przeprowadzić.

Wśród komentarzy 2% osób, które nie zajęły jednoznacznego stanowiska pojawiały się nieliczne głosy z ostrożną akceptacją koncepcji rewitalizacji pod warunkiem, że będzie się tego dokonywać w sposób przemyślany, z zachowaniem stylu budowli zabytkowych oraz oszczędzając pieniądze podatników. Treść komentarzy pokazuje, iż w społeczeństwie brak

¹⁰ Biliński T., Kłosek-Kozłowska D., Skalski K., *Trudna droga do rewitalizacji*, Urbanista 11/2003;

¹¹ Kowalik J., *Zmieniamy nasze Miasto*, FRDL, Kielce, kwiecień 2004;

jest wiedzy na temat zamierzeń władz miasta. Kilka krótkich informacji w prasie nie rozwiązuje problemu, zważywszy na to, że poziom czytelnictwa prasy nie przekracza 20 proc. populacji. Wydaje się, iż Urząd Miasta Kielce powinien zaprogramować bardziej rozległą i systematyczną akcję informacyjną z wykorzystaniem tak medialnych, jak i pozamedialnych środków przekazu. Propagowanie działań rewitalizacyjnych nie tylko zaspokoi ciekawość mieszkańców, ale powinno wywołać – w odległej perspektywie – aktywność i pomysłowość czynników społecznych w sferze ekonomicznej i społecznej rewitalizacji przestrzeni miejskich. Wizja przyszłych stanów rzeczy zwykle wywołuje u ludzi aktywnych i przedsiębiorczych wizję ich miejsca w tej rzeczywistości, a to właśnie będzie stanowiło o powodzeniu całego przedsięwzięcia.

Zagadnienie akceptacji społecznej pojawi się również w pracach aktualizujących Strategię Miasta Kielce. Obecnie Miasto Kielce zainicjowano również prace nad opracowaniem Strategii Integracji i Polityki Społecznej w Mieście Kielce, której nieodłącznym elementem będzie weryfikacja społeczna.

CZEŚĆ DRUGA - CHARAKTERYSTYKA MIASTA

ROZDZIAŁ 1 - OGÓLNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU MIASTA

1.1. Uwarunkowania geograficzne, krajobrazowe i przyrodnicze

Lokalny Program Rewitalizacji obejmuje Kielce, gminę będącą jednocześnie miastem na prawach powiatu – zgodnie z art. 91 ust.1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym.¹²

W ujęciu Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych Gmina Kielce odpowiada podziałowi na poziomie NUTS (NTS) 4.¹³ Ogólna powierzchnia Gminy na dzień 31.12.2003 r. wynosiła 10.962 ha.

Biorąc pod uwagę kierunki rozwoju przestrzennego Miasta zawarte w „Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju”¹⁴, Kielce to jeden z trzynastu ośrodków równoważenia rozwoju.

Kierunki realizacji polityki zagospodarowania przestrzennego Miasta zawarto w "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Kielce".¹⁵

Jak wynika z "Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego"¹⁶, oddziaływanie Kielc obejmuje w znaczących dziedzinach obszary i ośrodki sąsiadujące. Dotyczy to w szczególności usług metropolitalnych, takich jak: szkolnictwo, funkcje targowe, kulturalne, konferencje, zaplecze naukowo-badawcze, sądownictwo, a także jednostki gospodarcze o ponadwojewódzkim oddziaływaniu.

¹² Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. Nr 91 poz.578);

¹³ Rozporządzenie Rady Ministrów z 14 03 2002 w sprawie wprowadzenia Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych NTS; Rocznik statystyczny województwa Świętokrzyskiego 2000, Urząd Statystyczny w Kielcach 2000;

¹⁴ Koncepcja polityki przestrzennej zagospodarowania kraju, ust z dnia 26 sierpień 2001, DZ.U nr 26 2001 poz 432;

¹⁵ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kielce, UM Kielce 2000;

¹⁶ Plan zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego,

Uwarunkowania geograficzno – krajobrazowe położenia Kielc pozwalają zaliczyć Miasto do najkorzystniej położonych miast w kraju. W jego granicach znajdują się ochronne lasy jodłowo - bukowe typu regla dolnego, kilka oznakowanych tras turystycznych oraz rezerваты przyrody: Karczówka, Ślichowice, Biesak - Białogon oraz Kadzielnia i Wietrznia – dawne kamieniołomy.¹⁷

Kielce graniczą z siedmioma gminami:

- od północy: Masłów, Miedziana Góra,
- od południa: Morawica,
- od wschodu: Górno, Daleszyce,
- od zachodu: Sitkówka - Nowiny, Piekoszów.

Zasoby przyrodnicze i kulturowe Miasta i terenów przyległych predestynują Kielce do znacznie szerszego rozwoju funkcji turystycznej.

W "Studium zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego"¹⁸ Miasto Kielce wstępnie zostało uznane za ośrodek turystyczny o znaczeniu regionalnym i krajowym.

Rangę tę uzasadniają:

1. korzystne położenie na tle kraju względem największych skupisk ludności oraz względem ważnych ciągów komunikacji o znaczeniu krajowym i międzynarodowym;
2. bliskość obszarów szczególnie nadających się do rozwoju zagospodarowania turystycznego (Góry Świętokrzyskie, rozległe i przydatne do rozwoju turystyki obszary leśne);
3. duże nagromadzenie w Mieście i okolicy zabytków kultury materialnej.

Obszary bezpośrednio przylegające do Miasta, w krajowej czterostopniowej klasyfikacji turystycznej zaliczono do I i II kategorii terenów o walorach wypoczynkowych.

Wzmacnianie rangi Kielc jako ośrodka turystycznego wiąże się z dalszą rozbudową infrastruktury turystycznej oraz z gruntowną poprawą estetyki Miasta. Te dwa elementy korzystnie będą generować rozwój przedsiębiorczości, szczególnie w branżach pokrewnych/związanych z „przemysłem turystycznym”, tj. gastronomia, hotelarstwo, sport i rekreacja, kultura i rozrywka.

¹⁷ *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kielce*, UM Kielce 2000;

¹⁸ *Studium Zagospodarowania Przestrzennego Województwa świętokrzyskiego*, www.sejmik.kielce.pl

1.2. Zagrożenia w funkcjonowaniu środowiska przyrodniczego¹⁹

W niniejszym podrozdziale zasygnalizowano jedynie jakie wskazane zagrożenia środowiska przyrodniczego występują na terenie miasta, ze względu na fakt, iż całościowe omówienie tematu zawiera opracowany w roku 2003 Raport o stanie środowiska Miasta Kielce. Poniższe zapisy oparto o dane ze wspomnianego raportu, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta a także konsultacji z Wydziałem Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Kielce.

Podstawowe zagrożenia funkcjonowania środowiska w Kielcach to:

1. Zagrożenie powodzią

Głównym problemem Kielc, związanym z występowaniem nadmiaru wody pochodzącej z odpadów odnawialnych, jest zbytne uszczelnienie powierzchni wynikające ze struktury użytkowania zlewni Silnicy co przyczynia się do przeciążenia systemu kanalizacyjnego nie radzącego sobie z dużą ilością wody. Obszarami zagrożonymi powodzią i podtopieniami w Mieście są:

1. centralny odcinek Silnicy, ul. Bodzentyńska, Rondo Giedroycia, ul. Bp. Kaczmarka,
2. tereny śródmiejskie ul. Planty, Sienkiewicza, Chęcińska oraz Rieczna, Krakowska, Kolonia,
3. tereny wzdłuż Sufragańca, ul. Kruszelnickiego;
4. tereny wzdłuż Bobrzy, ul. Za Walcownią, Zalesie, Stacyjna, Chorzowska,
5. tereny wzdłuż Lubrzanki, ul. Cedro Mazur, Warzywna.

Biorąc pod uwagę średnie roczne przepływy Silnicy to wzrastają one od źródeł do Pakosza (0,440 m³/s), a następnie ulegają zmniejszeniu aż do ujścia (0,369m³/s). Na odcinku Zalewu Kielce przepływ przyrasta proporcjonalnie do przyrostu powierzchni zlewni. Od Zalewu do Pakosza wzrost średni rocznych przepływów wzrasta prawie trzykrotnie. Wynika to z dodatkowego zasilania z licznych kanałów (burzowych, gruntowych, komunalnych, i przemysłowych) o malejącej ilości gruntów nieutwardzonych.

¹⁹ T. Ciupa, B. Maksymowicz, A. Rybka, M. Lis, B. Biskupska, I. Szczygieł, A. Kulczykowski, *Raport o stanie środowiska miasta Kielce 2003*, Kielce 2004; *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kielce*, UM Kielce 2000; Wydział gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska – mat własne

Na odcinku zurbanizowanym przepływu Silnicy przeważają nieprzepuszczalne powierzchnie dróg i placów uniemożliwiających infiltrację wód opadowych. Każdy epizod opadowy ma natychmiastowe odzwierciedlenie we wzroście stanów wody w korycie rzecznej. Powoduje to bardzo dużą nieregularność przepływów i prędkości, a także znaczny wzrost ich częstotliwości.

II. Zanieczyszczenie wód powierzchniowych i wglębnych oraz gruntów przez:

- ścieki komunalne;
- ścieki przemysłowe powstające w wyniku nieodpowiedniej gospodarki wodą w przedsiębiorstwach produkcyjnych związanej z brakiem urządzeń oczyszczających;
- zanieczyszczenia przemysłowe gruntów;
- zanieczyszczenia obszarowe spowodowane głównie splukiwaniem przez wody deszczowe zanieczyszczeń z placów i ulic oraz z terenów upraw rolnych, położonych na obrzeżach Miasta;
- zanieczyszczenia komunikacyjne;
- ścieki bytowo – gospodarcze, odprowadzane bez oczyszczania z budynków mieszkalnych; szczególnie nasilenie tego typu zrzutów dotyczy obszarów o zabudowie zagrodowej, z doprowadzonym wodociągiem, bez towarzyszących systemów kanalizacyjnych;
- zła gospodarka odpadami, w tym niebezpiecznymi;
- zanieczyszczenia ropopochodne, związane przede wszystkim z magazynowaniem i dystrybucją paliw;

Na podstawie danych zawartych w Atlasie Geochemicznym Miasta Kielce, opracowanym przez Oddział Świętokrzyski Państwowego Instytutu Geologicznego, w tabeli nr 1, przedstawiono aktualny **stan geochemiczny gleb** miasta Kielce.

Wyniki badań gleby w wybranych punktach na terenie miasta w zależności od rodzaju oddziaływania wskazują, że najbardziej zagrożone są gleby wzdłuż tras intensywnego ruchu kołowego. Są to trasy wylotowe z Kielce w kierunku Krakowa, Łodzi i Lublina. W tych rejonach stwierdzono największą spośród badanych koncentrację ołowiu (I i II stopień zanieczyszczenia). Równie wysoką koncentrację ołowiu stwierdzono badając gleby pasów zieleni miejskiej. Podwyższone wartości cynku, kadmu i ołowiu stwierdzono w glebach na ogródkach działkowych na Os. Świętokrzyskim oraz w rejonie ulicy Ściegiennego. Wyniki zawartości metali ciężkich w powierzchniowych poziomach (0-15 cm) gleb będących

w uprawie rolniczej na terenie miasta wskazują na ich podwyższoną koncentrację (I stopień zanieczyszczenia).

Tabela 1 Zawartość niektórych metali ciężkich i stopień zanieczyszczenia gleb terenów zieleni miejskiej

Lp.	Miejsce pobrania próby	Oznaczenie					
		Pb	Zn	As	Co	Cr	Cu
Zakres stężeń w mg/kg / stopień zanieczyszczenia							
1.	Plaża przy „Relaxie” obok Zalewu	4,7/0	7,5/0	0,589/0	5,5/0	3,3/0	5,82/0
2.	Przy ścieżce rowerowej 50 m od ul. Jesionowej	46,9/I	78,5/-	0,811/0	22,2/II	29,1/0	8,04/0
3	Trasa zalewowa Silnicy w pobliżu Urzędu Wojewódzkiego	76,4/I	140/I	0,868/0	12,3/0	24,5/0	7,92/0
4	Karczówka - 100 m. Na północ od klasztoru.	106,4/II	63,3/0	0,997/0	17,2/0	30,4/I	8,32/0
5	Kadzielnia 100 m od ul. Gagarina	78,3/I	81,3/I	1,130/0	21,8/II	21,8/0	6,36/0
6	Skwer Szarych Szeregów – środek parku	67,0/I	106/I	0,941/0	21,6/II	23,9/0	10,2/0
7.	Park miejski w pobliżu muszli koncertowej	27,3/0	52,7/0	0,664/0	12,9/0	14,6/0	5,88/0
8	Park Dygasińskiego – między Bociankiem a Słonecznym Wzgórzem	26,9/0	33,9/0	0,561/0	10,3/0	12,5/0	5,59/0

O - stopień zanieczyszczenia - gleby niezanieczyszczone

I - stopień zanieczyszczenia - gleby o podwyższonej zawartości metali

II - stopień zanieczyszczenia - gleby słabo zanieczyszczone

Na podstawie Raportu o stanie Środowiska w Kielcach, 2003

Jeżeli zaś chodzi o **zanieczyszczenie wód powierzchniowych**, to w okresie badań 1998 – 2002 spośród objętych monitoringiem trzech rzek najczystsze wody prowadził Sufraganiec, przy czym ich jakość pogarszała się w kierunku ujścia. Na 36 serii pomiarowych w profilu Niewachłów stwierdzono 6-krotnie I klasę czystości, a tylko 11 razy wody pozaklasowe. W profilu ujściowym Sufragańca natomiast stwierdzono 2-krotnie I klasę czystości, a wody pozaklasowe aż 17 razy.

Rzeka Silnica w profilu Dąbrowa w tym czasie prowadziła najczęściej wody pozaklasowe (16 razy), a w klasie I – 1 raz, w klasie II – 8 razy i w III – 11 razy. W profilu Jesionowa (poniżej Zalewu) wody Silnicy najczęściej bo aż 17 razy były w II w klasie czystości, w III – 6 razy. Wody pozaklasowe stwierdzono tu 13-krotnie. W profilu Pakosz (poniżej centrum miasta)

stwierdzano aż 29-krotnie wody pozaklasowe, a tylko 7-krotnie wody w III klasie. O tak niskiej jakości wód w tym profilu zdecydowały przeważnie związki chemiczne pochodzące ze ścieków bytowo-gospodarczych. Potwierdza to wyniki wcześniejszych badań i obserwacji terenowych, że tego typu ścieki spływają kanałami burzowymi do koryta Silnicy na odcinku od Zalewu do Pakosza. W profilu ujściowym Silnicy obserwuje się nieznaczną poprawę jakości wód.

Zdecydowanie najniższej jakości wody prowadzi rzeka Chodcza (I), która jest w zasadzie otwartym kanałem ściekowym. Na 17 serii pomiarowych aż 16 razy stwierdzono tu wody pozaklasowe, a raz w III klasie czystości.

W profilu Chodcza II, tj. w kanale odprowadzającym wody z browaru, w dziewięciu seriach pomiarowych (kwiecień – grudzień 2002 r.) stwierdzono zawsze wody pozaklasowe. Występowały tu w każdej serii pomiarowej znaczne przekroczenia norm w zakresie następujących oznaczeń: przewodnictwo elektryczne, substancje rozpuszczone, azot azotynowy, fosfor ogólny, fosforany. W pojedynczych seriach stwierdzano ponadto przekroczenia norm azotu azotanowego, azotu ogólnego, cynku, fenoli i detergentów anionowych. Wody odprowadzane tym kanałem charakteryzują się ponadto znacznie podwyższoną temperaturą. Jednocześnie należy również zaznaczyć, że w zakresie innych oznaczeń (miano Coli, tlen rozpuszczony, chlorki, siarczany, kadm miedź, nikiel, ołów, rtęć) stwierdzono tu I klasę czystości.

O obniżeniu jakości wód, w tych seriach badawczych, decydowały najczęściej przekroczenia norm (w kolejnych klasach czystości) stężenia azotu azotynowego, fosforu, fosforanów i miano coli. Jakość wód obniżają również duże stężenia detergentów anionowych, fenoli, a w kilku przypadkach także metali ciężkich.

Wynika z tego, że o niskiej jakości wód w badanych rzekach decydują przekroczenia norm w zakresie jedynie kilku, ww. związków chemicznych, które pochodzą z niekontrolowanego dopływu do rzek ścieków gospodarczo-komunalnych. Duże koncentracje związków biogennych w wodach badanych rzek są przyczyną nadmiernego wzrostu glonów (zakwity w Zalewie), a także nadmiernego wzrostu roślinności wodnej w korytach i w strefie przybrzeżnej.

W zimie obserwuje się znaczne zanieczyszczenie wód powierzchniowych chlorkiem sodu, bowiem sól zmieszana z piaskiem jest wykorzystywana do posypywania dróg. Rowy przydrożne i kanały odprowadzają wówczas wody o zasoleniu sięgającym 0,5%.

Tabela 2 Zestawienie zbiorcze klas czystości wód płynących w Kielcach w okresie 1998 - 2002

Profil	Liczba pomiarów	Klasa czystości			
		I	II	III	pozaklasowe
1	2	3	4	5	6
Silnica (Dąbrowa)	36	1	8	11	16
Silnica (Zalew)	36	0	17	6	13
Silnica (Pakosz)	36	0	0	7	29
Silnica ujście	30	0	1	10	19
Sufraganiec (Niewachłów)	36	6	11	8	11
Sufraganiec ujście	36	2	5	12	17
Chodcza I (rzeka)	17	0	0	1	16
Chodcza II (kanał)	9	0	0	0	9

Źródło: Raport o stanie środowiska miasta Kielce 2003;

Zuwagi na uzbrojenie w sieć wodociągową, na terenie miasta, można wydzielić następujące strefy:

1. Tereny w pełni uzbrojone w sieć wodociągową: centrum miasta Kielce, dzielnice wokół centrum (osiedla: Wielkopole, Czarnockiego, Sady), zwarta zabudowa mieszkaniowa miasta (osiedla: Barwinek, Baranówek, Podkarczówka, Czarnów, Pod Dalnią, Ślichowice, Uroczysko, Związkowiec, Słoneczne Wzgórze, Bocianek), północna część miasta (Niewachłów).
2. Tereny nie w pełni uzbrojone w sieć wodociągową, będące poza zasięgiem miejskiego systemu wodociągowego: południowa część miasta (Sitkówka, Posłowice, Modrzewie, Leśniówka, Nastole, Zaszosie, Dyminy), wschodnia część miasta (Nowy Folwark, Stara Wieś, Domaszowice, Zagórze), wschodnia część miasta (Ostrogórka, Bukówka), zachodnia część miasta (Zalesie), północna część miasta – ul. Kolejarzy oraz zabudowane tereny Cedzyny, Sukowa Kleckie, częściowo Dyminy, Posłowice, Sitkówki i Słowika, aktualnie zaopatrywane w wodę z ujęć lokalnych lub studni kopanych.
3. Tereny nieuzbrojone w sieć wodociągową:
W rejonie ul. Warszawskiej, Sikorskiego i Starogórskiej brak jest systemu II strefy ciśnień dla całej enklawy. Istniejąca zabudowa podłączona jest na warunkach tymczasowych i prowizorycznych do I oraz III strefy ciśnień.
Aktualnie brak jest sieci wodociągowej w rejonie ul. Wojska Polskiego na wysokości Bukówki, we wschodniej części osiedla Ostrogórka, ul. Kleckiej, dzielnicach Nowy Folwark i Niewachłów oraz południowej części miasta w rejonie Baranówka-Kawetczyń.

Istniejący układ wodociągowy uniemożliwia zaopatrzenie w wodę części ul. Cedzyńskiej i Prochownia. Brak jest wodociągu rozdzielczego w ul. Czchowskiego, oraz Ściegiennego.

4. Tereny nie wymagające uzbrojenia w sieć wodociągową (część miasta Kielce objęta ochroną ze względu na szczególne walory środowiska): Kielecko-Chęciński Park Krajobrazowy wraz z otuliną (położony w środkowo-południowej części miasta), rezerваты – Wietrznia, Kadzielnia, Ślichowice, Biesak, Białogon, Karczówka oraz tereny rolnicze, położone w rejonie Posłowic, Dymin, Zalesia, Domaszowic, Niewachłowa II, Czarnowa Rządowego.

Istotne jest podjęcie prac, które doprowadzą do uzupełnienia i uzbrojenia w sieć wodociągową terenów wymienionych w pkt. 1-3.

III. Hałas

Na terenie Kielc głównymi źródłami emisji hałasu do środowiska jest transport drogowy i kolejowy oraz przemysł.

1. Hałas komunikacyjny:

1.1. Hałas drogowy:

Hałas drogowy stanowi główne źródło zagrożeń akustycznych w środowisku. Zwiększający się wciąż ruch uliczny, dostępność środków transportu oraz możliwość dotarcia nimi do większości części miasta powodują stały wzrost zanieczyszczeń powietrza emisją spalin oraz uciążliwości związanych z hałasem.

Najbardziej narażone na hałas drogowy są tereny położone przy głównych ciągach komunikacyjnych miasta, gdzie ruch pojazdów samochodowych jest największy. Należą tu przede wszystkim:

- ulice w ciągach dróg krajowych: nr 73 Wiśniówka-Kielce-Tarnów (ul. Radomska, Manifestu Lipcowego, Źródłowa, Tarnowska) oraz nr 74 Piotrków Trybunalski-Kielce-Opatów (ul. Łódzka, Jesionowa, Świętokrzyska, Sandomierska);
- ulice łączące centrum miasta z dzielnicami mieszkalnymi – ul. Warszawska, Grunwaldzka, Jagiellońska, Krakowska, Ściegiennego;
- ulice w centrum miasta: al. IX Wieków Kielc, Paderewskiego, Czarnowska, Żelazna, Żytunia, Ogrodowa.

Ponadto istnieją okresowe przekroczenia dopuszczalnej wartości hałasu dla terenów w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ze zwartą zabudowa mieszkaniową i

koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. Dopuszczalna wartość hałasu na wymienionych terenach wynosi 65 dB (a na terenach zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej 60 dB).

Z badań Miejskiego Zarządu Dróg²⁰ wynika, iż na wszystkich skrzyżowaniach Miasta stwierdzono okresowe przekroczenia dopuszczalnej wartości hałasu. Ilustruje to tabela nr 3 – Wyniki pomiarów natężenia hałasu na głównych skrzyżowaniach ulic w Kielcach (2000r

Tabela 3 Wyniki pomiarów natężenia hałasu na głównych skrzyżowaniach w Kielcach 2000r.

Lokalizacja skrzyżowania	Równoważny poziom dźwięku L_{Aeq} w pobliżu skrzyżowania [dB]
1	2
Tarnowska – Wrzosowa	68,2 – 72,1
Tarnowska – Bohaterów Warszawy	61,5 – 74,4
Manifestu Lipcowego – Sandomierska	60,4 – 72,6
Manifestu Lipcowego – Świetokrzyska	70,4 – 70,6
Seminaryjska – Jana Pawła II	60,2 – 71,7
Warszawska – Al. IX wieków Kielc	67,1 – 70,4
Warszawska – Świetokrzyska – Jesionowa	60,1 – 71,8
Armii Krajowej – Żelazna – Żytnia	65,2 – 71,7
Zagnańska – Łódzka	68,8 - 70,3

Źródło: Raport o stanie środowiska miasta Kielce 2003 na podstawie: Badania natężenia ruchu i opracowanie wyników na skrzyżowaniach ulic w Kielcach cz. II: PROEKO na zlec. MZD w Kielcach2000;.

W roku 2003, na zlecenie Urzędu Miasta dokonano ekspertyzy uciążliwości akustycznych tras komunikacyjnych na wytypowanych odcinkach ulic w Kielcach, poparta jednocześnie analizę możliwości ich ograniczenia.²¹ Zakres opracowania obejmował 38 ulic podstawowego układu komunikacyjnego Kielc. Natężenia ruchu, występujące na odcinkach badanych, występujące w porze dnia i w porze nocy są na tyle duże, że w odległości od kilku do kilkudziesięciu metrów występują przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu..

1.2. Hałas kolejowy:

Przez teren Kielc przebiegają dwie linie kolejowe:

1. nr 8 Warszawa-Skarżysko Kamienna-Kielce-Sędziszów-Kraków,
2. nr 61 Kielce-Fosowskie (Kielce-Koniecpol-Częstochowa).

²⁰ Badania natężenia ruchu i opracowanie wyników na skrzyżowaniach ulic w Kielcach cz. II: PROEKO na zlec. MZD w Kielcach2000;.

²¹ Kier oprac: J. Bohatkiewicz, Ekspertyza uciążliwości akustycznych tras komunikacyjnych na wytypowanych odcinkach ulic w Kielcach, wraz z analizą możliwości ich ograniczenia,

W roku 1998 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska wykonał „Opracowanie pomiarów hałasu komunikacyjnego linii kolejowej relacji Warszawa-Kraków w granicach województwa świętokrzyskiego”, natomiast w roku następnym „Opracowanie pomiarów hałasu komunikacyjnego linii kolejowej relacji Kielce-Częstochowa w granicach województwa świętokrzyskiego”. Odcinki tych linii przebiegające przez teren miasta opomiarowane były po jednym punkcie na każdym z nich. W wyniku pomiarów otrzymano następujące równoważne wartości dźwięku w porze dziennej:

- dla linii Warszawa-Kraków – 71,0 dB,
- dla linii Kielce-Częstochowa – 63,1 dB.

Wartości te w obu przypadkach przekraczają wartość dopuszczalną, wynoszącą 60 dB.

Od tego czasu nie wykonano żadnych badań, które pozwoliłyby na dokładniejszą ocenę tego źródła hałasu, szczególnie w porze nocnej, kiedy emisja dźwięku związana z transportem kolejowym jest najbardziej odczuwalna.

1.3. Hałas przemysłowy

Wpływ na klimat akustyczny w mieście ma również hałas przemysłowy, jednak w znacznie mniejszym zakresie niż omówiony wcześniej hałas komunikacyjny. Jego oddziaływanie jest głównie lokalne i zwykle ogranicza się do terenu zakładu lub jego najbliższych okolic. Można stwierdzić, że zagrożenie hałasem przemysłowym, emitowanym z dużych zakładów, występuje jedynie w porze nocnej i dotyczy rejonu Skrzetli, Piasków, Fabryki Łożysk Tocznych NSK „Iskra” oraz innych zakładów pracujących w porze nocnej (piekarnie, zakłady poligraficzne). Również istniejące na terenie miasta duże centra handlowe („MAKRO”, „REAL”, „TESCO”), zlokalizowane w sąsiedztwie dzielnic mieszkaniowych, mogą stanowić uciążliwość dla mieszkańców, szczególnie w porze nocnej. W ewidencji Urzędu Miasta znajduje się aktualnie 5 obiektów przemysłowych, mających wydaną decyzję zezwalającą na emisję hałasu do środowiska. Brak jest wyników pomiarów tego rodzaju hałasu wykonanych w ciągu ostatnich kilku lat na terenie miasta w większych zakładach przemysłowych, wykonywane są jedynie kontrolne pomiary lokalnych źródeł hałasu (głównie wentylatorów zlokalizowanych m.in. na sklepach) wykonane w związku ze skargami mieszkańców – w roku 2002 wykonano 4 takie pomiary, które nie wykazały przekroczenia dopuszczalnych wartości emitowanego hałasu.

2. Inne źródła hałasu

Oprócz wyżej omówionych źródeł hałasu na terenie miasta mamy do czynienia z okresową emisją hałasu związaną z organizowanymi na otwartej przestrzeni imprezami masowymi, takimi jak festyny, koncerty muzyczne, imprezy sportowe (mecze piłkarskie, rajdy motocyklowe), pokazy sztucznych ogni, itp. Ze względu na konieczność zapewnienia odpowiedniej mocy akustycznej źródeł dźwięku, zwykle stanowią one dużą uciążliwość dla mieszkańców, szczególnie w przypadku organizacji tego typu imprez w bezpośrednim sąsiedztwie dzielnic mieszkaniowych oraz w centrum miasta.

IV. Promieniowanie elektromagnetyczne

Urządzenia nadawcze i ich systemy antenowe, linie przesyłowe energii elektrycznej oraz stacje transformatorowe emitują do otoczenia energię elektromagnetyczną.

Na terenie miasta główne źródła promieniowania elektromagnetycznego stanowią:

- stacje bazowe telefonii komórkowej, działające w zakresie mikrofalowym,
- stacje nadawcze i przekaźnikowe radiowe i telewizyjne, działające w zakresie radiowym,
- radiotelefony bazowe, mogące pracować w zakresie radiowym lub mikrofalowym,
- nadajniki radioamatorów, działające w zakresie radiowym,
- nadajniki systemów monitorowania alarmów, często włączone w system GPS,
- stacje transformatorowe (Główne Punkty Zasilania: GPZ 220/110/30/15kV Piaski oraz GPZ-ty 110/15kV),
- linie przesyłowe energii elektrycznej 110kV

Dla wszystkich źródeł promieniowania elektromagnetycznego, dla których wykonane zostały badania, otrzymane wartości natężenia pola elektromagnetycznego w miejscach stałego pobytu ludzi w pobliżu tych źródeł są znacznie niższe od wartości dopuszczalnych.

V. Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego i gleb powodowane przez:

1. Transport samochodowy

Stale wzrastający ruch pojazdów samochodowych na terenie miasta, związany zarówno z ruchem lokalnym jak i tranzytowym, stanowi coraz bardziej znaczący udział w zanieczyszczaniu powietrza atmosferycznego.

2. Wykorzystywanie węgla jako głównego źródła energii

Głównym paliwem w sektorze gospodarki komunalnej jest węgiel o różnej jakości i różnym stopniem zanieczyszczenia. Udział innych źródeł energii, znacznie mniej uciążliwych dla środowiska: gazu, oleju opałowego, paliw alternatywnych, jest nadal niski, chociaż należy odnotować stopniowy wzrost ich wykorzystania.

3. Podwyższone wartości pyłu zawieszonego PM10 w niektórych rejonach miasta

Podwyższona wartość pyłu zawieszonego zdecydowała o zaklasyfikowaniu strefy miasta do klasy B i konieczności przeprowadzenia dokładniejszych badań pozwalających na jednoznaczne potwierdzenie lub wykluczenie występowania przekroczeń.

4. Możliwość nagłego pojawienia się zanieczyszczenia powietrza (ozonem, tlenkami: azotu, siarki, węgla oraz w sytuacjach awaryjnych amoniakiem).

5. Niska emisja przy braku długofalowej polityki dotyczącej jej źródeł

Niska emisja ma decydujący wpływ na zanieczyszczenie powietrza na terenie miasta. Jej źródłem jest spalanie węgla niskiej jakości oraz odpadów w indywidualnych gospodarstwach domowych oraz w lokalnych kotłowniach. Na te źródła nakłada się również emisja pochodząca z transportu samochodowego.

6. Napływ zanieczyszczeń z sąsiednich regionów

Na jakość powietrza na terenie miasta znaczny wpływ mają zanieczyszczenia emitowane na terenie powiatu kieleckiego i sąsiadujących z nim powiatów, jak również zanieczyszczenia pochodzące z sąsiednich regionów (Śląsk, Bełchatów, Kraków). Największym źródłem zanieczyszczeń są Zakłady Cementowo-Wapiennicze „Nowiny” (znajdujące się na „liście 80” najbardziej uciążliwych zakładów w kraju) oraz Zakłady Przemysłu Wapienniczego „Trzuskawica” w Sitkówce.

7. Lokalizacja przemysłu na kierunku przeważających wiatrów

Największe emitory zanieczyszczeń w mieście zlokalizowane są na zachód od dzielnic mieszkaniowych (elektrociepłownia i zakłady przemysłowe).

VI. Degradacja lasów powodowana przez:

- przemysł górniczy odkrywkowy i przemysł cementowo – wapienniczy,
- niekorzystne oddziaływanie elektrociepłowni,

- stałą presję dużej aglomeracji jaką są Kielce,
- brak rozwiązań odciążających typu – ścieżki rowerowe, polany rekreacyjne,
- zły stan sanitarny lasów prywatnych i ich nadmierna, nielegalna wycinka,
- brak zainteresowania osób prywatnych zalesieniami,
- dominacja funkcji gospodarczych w lasach ochronnych tj. lasów w granicach miasta

VII. Bariery stanowiące zapory dla swobodnego przepływu powietrza:

- nadmierne przewężenie na odcinku śródmiejskim ciągu terenów towarzyszących dolinie rzeki Silnicy, która stanowi główny kanał grawitacyjnych spływów powietrza;
- wysoka zabudowa wprowadzona w obniżenia dolinne lub niskie partie wododziałowe na podstawowych kierunkach przewietrzania Miasta, jak osiedle na osi Karczówka – Zamek, zabudowa w rejonie ulicy 1000 – lecia Państwa Polskiego, duży zwarty zespół terenów przemysłowo – składowych położony w północnej części miasta blokujący grawitacyjne szeroko frontowe spływy powietrza w zalesionej części Pasma Masłowskiego.

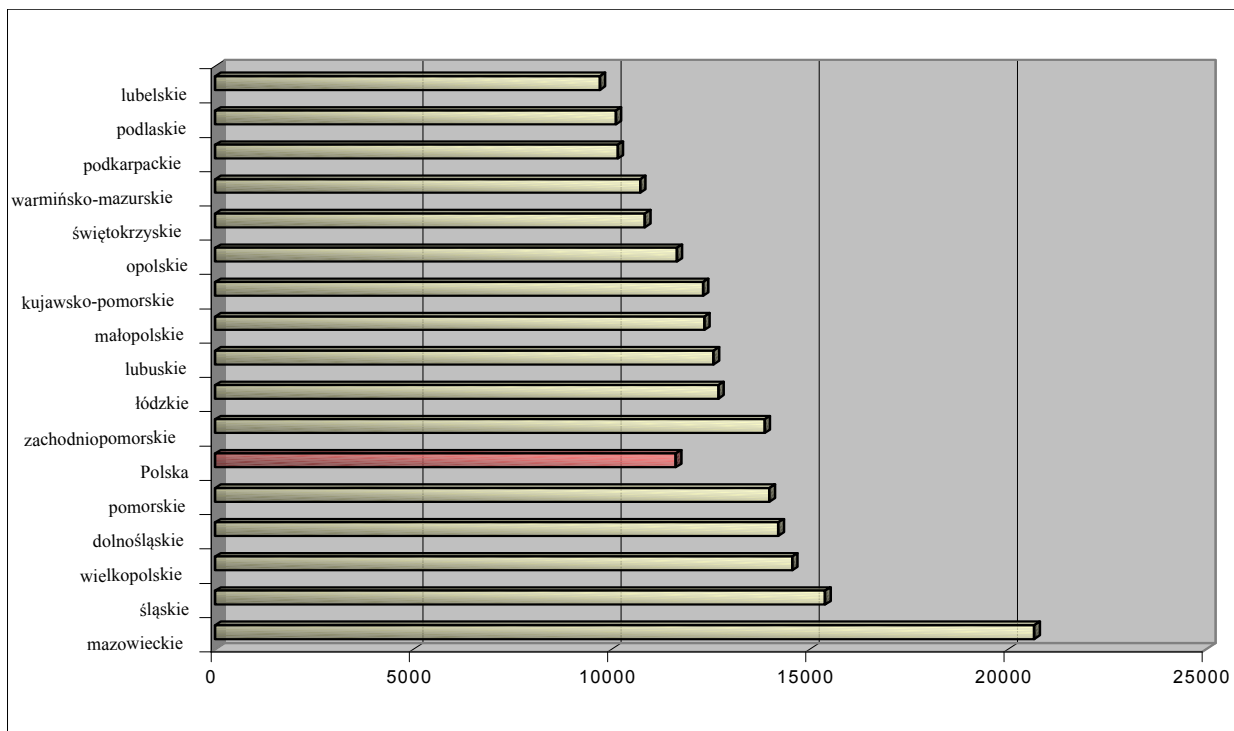
VIII. Postępująca degradacja bioróżnorodności w dolinach wszystkich rzek (Silnica, Sufraganiec, Sufragańczyk, Bobrza, Chodcza, Kaczeniec, Zagórka, Lubrzanka) i w ich najbliższym otoczeniu.

ROZDZIAŁ 2 - STRUKTURA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH I ZATRUDNIENIE NA TERENIE MIASTA KIELCE

2.1. Region Świętokrzyski na tle regionów Unii Europejskiej.

Zgodnie z danymi zamieszczonymi w Narodowym Planie Rozwoju²² obszarami gospodarczo najsłabszymi w odniesieniu do regionów Unii Europejskiej, a także krajów Europy Środkowej były w 1999 r. województwa: lubelskie, podlaskie, podkarpackie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie (PKB mieścił się w przedziale 27-30% średniej UE). Poziom PKB na mieszkańca w tych województwach jest wyraźnie niższy od poziomu obserwowanego w najbiedniejszych regionach Grecji, Portugalii i Hiszpanii w momencie akcesji tych krajów do UE. Poziom PKB na mieszkańca w momencie przystąpienia do Unii Europejskiej w najbiedniejszym regionie Grecji Voreio Aigaio wynosił 44% (1986 r., brak danych za rok akcesji 1981), Hiszpanii – Extremadura 44% (1986 r.) i Portugalii – Alentejo 37% (w 1986 r.).

Wykres nr 1 Wartość dodana brutto na mieszkańca (w zł) w 1999 r.

Źródło: Narodowy Plan Rozwoju, 2003 na podstawie Rocznika statystycznego województw 2001 GUS, Warszawa.

²² Narodowy Plan Rozwoju, Rada Ministrów 2003;

2.2. Struktura podmiotów gospodarczych i zatrudnienia na terenie Kielc

Struktura podmiotów gospodarczych

W roku 2003 zarejestrowanych było 28577 podmiotów gospodarczych, z czego 661 w sektorze publicznym, a 27916 w sektorze prywatnym. Porównanie danych z lat ubiegłych świadczy o tendencji wzrostowej, co do ilości podmiotów gospodarczych w mieście.

Tabela 4 Ilość podmiotów gospodarczych wg form prawnych (REGON) zarejestrowanych w latach 1995- 2003

Wyszczególnienie	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Ogółem	15.971	18.236	18.257	20779	22.845	24.655	26.286	27.545	28577
Przedsiębiorstwa państwowe	66	61	50	44	41	35	31	28	22
Spółki prawa handlowego w tym:	1023	1125	1192	1293	1345	1426	1611	1770	1859
Spółki akcyjne	80	100	110	121	126	130	132	134	134
Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	928	1010	1068	1159	1205	1285	1391	1446	1495
Spółki cywilne	1672	1831	2018	2287	2468	2657	2564	2503	2499
Spółdzielnie	102	106	108	107	108	105	106	103	102
Fundacje	23	25	25	27	29	29	38	42	45
Stowarzyszenia	157	208	244	243	273	318	370	387	414
Osoby fizyczne	12.513	14.398	14.115	16.203	17.592	18.975	20.367	21.516	22403

Źródło: opracowanie własne na podstawie roczników statystycznych 1995- 2002, Podmioty gospodarcze w systemie REGON, Biuletyn statystyczny województwa świętokrzyskiego, Poznań – Biuletyn statystyczny

Strukturę podmiotów gospodarczych wg Polskiej Klasyfikacji Działalności przedstawiono w tabeli nr 2 - Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w Kielcach w rejestrze REGON wg sektorów oraz wybranych form prawnych w latach 1997 – 2003.

Tabela 5 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w Kielcach w rejestrze REGON wg sektorów oraz wybranych form prawnych w latach 1997 - 2003

Wyszczególnienie	Ilość							
	Rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Ogółem		18257	20779	22845	24655	26286	27545	28577
Sektor publiczny		346	349	596	606	655	648	661
Sektor prywatny w tym:		17911	20430	22249	24049	25631	26897	27916
Działalność produkcyjna		1815	1960	2058	2129*	2341*	2396*	2457*
Budownictwo		2019	2404	2643	2839	2950	3028	3076
Transport, składowanie i łączność		1584	1789	1893	1987	2080	2118	2127
Hotele i restauracje		315	361	403	433	540	613	632
Handel i naprawy		7431	8266	8561	8972	9370	9808	10247
Obsługa nieruchomości i firm		4708	4894
Pozostałe sekcje PKD		5093	5999	7287	8295	9005	4874	5144

*przetwórstwo przemysłowe

w latach 1997-2001 sekcja Obsługa nieruchomości i firm ujęta w Pozostałych sekcjach PKD

Źródło: Zestawienie własne na podstawie Raportów o stanie Miasta, Roczniki statystyczne województwa kieleckiego, Roczniki statystyczne województwa świętokrzyskiego, Rejestr podmiotów gospodarki narodowej KRUPGN REGON.

W rankingu 100 największych firm województwa świętokrzyskiego, opublikowanym przez Rzeczpospolitą we wrześniu 2003 roku na podstawie Listy 500, Monitora Polskiego B oraz rozesłanych do przedsiębiorstw ankiet, 48 to firmy kieleckie.²³ Rzeczpospolita wytypowała również pięć najlepszych spółek posługując się dynamiką przychodów ze sprzedaży i rentownością; wszystkie pięć spółek to firmy kieleckie. Dominujące branże w Kielcach, podobnie jak i w całym województwie to budownictwo i przemysł metalowy. W rankingu bardzo mało jest przedsiębiorstw z branży spożywczej (tylko cztery w Kielcach). Najbardziej niepokoi brak firm z branży turystycznej, gdyż województwo świętokrzyskie i jego stolica,

²³ H. Kittel, *Gospodarka rusza z miejsca*, Rzeczpospolita. Regiony – województwo świętokrzyskie, 29.09.2003;

jak wskazano w podrozdziale „Uwarunkowania geograficzne, krajobrazowe i przyrodnicze”, mają duży niewykorzystany potencjał turystyczny.

Szansą na rozwój gospodarczy i społeczny Miasta jest również rozwijające się na każdym poziomie szkolnictwo. Pod względem liczby absolwentów szkół średnich województwo zajmuje trzecią pozycję, natomiast biorąc pod uwagę liczbę studiujących na 10 tysięcy mieszkańców – dziesiątą. Uczelnie zachęcane są do wprowadzania elementów praktycznej przedsiębiorczości w celu zwiększenia ilości absolwentów zakładających własne firmy. Duża część absolwentów szkół średnich i wyższych wyjeżdża z Kielc; by temu przeciwdziałać należy dążyć do dalszego rozwoju oferty „zatrudnieniowej” w Mieście.

Struktura zatrudnienia

Według danych statystycznych w 2002 r. ogółem w Kielcach zatrudnione były 65804 osoby, w tym 32848 kobiet. Najwięcej, bo 15178 osób pracowało w przemyśle, 9636 osób zatrudnionych było w handlu, w edukacji i budownictwie pracowało odpowiednio 7183 i 5642 osób.

Dynamikę zmian zatrudnienia w poszczególnych działach gospodarki ilustruje tabela nr 6. Pracujący w gospodarce narodowej na terenie Kielc według sekcji w latach 1997 - 2003

Tabela 6 Pracujący w gospodarce narodowej na terenie Kielc według sekcji w latach 1997 - 2003

	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Ogółem	78478	79249	78023	71644	70126	65804
w tym: sektor publiczny	42028	36486	35003	34325	31784	31020
sektor prywatny	36450	42763	43020	37319	38342	34784.
Przemysł	21529	20670	19492	17025	16458	15178
Budownictwo	9453	9746	9593	7898	7607	5642
Handel i naprawy	10653	11187	10539	9678	9636	9169
Hotele i restauracje	543	720	717	762	687	764.
Transport, składowanie, łączność	6098	5874	5997	5675	4809	4736
Pośrednictwo finansowe	3423	3546	4405	3147	2076	2125

Źródło: opracowanie własne na podstawie, Raportu o stanie miasta 2001, Tablice wynikowe za lata 1997-2002; dane za rok 2003 jeszcze nie zostały opublikowane

Z powyższej tabeli wynika, że w 1999 roku wzrostowa tendencja zatrudnienia została zatrzymana, i osiągnęła poziom z przed roku 1997. Gwałtowny spadek ilości pracujących w roku 2000 wynika ze zmiany sposobu obliczania tej wartości. Do obliczenia ogólnej liczby posłużyły dane z firm zatrudniających powyżej 9 osób, dotychczas pod uwagę brane były podmioty zatrudniające powyżej 5 osób.

Przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej w Kielcach w roku 2002 wyniosło 2154,27 zł (wyższe niż przeciętne wynagrodzenie w województwie o ponad 150 złotych; wyższe w porównaniu do lat ubiegłych o ponad 200 złotych; porównanie na podstawie publikacji „Rynek Pracy w województwie świętokrzyskim w 2002 r.”; przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej w województwie świętokrzyskim wynosiło:

w 2001 r. – 1892,27 zł

w 2002 r. – 1977,75 zł)

Tabela 7 Przeciętne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w latach 1995-2003

Wyszczególnienie	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Kielce	b.d	b.d	1036,97	1229,05	1702,33	1899,71	1990,71	2104,66	2144,91
Województwo Świętokrzyskie	634,29*	811,98*	997,98*	1184,30	1633,57	1834,89	1932,36	1987,95	2006,34
Kraj	754,17	956,85	1162,06	1348,62	1834,82	2056,80	2203,14	2277,43	2341,53

* dotyczy województwa kieleckiego

Źródło: zestawienie własne na podstawie Roczniki Statystyczne województwa kieleckiego, Roczniki statystyczne województwa świętokrzyskiego, Poznań - Biuletyn Statystyczny, Biuletyn statystyczny GUS, Biuletyn statystyczny województwa świętokrzyskiego

Tabela 8 Produkt Krajowy Brutto na 1 mieszkańca i Wartość Dodana Brutto na 1 pracującego według województw w 2001 r.

WOJEWÓDZTWA	PRODUKT KRAJOWY BRUTTO na 1 mieszkańca w zł w 2001 r.	WARTOŚĆ DODANA BRUTTO na 1 pracującego w zł w 2001 r.
POLSKA	19430	44081
Dolnośląskie	19758	50529
Kujawsko-pomorskie	17563	43408
Lubelskie	13614	28813
Lubuskie	17254	46710
Łódzkie	17535	39020
Małopolskie	16788	36051
Mazowieckie	30283	57132
Opolskie	15780	39964
Podkarpackie	13870	28405
Podlaskie	14727	33573
Pomorskie	19301	49972
Śląskie	21206	51537
Świętokrzyskie	14843	30406
Warmińsko-mazurskie	14065	40351
Wielkopolskie	20634	45255
Zachodniopomorskie	19269	49950

Źródło: „Produkt Krajowy Brutto wg województw i podregionów w 2001 roku”

Tabela 9 Podmioty gospodarcze według wybranych działów PKD

Działy i grupy PKD	m. Kielce	Liczba podmiotów	
		2002	2003
55	Hotele i restauracje	613	632
92 ogółem w tym:	Działalność związana z kulturą, rekreacją i sportem	530	562
92.3	Inna działalność artystyczna i rozrywkowa	178	184
92.6	Działalność związana ze sportem	159	177

92.7	Pozostała działalność rekreacyjna	77	79
------	-----------------------------------	----	----

Źródło: Rejestr podmiotów gospodarki narodowej KRUPGN-REGON

2.3. Bezrobocie – dominujący problem społeczny na terenie Kielc

Bezrobocie jest zjawiskiem, które częściej występuje wśród kobiet. Biorąc zaś pod uwagę poziom wykształcenia, najwięcej bezrobotnych jest z wykształceniem średnim zawodowym i policealnym. Sytuacja taka nasuwa pytanie o zgodność celów szkolenia zawodowego z aktualnymi potrzebami rynku lokalnego. Biorąc pod uwagę zróżnicowanie wieku, dochodzimy do wniosku, iż ludzie w wieku 25 –34 są najbardziej narażeni na bezrobocie. Tuż za tą grupą plasuje się bezrobocie osób w wieku 45-54 lat.

Strukturę bezrobotnych w Kielcach na dzień 31 grudnia 2002 roku ze względu na wykształcenie i wiek przedstawiają tabele nr 8, 9 i 10.

Tabela 10 Ilość i struktura bezrobotnych w Kielcach w latach 1997-2002

Wyszczególnienie	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Ogółem	10.840	10.509	12.890	14.432	16.621	17.292
Kobiety	6.653	6.371	7.316	8.148	8.873	8.797
Absolwenci szkół ponadpodstawowych	480	691	851	972	1.183	1.498
Zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	860	915	1.056	673	1.444	607
W wieku produkcyjnym mobilnym (18-44 lata)	8.579	8.480	10.159	11.103	12.562	12.654
Pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy	4.968	4.416	4.996	6.318	7.886	8.499

Nie posiadający prawa do zasiłku	7.446	8.208	9.423	11.078	12.643	13.666
Stopa bezrobocia w %	RUP 11,8	RUP 11,9	RUP 13,8	12,8	15,0	15,9

Do 1999 roku stopa bezrobocia obejmowała obszar działania Rejonowego Urzędu Pracy w Kielcach.

Od roku 2000 stopa bezrobocia podawana jest osobno dla powiatu kieleckiego i miasta Kielce.

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy; Raport o stanie Miasta 2001

Tabela 11 Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według poziomu wykształcenia w latach 1995-2002

Wykształcenie	Ilość							
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Wyższe	909	768	614	774	1.154	1.647	2.292	2.112
Policealne i średnie zawodowe	7.891	7.073	5.827	5.704	7.054	7.944	9.421	5.111
Średnie ogólnokształcące	2.576	2.210	1.759	1.720	2.029	2.361	2.565	1.464
Zasadnicze zawodowe	12.619	11.301	8.738	8.589	10.926	12.031	13.505	4.897
Podstawowe ¹⁾	9.596	9.291	7.058	7.017	9.178	9.964	10.706	3708
Razem:	33.591	30.643	23.996	23.804	30.341	33.947	38.489	17.292

1) ta kategoria uległa zmianie po wprowadzeniu reformy oświaty na kategorie gimnazjalne i niższe

Tabela 12 Struktura bezrobotnych ze względu na wiek w latach 1995 – 2002

Wiek	Rejon kielecki (ilość)							
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
15-17 lat	11	6	1	1	-	1	1	-
18-24 lat	11.49 1	9.273	6.940	8.474	8.804	9.418	10.98 5	4.042 ¹⁾
25-34 lat	9.409	8.781	7.010	8.107	8.594	9.782	10.86 6	4.682
35-44 lat	8.583	8.090	6.543	7.261	7.754	8.367	8.961	3.949
45-54 lat	3.563	3.906	3.176	4.037	4.712	5.752	6.900	4.108

55-59 lat	456	507	279	333	387	525	650	529 ²⁾
60 lat i więcej	78	80	47	73	90	102	126	-

1. w roczniku statystycznym za 2002 rok liczba bezrobotnych została skazana w kategorii -jako 24 lata i mniej;
2. w roczniku statystycznym za 2002 rok liczba bezrobotnych została skazana w kategorii 55 lat i więcej;
3. źródło: Roczniki Statystyczne lata 1995- 2002

Analiza dynamiki liczby bezrobotnych w poszczególnych grupach wykształcenia wskazuje, że w roku 2001 w porównaniu do roku 2000 najszybciej wzrastało bezrobocie wśród osób z wykształceniem wyższym oraz policealnym i średnim zawodowym, w wieku 25-34 i 45-54 lat. Dane te należałoby zweryfikować pod kątem wyznaczonych stref rewitalizacji, przeprowadzając na przykład ankietę wśród mieszkańców obszaru.

Podsumowując należy stwierdzić, że należałoby wprowadzić lepszy system nauczania na poziomie średnim, zawodowym i policealnym dostosowany do potrzeb lokalnego rynku pracy.

2.3.1. Struktura bezrobocia w Kielcach w roku 2003

Na dzień 31 grudnia 2003 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kielcach zarejestrowanych było 38.140 osób jako bezrobotnych, z czego 16.566 z Miasta Kielce. Stopa bezrobocia w mieście kształtowała się na poziomie 15,6%.

Struktura bezrobocia w Kielcach była następująca:

1. bezrobotni z prawem do zasiłku – 3.278 osób,
2. bezrobotni bez prawa do zasiłku– 13.288 osób,
3. bezrobotne kobiety – 8.270 kobiet,
4. bezrobotni niepełnosprawni – 564 osoby.

W 2003 r., podobnie jak w poprzednich latach, problem bezrobocia dotyczył głównie osoby młode w wieku 18 – 34, z wykształceniem policealnym, średnim zawodowym i zasadniczym zawodowym.

Bardzo duża ilość osób bezrobotnych (4.257) to osoby bez stażu pracy, bądź z bardzo krótkim stażem, tj. od 1 do 5 lat.

Zestawienie wszystkich powyższych danych zawarto w **załączniku nr 1**.

2.3.2. Bezrobocie w Kielcach w latach 2004-2006

Według danych otrzymanych z Powiatowego Urzędu Pracy, lata 2004- 2006 cechuje nadal wysoki poziom bezrobocia społeczności Kielc. Pozytywną cechą jest malejącą stopa bezrobocia w Kielcach z 15,7 w roku 2004 do 11,9 w 2006.

Według zróżnicowania płci, bezrobocie częściej występuje wśród kobiet niż wśród mężczyzn. Nie zmieniła się kategoria wiekowa, w której dominuje bezrobocie, gdyż podobnie jak w okresie przygotowywania Programu Rewitalizacji w 2004 roku, jest to nadal grupa osób w wieku 25- 34 lata.

Biorąc zaś pod uwagę poziom wykształcenia i staż pracy, dominującą grupą wśród bezrobotnych są osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym bez stażu pracy.

Strukturę bezrobotnych w Kielcach w latach 2004- 2006 przedstawiają tabele nr 1, 2, 3 i 4.

Tabela 13 Ilość i struktura bezrobotnych w Kielcach w latach 2004 - 2006

Wyszczególnienie	2004	2005	2006
Ogółem	16727	15355	12687
Kobiety	2862	7941	6761
Absolwenci szkół ponadpodstawowych			
Zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	366	286	215
W wieku produkcyjnym mobilnym (18-44 lata)	11656	10272	7985
Pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy	7897	7489	6488
Nie posiadający prawa do zasiłku	13628	13889	11424
Stopa bezrobocia w %	15,7	14,4	11,9

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy, www.pupkielce.pl; 2006

Tabela 14 Struktura bezrobotnych w powiecie grodzkim Kielce zarejestrowanych według poziomu wykształcenia w latach 2004-2006

Wykształcenie	Ilość		
	2004	2005	2006
Wyższe	2323	1246	1900
Policealne i średnie zawodowe	4787	4372	3441
Średnie ogólnokształcące	1603	1357	1288
Zasadnicze zawodowe	4569	7146	3257
Gimnazjalne i poniżej ¹⁾	3445	6011	2801

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy, www.pupkielce.pl; 2006

Tabela 15 Struktura bezrobotnych w powiecie grodzkim Kielce ze względu na wiek w latach 2004 - 2006

Wiek w latach	Rejon kielecki (ilość)		
	2004	2005	2006
18-24	3301	5159	1779
25-34	4783	6069	3576
35-44	3481	4229	2630
45-54	4355	3888	3661
55-59	707	666	882
60 -64	100	85	159

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy, www.pupkielce.pl; 2006

Tabela 4 Struktura bezrobotnych w powiecie grodzkim Kielce ze względu na staż pracy w latach 2004 - 2006

BEZROBOTNI W/G STAŻU PRACY OGÓŁEM	STAN NA 31.12.04	STAN NA 31.12.05	STAN NA 31.12.06
DO 1-GO ROKU	2 471	2 081	1822
1 - 5	2 868	3415	2128
5 - 10	2 269	2 716	1651
10 - 20	2 474	2 902	1856
20 - 30	2 285	1 652	1732
30 I WIĘCEJ	340	214	359
BEZ STAŻU	4 416	6 832	3139

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy, www.pupkielce.pl; 2007

Bezrobocie – główna przyczyna ubóstwa w Kielcach

W latach 1995 – 2002 dominującym problemem społecznym wynikającym z diagnozy dysfunkcji społecznych²⁴ była niepełnosprawność a tuż za nią bezrobocie, którego poziom był jednym z wyznaczników obszarów wskazanych do rewitalizacji w Kielcach.

W opracowaniu z 2005 roku, przygotowanym przez Akademię Świętokrzyską i Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej przedstawiającym obraz ubóstwa w Kielcach²⁵ wskazano bezrobocie („związane ze słabym wykształceniem i kwalifikacjami”) jako dominującą przyczynę ubóstwa w Mieście.

„Jeśli do tej głównej przyczyny – bezrobocia, dojdzie długotrwała choroba lub niepełnosprawność (26,7%), jeśli osoba w niewielkim stopniu może liczyć na pomoc rodziny (28,29%) - np. mąż gdzieś zniknął - i ma pod opieką więcej niż czworo dzieci (4,7%), to staje się niemal automatycznie klientem pomocy społecznej.”

Taka sytuacja jest niebezpieczna dla przyszłości Kielc, gdyż jak dalej autor pisze w przywołanym opracowaniu nt. ubóstwa: „Niskie kwalifikacje związane z niskim wykształceniem i w efekcie tego wysoki poziom bezrobocia tej grupy to główna przyczyna popadnięcia w ubóstwo i czas korzystania z pomocy społecznej dłuższy. Rodziny pozostające przez kilka lat pod opieką państwa i wychowujące dzieci w znacznym stopniu predestynują je do zajęcia podobnego statusu społecznego w przyszłości, a w przypadku dziedziczenia ubóstwa zauważalny jest regres poziomu wykształcenia dzieci do wykształcenia rodziców.”

Dalej we wnioskach stwierdzono, iż: **„Istnienie biedy wśród dzieci i młodzieży dorastających w rodzinie bez pracy, w kulturze ubóstwa oznacza zapowiedź znacznie ostrzejszych nierówności społecznych w przyszłości oraz rozszerzanie i utrwalanie się strukturalnego czynnika podklasy. [...] którego cechą jest trwałość tej kategorii wyrażająca się silną zależnością między pozycjami zajmowanymi przez rodziców i dzieci.”** Używając określenia Zygmunta Baumana **możemy mieć jednak w najbliższej przyszłości w Kielcach do czynienia „z zawrotną karierą podklasy”.**

²⁴ D. Młynarczyk, *Diagnoza dysfunkcji społecznych w aspekcie rewitalizacji*, MOPR Kielce 2003

²⁵ Z. Skuza, *Kielecka bieda*, AŚ, MOPR Kielce, Kielce 2005

Tabela 7. Dysfunkcje

DYSFUNKCJE	%	n = 3213
BEZROBOCIE	71,4	2294
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ (UPOŚLEDZENIE)	26,7	857
RODZINA NIEPEŁNA	28,29	909
BEZRADNOŚĆ OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZA	11,2	360
DŁUGOTRWAŁA CHOROBA	9,95	320
ALKOHOLIZM	5,0	161
RODZINA WIEŁODZIETNA	4,7	151
BEZDOMNOŚĆ	4,2	135
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	3,9	127
TRUDNOŚCI PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEGO	2,98	96

Źródło: Z.Skuza, *Kielecka bieda*, AŚ, MOPR 2005

ROZDZIAŁ 3 - SPOŁECZEŃSTWO KIELC

3.1. Struktura i prognoza demograficzna

Na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31.12.2002 r. Kielce zamieszkiwało 211.810 osób, co stanowiło 16 % ludności województwa świętokrzyskiego, w tym 100.648 mężczyzn i 111.162 kobiet.

W wieku przedprodukcyjnym było 40.607 osób (19 %), w wieku produkcyjnym 140.431 to jest (66 %), w wieku poprodukcyjnym 30.772 czyli (14,5%).²⁶

Taki obraz struktury demograficznej jest korzystny dla Miasta, gdyż na tle coraz starszego społeczeństwa kraju i Europy, Kielce zamieszkiwane są przez większą liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym (a więc młodych), niż w wieku poprodukcyjnym (tj. osób starszych).

Tabela 16 Ludność miasta, stan w III kwartale 2003 r.

POWIATY	Ogółem	Ogółem	Ogółem	Ludność na 1 km ²	Kobiety na 100 mężczyzn
		Mężczyźni	Kobiety		
województwo	1.292.531	631.121	661.410	110,6	104,8
Kielce	210.742	100.124	110.618	193,3	110,5

Źródło: Urząd Statystyczny w Kielcach, 2003;

W opracowaniu sporządzonym przez Akademię Świętokrzyską nt. struktury regionalnej Polski w świetle powiązań migracyjnych Miasta (przy założeniu liczby ludności w styczniu 1997 r. - 213 700) dokonano prognozy migracyjnej pomiędzy 49 miastami wojewódzkimi (przed reformą administracyjną) określając współczynnik metropolitalności. Z badań tych wynika, że Kielce mają współczynnik - 0,375, a porównywalny ludnościowo Toruń +0,451. Wynik dodatni uzyskało jedynie 14 miast (w tym np. Warszawa + 0,837, Opole + 0,090).

Z powyższych danych wynika, że w Kielcach należy podejmować takie działania na rzecz rozwoju Miasta, które przyczynią się do zatrzymania niekorzystnego trendu migracyjnego; brak wykształconej kadry odpływającej do większych ośrodków miejskich ujemnie wpłynie na aktywność gospodarczą Miasta w procesie urbanizacji ekonomicznej. Według danych statystycznych, na koniec 2002 roku stwierdzono ujemny przyrost naturalny w Kielcach.

²⁶Rocznik Statystyczny 2003, GUS;

3.2. Sytuacja społeczna w Kielcach²⁷

3.2.1. Diagnoza społeczna środowisk dysfunkcyjnych

W oparciu o dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie ustalono, że znaczna część rodzin w Mieście ma problemy z samodzielnym funkcjonowaniem w zakresie zaspokojenia swoich potrzeb na poziomie podstawowym. Osoby te zmuszone są korzystać ze świadczeń pomocy społecznej. Biorąc pod uwagę strukturę podopiecznych MOPR wyodrębniono główne problemy społeczne występujące na terenie Kielc w podziale na dziesięć rejonów opiekuńczych. Dominują wśród nich niepełnosprawność, bezrobocie, problemy związane z zapewnieniem opieki nad dzieckiem, bezdomność.

Początkowo działalność pracownika socjalnego MOPR skupiała się na niesieniu pomocy ludziom starszym, schorowanym, niezdolnym do samodzielnej egzystencji, częściowo z „marginesu społecznego”. Obecnie pomocy wymagają również inne grupy społeczne: ludzie młodzi, wykształceni, przygotowani do życia zawodowego.

Z uwagi na bezrobocie popadają oni w stan ubóstwa, prowadzący niejednokrotnie do alkoholizmu, załamania psychicznych, rozbicia rodzin i innych zachowań określonych jako nieprzystosowanie społeczne.

Prezentacja poniżej zamieszczonych danych ma na celu identyfikowanie przyczyn niepożądanych zjawisk społecznych oraz wskazanie obszarów wymagających wsparcia i prowadzenia działań w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji na rzecz wyrównywania poziomu życia mieszkańców Gminy.

Diagnozę społeczną środowisk dysfunkcyjnych występujących w gminie Kielce opracowano na podstawie materiałów własnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie.

Tabela 17 Wywiady środowiskowe przeprowadzone przez pracowników socjalnych w latach 1998 -2003

Rok	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Ilość przeprowadzonych wywiadów środowiskowych	17 319	18 054	17 320	16 786	19 118	23 936

Źródło: Diagnoza dysfunkcji społecznych w aspekcie rewitalizacji, MOPR 2003;

²⁷ Młynarczyk D. *Diagnoza Dysfunkcji Społecznych w aspekcie rewitalizacji*, MOPR 2003;

3.2.2. Wskaźnik dysfunkcji w rejonach opiekuńczych

Analiza wskaźników dysfunkcji w rejonach opiekuńczych w latach 1998-2002 potwierdza, iż ludność zamieszkała w Śródmieściu, Baranówku-Barwinku, Szydłówku, Czarnowie, Uroczysku jest na przestrzeni wielu lat zagrożona marginalizacją i wykluczeniem społecznym z powodu problemów socjalno-ekonomicznych. Problemy degradacji społecznej dotyczą w dalszej kolejności mieszkańców KSM, Herbów, Osiedla Jagiellońskie i Osiedla Świętokrzyskie.

Tabela 18 Kategorie dysfunkcji w środowiskach w latach 1998 – 2002

KATEGORIA DYSFUNKCJI	WSKAŹNIK ZA LATA 1998-2002
Niepełnosprawność	35%
Bezrobocie	30%
Długotrwała choroba	17%
Osoby samotnie wychowujące dzieci	11%
Sieroctwo biologiczne i społeczne	2%
Rodziny wielodzietne	3%
Ochrona macierzyństwa	3%
Alkoholizm i narkomania	3%
Rodziny więźniów i więźniowie	2%
Bezdomni	2%

Źródło: Młynarczyk D. *Diagnoza dysfunkcji społecznych w aspekcie rewitalizacji*, MOPR 2003;

Tabela 19 Wskaźnik dysfunkcji w rejonach opiekuńczych w latach 1998 – 2002

REJON OPIEKUŃCZY	WSKAŹNIK DYSFUNKCJI				
	1998	1999	2000	2001	2002
Śródmieście	14%	14%	13%	11%	13%
Szydłówek	11%	11%	12%	9%	8%
KSM	10%	11%	10%	11%	11%
Herby	9%	8%	10%	9%	10%
Czarnów	11%	12%	12%	10%	9%
Białogon	8%	8%	7%	7%	6%
Uroczysko	10%	9%	10%	12%	13%
Os. Jagiellońskie	6%	7%	7%	10%	10%
Oś. Świętokrzyskie	7%	7%	6%	8%	8%
Baranówek- Barwinek	12%	11%	10%	11%	11%

Źródło: Młynarczyk D., *Diagnoza dysfunkcji społecznych w aspekcie rewitalizacji*, MOPR 2003;

Na tle ogółu ludności wskaźnik dysfunkcji w latach 1998 – 2002 pozostaje na względnie stałym poziomie i osiąga:

2002 – wskaźnik dysfunkcji 13%,

2001 – wskaźnik dysfunkcji 13%,

2000 – wskaźnik dysfunkcji 16%,

1999 – wskaźnik dysfunkcji 16%,

1998 – wskaźnik dysfunkcji 13%.

3.2.2.1. Struktura środowisk w roku 2003²⁸

Według stanu na 31 grudnia 2003 r. w MOPR było założonych 8.696 kartotek. Są to osoby i rodziny, które zostały objęte różnymi formami pomocy w IV kwartale 2002 roku i w 2003 r. Liczba i struktura tych środowisk przedstawia się następująco – tabela nr 17 i 18.

Tabela 20 Liczba kategorii dysfunkcji w rejonach opiekuńczych w 2003 roku

LICZBA KATEGORII DYSFUNKCJI	REJON OPIEKUŃCZY									
	Śródmieście	Herby	Barwinek Baranówek	Uroczysko	Ostiedle Jagiellońskie	KSM	Szydłówek	Ostiedle Świętokrzyskie	Czarnów	Białogon
	1 638	1 429	1 351	1 219	1 173	1 034	909	875	850	524

²⁸ na podstawie materiału wstępnego do opracowania Strategii Integracji i Polityki Społecznej w Mieście Kielce: Gromska A., Siciarska M. *Strategia Integracji i Polityki społecznej*, MOPR 2004;

Tabela 21 Kategorie środowisk dysfunkcyjnych w rejonach opiekuńczych – 2003 rok

Dysfunkcyjny Rejon Opiekuńczy	Bezrobotni	Niepelnosprawni	Długotrwała choroba	Rodziny wielodzietne	Osoby samotnie wychowujące dzieci	Sieroctwo biologiczne i społeczne	Ochrona macierzyństwa	Rodziny więźniów i więźniowie	Przestępstwa przeciwko dzieciom i młodzieży	Alkoholizm	Narkomania	Bezdomni	Środowisko rozpoznane ogółem
Śródmieście	394	471	506	19	126	42	27	12	1	38	2	-	896
Szydłówek	291	310	89	23	101	40	20	13	1	20	-	1	978
KSM	230	488	99	9	104	53	21	6	-	20	-	4	836
Herby	452	439	251	46	122	36	27	30	-	25	1	-	940
Czarnów	307	270	109	18	82	24	20	14	-	6	-	-	957
Białogon	208	224	265	18	56	20	24	3	-	21	-	-	524
Uroczysko	298	434	233	14	129	57	19	19	2	11	1	2	914
Osiedle Jagiellońskie	379	388	199	10	109	41	26	11	-	10	-	-	815
Osiedle Świętokrzyskie	217	322	124	27	103	20	21	4	-	26	1	10	787
Barwinek Baranówek	305	426	442	36	70	34	17	8	-	12	-	-	839
Sekcja ds. Bezdomnych	124	64	2	-	2	-	-	3	-	84	2	210	210
Razem	3 206	3 836	2 319	220	1 004	367	222	123	4	273	8	210	8 696

Jak wynika z powyższych tabel bezrobocie, długotrwała choroba i niepełnosprawność to dominujące powody, dla których mieszkańcy gminy Kielce zgłaszają się do pracowników socjalnych o wsparcie.

Analiza dysfunkcji w rejonach opiekuńczych w roku 2003 potwierdza, iż ludność zamieszkała w Śródmieściu, Herbach, Baranówku-Barwinku, Uroczysku i Osiedlu Jagiellońskim jest zagrożona marginalizacją i wykluczeniem społecznym z powodu problemów socjalno-ekonomicznych. Problemy degradacji społecznej dotyczą w dalszej kolejności mieszkańców KSM, Szydłówek, Osiedla Świętokrzyskiego, Czarnowa i Białogon.

Tabela 22 Liczba osób bezrobotnych objętych pomocą w poszczególnych Rejonach -2003

REJON OPIEKUNCZY										
HERBY	ŚRÓDMIEŚCIE	OSIEDLE JAGIELLOŃSKIE	CZARNÓW	BARWINEK BARANÓWEK	UROCZYSKO	SZYDLÓWEK	KSM	OSIEDLE ŚWIĘTOKRZYSKIE	BIAŁOGON	SEKCJA DS. BEZDOMNOŚCI
452	394	379	307	305	298	291	230	217	208	124

Jak wynika z powyższej tabeli oraz informacji zawartych w rozdziale 2 tej części LPR, w następstwie przemian ekonomicznych zasadniczym problemem w Mieście stało się bezrobocie. Stopa bezrobocia w Kielcach na koniec roku 2003 kształtowała się na poziomie 15,6 %. Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, że standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej. Bezrobotnym jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenie ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

3.3. Bezpieczeństwo w Mieście jednym z kryteriów warunkujących podjęcie działań rewitalizacji na poziomie społecznym

Za bezpieczeństwo w Kielcach odpowiada Komenda Miejska Policji. Miasto podzielone jest na cztery strefy nadzoru bezpieczeństwa objęte działaniami czterech komisariatów. W ramach obszarów działania Komisariatów, biorąc pod uwagę nasilenie występowania zjawisk przestępczych, wyodrębniono strefy szczególnego zagrożenia bezpieczeństwa na terenie Miasta. Całościowa mapa stref zagrożenia bezpieczeństwa zawarta została w opracowaniu Komendy Miejskiej Policji "Strefy zagrożenia na terenie miasta Kielce"²⁹ (*załącznik nr 2*) jako dokument pomocniczy do realizacji strategii bezpieczeństwa "Służyć i chronić"³⁰

Posługując się raportem z działalności komendanta Miejskiej Policji w Kielcach za rok 2003,³¹ dokonano ogólnej charakterystyki przestępczości w Kielcach ukazującej nasilenie przestępczości w poszczególnych obszarach Miasta.

Tabela 23 Stan zagrożenia przestępczością kryminalną na terenie działania Komendy Miejskiej Policji w Kielcach, a wykrywalność w latach 2002 – 2003

Lp	Nazwa jednostki	Przestępstwa stwierdzone	Dynamika (%)	Wykrywalność (%)	
				2002 r.	2003 r.
1	Komisariat Policji I	2659	126,1	39,1	40,8
2	Komisariat Policji II	2102	110,2	38,5	40,2
3	Komisariat Policji III	3333	161,5	37,5	56,3
4	Komisariat Policji IV	1978	120,3	44,6	42,3
5	KP Bodzentyn	400	97,1	49,4	54,6
6	KP Daleszyce	522	118,9	48,5	52,7
7	KP Chęciny	545	116,2	49,0	50,5
8	KP Chmielnik	346	116,1	51,8	51,6
9	KP Łągów	205	87,9	56,7	58,5
10	KP Strawczyn	355	96,3	55,3	53,2
11	RAZEM KMP Kielce	12445	125,4	42,2	47,4

Źródło: Raport z działalności Komendanta Miejskiej Policji w Kielcach za rok 2003

²⁹ *Strefy bezpieczeństwa w Kielcach, KMP 2003;*

³⁰ *Służyć i chronić, Strategia bezpieczeństwa, Kielce, luty 2003;*

³¹ *Raport z działalności Komendanta Miejskiej Policji w Kielcach za rok 2003, KMP styczeń 2004;*

Ogółem na terenie działania Komendy Miejskiej Policji w Kielcach w 2003 roku wszczęto 13.033 postępowania przygotowawcze wobec 12.385 w analogicznym okresie roku ubiegłego tj. o 648 więcej. Spośród stwierdzonych przestępstw wykryto 11.474, osiągając wykrywalność na poziomie 63,3%, tj. o 0,1 % wyższą niż w 2002 roku.

W zakończonych postępowaniach stwierdzono łącznie 18.092 przestępstwa, tj. o 2269 więcej niż w roku ubiegłym.

Posługując się danymi z tabeli ustalono również wskaźnik przestępczości dla każdego obszaru prac komisariatów Komendy Miejskiej Policji, tylko w zakresie nadzorowania terenu miasta Kielce:

Komisariat I - 26,39%,

Komisariata II - 20,87%,

Komisariat III - 33,09%,

Komisariat IV - 19,63%

Biorąc jednak pod uwagę wskaźnik przestępczości na całym obszarze działania Komendy Miejskiej Policji, obejmującej także gminy ościenne wskazane w tabeli nr 18 ustalono, że całe Kielce są terenem szczególnie zagrożonym przestępczością. Jak obliczono, wskaźnik przestępczości w mieście w porównaniu do pozostałych gmin wynosi prawie 81 %.

Działania Policji wspierane są przez Straż Miejską; od lutego 2003 roku do stałych zadań Straży Miejskiej wprowadzone zostało patrolowanie wspólnie z Policją wyznaczonych terenów Miasta.

W 2003 roku pracowało łącznie 703 mieszane patrole Policji i Straży Miejskiej; najwięcej wspólnych patroli skierowano do strefy prac III Komisariatu:

I Komisariat Policji - 142

II Komisariat Policji - 129

III Komisariat Policji - 233

IV Komisariat Policji - 109

ROZDZIAŁ 4 - ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE MIASTA

1.1. Struktura własności i użytkowania gruntów i budynków

Charakterystykę struktury własności i użytkowania gruntów i budynków w gminie Kielce dokonano w oparciu o dane Urzędu Miasta Kielce – Wydział Gospodarki Przestrzennej i Administracji Budowlanej, według stanu na koniec roku 2003.

Z otrzymanych zestawień wynika następująca struktura gruntów na terenie gminy Kielce:

1. użytki rolne – 4.464 ha,
2. grunty leśne – 2.240 ha,
3. grunty zabudowane i zurbanizowane – 3.880 ha,
4. grunty pod wodami – 48 ha,
5. użytki ekologiczne – 3 ha,

Powierzchnia geodezyjna miasta: 10.945 ha.

Biorąc pod uwagę stosunek ogólnej powierzchni ewidencyjnej Miasta do struktury własności gruntów, największy procent gruntów na terenie Miasta znajduje się w posiadaniu osób fizycznych (4.789 ha) 43,75%. Grunty gminy, związków międzygminnych i osób prawnych, których założycielem jest gmina, w strukturze własności gruntów stanowią 1.827 ha, czyli zaledwie 17%.

Zarządzanie i administrowanie komunalnym zasobem mieszkaniowym opiera się na:

1. Wydziale Gospodarki Przestrzennej i Administracji Budowlanej, którego zadaniem będzie:
 - a) kreowanie polityki mieszkaniowej, w szczególności analiza potrzeb mieszkaniowych gospodarstw domowych o niskich dochodach, tworzenie programów ich zaspokajania,
 - b) nadzór nad realizacją polityki mieszkaniowej miasta,
 - c) współpraca z innymi podmiotami, realizującymi politykę mieszkaniową miasta.
2. Miejskim Zarządzie Budynków, wykonującym czynności związane z zarządzaniem nieruchomościami stanowiącymi własność Miasta i reprezentowaniem interesów Miasta

jako jednego ze współwłaścicieli we wspólnotach mieszkaniowych. Zarząd wykonuje czynności zarządzające w imieniu Miasta i na jego rzecz.

Zarząd zwykły (administracja) zaś, sprawuje Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej i Grupa Zarządzania Nieruchomościami.

Budynki stanowiące w 100% własność Gminy administrowane są przez Grupę Zarządzania Nieruchomościami. Budynki wspólnotowe zarządzane są przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej.

Struktura własności budynków będących w zarządzie Miejskiego Zarządu Budynków na terenie Miasta przedstawia się następująco:

- 110 budynków w 100 % należy do gminy Kielce,
- dla 14 budynków gmina jest współwłaścicielem,
- 1 budynek jest w wieczystym użytkowaniu gminy,
- 1 budynek jest w trakcie komunalizacji,
- 33 budynki stanowią własność prywatną,
- 32 budynki należą do Skarbu Państwa,
- dla 6 budynków Skarb Państwa jest współwłaścicielem,
- 1 budynek ma niewyjaśnioną sytuację prawną.

Ponadto Miejski Zarząd Budynków reprezentuje gminę w 348 budynkach należących do wspólnot mieszkaniowych.

Według stanu z dnia 31.12.2004 roku w ewidencji Wydziału Gospodarki Przestrzennej i Administracji Budowlanej, w skład zasobu mieszkaniowego gminy, wchodziło 7320 mieszkań o łącznej powierzchni 288395,53 m².

Warunkiem rozwoju przestrzennego Kielc w zakresie struktury własnościowej i sposobu użytkowania jest potrzeba:

- zwiększania zasobów gruntów komunalnych zwłaszcza na obszarach predysponowanych do rozwoju usług publicznych i komercyjnej działalności gospodarczej;
- scalania gruntów prywatnych (obserwuje się duże rozdrobnienie własności osób fizycznych) szczególnie pod zabudowę mieszkaniową .

Potrzeby te ze szczególnym nasileniem występują w Śródmieściu.

1.2. Polityka mieszkaniowa gminy

Polityka mieszkaniowa gminy ujęta jest w ramy Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy na lata 2002 - 2006³².

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym³³, zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. Do zadań tych, ustawodawca zaliczył m.in. sprawy gminnego budownictwa mieszkaniowego. Jednocześnie, zgodnie z ustawą o ochronie praw lokatorów (...) „tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej należy do zadań własnych gminy. Gmina, na zasadach i w wypadkach przewidzianych w ustawie, zapewnia lokale socjalne i zamienne, a także zaspokaja potrzeby mieszkaniowe gospodarstw domowych o niskich dochodach”.

Potrzeby mieszkaniowe w Gminie zaspokajane są poprzez:

- a. budownictwo indywidualne,
- b. budownictwo spółdzielcze,
- c. budowę lokali na wynajem poprzez towarzystwa budownictwa społecznego
- na terenie Kielc działają dwa takie podmioty:
 - Kieleckie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o., w której 100% udziałów posiada Gmina Kielce oraz
 - Świętokrzyskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Spółka z o.o., w którym 100 % udziałów należy do właścicieli prywatnych,
- d. budownictwo komunalne i socjalne.

Obecnie możliwości mieszkaniowe Gminy nie zaspakajają w pełni potrzeb zgłaszanych w tym zakresie przez mieszkańców; Miasto Kielce opracowało Program rozwoju budownictwa mieszkaniowego i zamierza go realizować.

Rewitalizacja obszarów miejskich w sferze społecznej służy między innymi poprawie jakości życia mieszkańców, szczególnie tych zagrożonych wykluczeniem społecznym. Dlatego też kwestia kontynuacji budownictwa mieszkaniowego została włączona do Programu, jednak jako taka realizowana będzie w miarę pozyskiwania finansowania.

Cele programu budownictwa mieszkaniowego:

³² *Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy na lata 2002- 2003*, RM Kielce 2000;

³³ *Ustawa o samorządzie gminnym*, z 08.03.1990, Dz.U. z dn 1996, nr 13, poz 74 z późniejszymi zmianami

1. Upowszechnianie i promowanie instrumentów wspierających rozwój inicjatyw mieszkaniowych.
2. Ograniczenie wielkości komunalnego zasobu mieszkaniowego.
3. Uporządkowanie rozproszonej prywatyzacji mieszkań na rzecz dotychczasowych najemców.
4. Uzyskanie jednolitych form własności w poszczególnych nieruchomościach stanowiących współwłasność Gminy Kielce z osobami fizycznymi.
5. Stopniowe odchodzenie od realizacji budownictwa komunalnego na rzecz budownictwa socjalnego i mieszkań realizowanych przez Kieleckie Towarzystwo Budownictwa Społecznego.
6. Ochrona osób niepełnosprawnych.
7. Usprawnienie zarządzania nieruchomościami stanowiącymi własność Gminy Kielce tworzących mieszkaniowy zasób Miasta.
8. Poprawa wizerunku Miasta.
9. Uzyskanie wyższej efektywności gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy poprzez reformę czynszów.

Poniżej przedstawiono zarys sposobów realizacji zakładanych celów:

1. Upowszechnianie i promowanie instrumentów wspierających rozwój inicjatyw mieszkaniowych.

Zadanie to realizowane jest w ramach zakresu działania Wydziału Gospodarki Przestrzennej i Administracji Budowlanej.

2. Ograniczenie wielkości komunalnego zasobu mieszkaniowego.

Ograniczenie wielkości komunalnego zasobu mieszkaniowego ma następować poprzez jego prywatyzację. Ograniczenie to dotyczy mieszkań wybudowanych do 1994 r.

3. Uporządkowanie rozproszonej prywatyzacji mieszkań na rzecz dotychczasowych najemców, w tym:

- a) w budynkach częściowo sprywatyzowanych – na doprowadzeniu do sprzedaży pozostałych mieszkań, a w przypadku, gdy w budynku istnieją lokale o innych funkcjach (np. lokale użytkowe, garaże) i będzie to zgodne z interesem gminy, jednoczesna ich sprzedaż.

- b) zaoferowaniu mieszkań zamiennych najemcom, którzy nie są zainteresowani wykupieniem dotychczas zajmowanych mieszkań.

Ustalenia te, mogą stanowić podstawę wypowiedzenia umów najmu z zachowaniem sześciomiesięcznego terminu wypowiedzenia pod warunkiem jednoczesnego zaoferowania wynajęcia innego lokalu, spełniającego wymagania co najmniej takie same, jakie powinien spełniać lokal zamienny.

Odzyskane mieszkania w budynkach wspólnotowych przeznaczone zostaną do sprzedaży w drodze przetargu nieograniczonego.

Wykaz mieszkań przeznaczonych do sprzedaży będzie uaktualniany w zależności od udziału gminy w nieruchomości wspólnej.

4. Uzyskanie jednolitych form własności w poszczególnych nieruchomościach.

Obecnie Gmina posiada udziały w 23 nieruchomościach. W celu usprawnienia zarządzania zasadne jest ujednoczenie form własności poprzez sprzedaż udziału Gminy. **Wykaz budynków stanowiących współwłasność Gminy z osobami fizycznymi przedstawia załącznik nr 3.**

5. Stopniowe odchodzenie od realizacji budownictwa komunalnego na rzecz budownictwa socjalnego i mieszkań realizowanych przez Kieleckie Towarzystwo Budownictwa Społecznego.

W lutym 2004 r. Wydział Gospodarki Przestrzennej i Administracji Budowlanej zakończył weryfikację wniosków mieszkaniowych złożonych przez rodziny (osoby) ubiegające się o rozwiązanie własnych problemów mieszkaniowych poprzez budownictwo komunalne.

Spośród **2.574** oczekujących, wniosek o przyznanie mieszkania z gminnego zasobu mieszkaniowego uaktualniło **1.256** osób (rodzin), z czego kryterium dochodowe (dochód w dacie zawarcia umowy powinien być większy od kwoty uprawniającej do ubiegania się o dodatek mieszkaniowy jednak nie wyższy niż 200% tej kwoty) uprawniające do wynajęcia lokalu mieszkalnego spełnia **399 rodzin**.

Pozostałe rodziny, ze względu na niskie dochody, mają prawo do otrzymania lokali socjalnych.

Założenia programowe dotyczące budownictwa mieszkaniowego z przeznaczeniem dla osób wymagających pomocy socjalnej powinny być realizowane poprzez działania o charakterze profilaktycznym – zapobiegające utrwalaniu się i poszerzaniu zjawiska bezdomności na terenie miasta, lub osłonowym - zapobiegające degradacji społecznej osób bezdomnych, dające szansę usamodzielnienia. Aby to osiągnąć należy:

- zapewnić mieszkania socjalne dla osób, które ze względów ekonomicznych zagrożone są eksmisją z mieszkań dotychczasowych (**GRUPA I**)
- zapewnić mieszkania socjalne dla osób zagrożonych marginalizacją lub wykluczeniem społecznym. Do tej grupy można zaliczyć osoby bezdomne, osoby opuszczające domy dziecka lub placówki wychowawcze, osoby zagrożone przemocą i skutkami uzależnień w rodzinie (**GRUPA II**)
- zapewnić mieszkania dla osób lub rodzin zamieszkujących w budynkach lub lokalach o złym stanie technicznym (**GRUPA III**)
- rozwiązać problemy mieszkaniowe rodzin zamieszkujących w lokalach nadmiernie zagęszczonych, osiągających dochody uprawniające do otrzymania lokalu socjalnego (**GRUPA IV**)

Dla tych czterech grup niezbędne jest zabezpieczenie mieszkań tanich w utrzymaniu lub o charakterze przejściowym.

- 1) Zasady i tryb przyznawania mieszkań socjalnych w Kielcach określone zostały w uchwale Rady Miejskiej Nr XVII/288/2003 r. z dnia 22 października 2003 r.

6. Ochrona osób niepełnosprawnych

Osoby posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub osoby starsze będące najemcami mieszkań położonych na wyższych kondygnacjach mogą ubiegać się o zamianę mieszkania na inne wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu gminy, położone niżej

W ostatnim czasie została przeprowadzona analiza zadłużeń lokatorów mieszkań wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy, która wykazała, że wśród osób zalegających długotrwale z czynszem znajdują się zamieszkujący na parterze. Po wypowiedzeniu tym osobom umów najmu lokali, zostaną im zaproponowane mieszkania socjalne. Odzyskane mieszkania na parterze zostaną przyznane osobom niepełnosprawnym lub chorym mających trudności z poruszaniem się. W nowych budynkach, mieszkania na parterze przystosowane będą dla potrzeb osób niepełnosprawnych.

7. Usprawnienie zarządzania nieruchomościami komunalnymi

Usprawnienie zarządzania nieruchomościami wchodzącymi w skład mieszkaniowego zasobu gminy można osiągnąć m.in. poprzez uporządkowanie rozproszonej prywatyzacji mieszkań i doprowadzenie do sprzedaży pozostałych mieszkań w budynkach wspólnotowych. Według stanu na dzień 15 października 2003 r. niewielkie udziały własnościowe Miasto posiada w 93 budynkach wspólnotowych.

Sprzedaż tych mieszkań na rzecz dotychczasowych najemców pozwoli na pełną prywatyzację nieruchomości, co spowoduje **zmniejszenie wydatków na utrzymanie części wspólnych budynku i remonty**. Miasto, jako jeden ze współwłaścicieli wchodzący do wspólnoty mieszkaniowej, partycypuje w kosztach zarządu nieruchomościami wspólnymi i wydatkach na fundusz remontowy, proporcjonalnie do posiadanego udziału w nieruchomości.

W przypadku braku zainteresowania nabyciem mieszkań przez dotychczasowych najemców, możliwe jest zaproponowanie im lokalu zamiennego, położonego w budynkach, w których nie planuje się sprzedaży mieszkań. Odzyskane mieszkania będą mogły być sprzedane w drodze przetargu. W ten sposób Miasto może pozyskać środki finansowe na realizację budownictwa socjalnego lub komunalnego.

8. Poprawa wizerunku Miasta

Poprawę wizerunku Miasta można osiągnąć między innymi poprzez wyburzenie budynków wyłączonych z użytkowania ze względu na zły stan techniczny. Problem złego stanu technicznego budynków, stwarzających zagrożenie dla zamieszkujących je lokatorów, oczekuje na rozwiązanie już od kilkunastu lat.

W ostatnim okresie, daje się zauważyć zwiększenie ilości budynków wyłączanych z użytkowania

Na szczególną uwagę zasługuje najstarsza część miasta - Rejon Śródmieścia Kielc. Na tym obszarze znajduje się szereg enklaw o znacznym zagęszczeniu kamienic będących w złym stanie technicznym:

- budynki przy ulicy Wesołej, Niecałej,
- cały kwartał pomiędzy ulicami Moniuszki, Dużą, Sienkiewicza i Wesołą
- najstarszy fragment Miasta, usytuowany przy ulicy Bodzentyńskiej, zwłaszcza po jej północnej stronie.

Kolejnym obszarem o dużej koncentracji takich budynków jest rejon ulicy 1 – go Maja oraz teren pomiędzy ul. Żelazną, 1 – go Maja, dworcem PKS i kościołem pod wezwaniem Świętego Krzyża.

Pojedyncze budynki będące w katastrofalnym stanie technicznym znajdują się przy ulicach Zagnańskiej 20, Stolarskiej 7, Krakowskiej 34, Piotrkowskiej 6, Mazurskiej 15, Śniadeckich 1 i 5, Żwirowej 2, Żytnej 8.

Wśród wymienionych budynków, znajdują się takie, w których zamieszkują jedna lub dwie rodziny, ale są też i takie, z których do wykwaterowania jest po 8 i więcej rodzin. Dla tej grupy brakuje mieszkań o metrażu zaspokajającym jej potrzeby mieszkaniowe.

Zasadne jest ograniczenie ilości lokali socjalnych w centrum miasta. Czynsz za najem takich lokali wynosi połowę najniższej stawki za mieszkanie komunalne. Obecnie stawka czynszu za 1 m² lokalu socjalnego nie przekracza 0,81 zł.. Wpływy nie pokrywają kosztów eksploatacji, co prowadzi do dekapitalizacji zasobów.

Na mieszkania socjalne powinny być przeznaczone lokale położone w budynkach o obniżonej wartości użytkowej, w różnych punktach miasta, aby nie dopuścić do powstawania dzielnic biedy.

Wykaz budynków przeznaczonych na lokale socjalne określony został Zarządzeniem Nr 391/2003 Prezydenta Miasta Kielc z dnia 22 grudnia 2003 r. stanowiącym *załącznik nr 3*.

Źródła finansowania budownictwa socjalnego

- Partnerstwo publiczno – prywatne

Zadania inwestycyjne związane z budownictwem komunalnym i socjalnym mogą być realizowane w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego. Partnerstwo publiczno – prywatne zakłada, że administracja samorządowa oraz firmy prywatne realizują wspólnie przedsięwzięcie według zasad określonych w umowie cywilno – prawnej.

Partnerstwo publiczno – prywatne polega w istocie na specyficznych powiązaniach umownych pomiędzy podmiotem publicznym i prywatnym przedsiębiorstwem przy realizacji określonego przedsięwzięcia.

Finansowanie budownictwa komunalnego i socjalnego jest niezwykle trudne, dlatego też przekazanie przez samorząd pewnych funkcji gospodarczych sektorowi prywatnemu jest niezbędne, aby w miarę szybko, z możliwie małym udziałem środków budżetowych gminy rozwiązać problem mieszkalnictwa w mieście.

Zawierając odpowiednie umowy, Miasto będzie odpowiedzialne za przygotowanie odpowiednich projektów, określenie warunków świadczenia usług, wybór prywatnego kontrahenta w trybie przetargu, jak również będzie pełnić funkcje kontrolne w fazie eksploatacji obiektu.

Na przedsiębiorcy spoczywa natomiast główny ciężar planowania, budowy, finansowania i zarządzania inwestycją. Poniesione nakłady inwestycyjne zwracane będą z opłat za korzystanie z obiektu. Podstawowym zabezpieczeniem dla podmiotu prywatnego będą więc przyszłe przychody z inwestycji. Ich wysokość ustalona zostanie w drodze umowy między stronami.

- Współfinansowanie inwestycji przez podmioty zewnętrzne

Rosnąca liczba orzeczeń sądowych o eksmisji lokatorów z dotychczas zajmowanych mieszkań oraz stale rosnąca ilość osób zalegających z czynszem, a więc grupy zagrożonej eksmisją, wymusza podjęcie kroków umożliwiających rozwiązanie tego problemu poprzez budownictwo socjalne. Ze względów ekonomicznych, finansowanie całego przedsięwzięcia przez Miasto jest niemożliwe dlatego też, 9-ciu Spółdzielniom Mieszkaniowym została przedstawiona propozycja współpracy przy realizacji tego zadania.

Założenia współpracy to wspólne uczestniczenie w kosztach związanych z realizacją budownictwa socjalnego na zasadach określonych w umowie partnerskiej, której przedmiotem byłby finansowy udział Spółdzielni i odpowiadający mu okres pozostawiania w gestii Spółdzielni uzyskanych lokali. Umowa zostałaby zawarta na czas określony, w zależności od wysokości udziału finansowego Spółdzielni w przedsięwzięciu.

Proponowany okres to:

- 9 - cioletni – przy pokryciu przez Spółdzielnię pełnych kosztów budowy określonej liczby mieszkań,
- 6 - cioletni – przy partycypacji w kosztach budowy w wysokości 50%,
- 3 - letni – przy partycypacji w wysokości 30%.

Umowy najmu lokali socjalnych zawierane będą z osobami wskazanymi przez Spółdzielnię, na czas oznaczony, nie dłuższy niż 3 lata. Spółdzielnia będzie miała prawo kierowania osób, wobec których orzeczona została eksmisja, celem zawarcia umów najmu lokali socjalnych przez czas obowiązywania umowy partnerskiej.

Miasto Kielce, gwarantuje, że w zależności od czasu na jaki zostanie zawarta umowa partnerska, umożliwi Spółdzielni dyspozycję mieszkaniami wybudowanymi przy udziale jej środków, według następujących zasad:

- przy umowie 3 letniej, Miasto Kielce umożliwi Spółdzielni jednokrotne, ponowne zadysponowanie taką ilością mieszkań jaka wynika z umowy partycypacyjnej,
- przy umowie 6 letniej, Spółdzielnia dwukrotnie zadysponuje taką ilością mieszkań jaka wynika z umowy,
- przy umowie 9 letniej, Spółdzielni przysługiwać będzie prawo trzykrotnego zadysponowania mieszkaniami wybudowanymi przy udziale jej środków finansowych.

Propozycja wspólnego uczestniczenia w kosztach związanych z realizacją budownictwa socjalnego została zaakceptowana przez 8 Spółdzielni:

- 1) Spółdzielnię Mieszkaniową „Słoneczne Wzgórze”,
- 2) Spółdzielnię Mieszkaniową „Wichrowe Wzgórze”,
- 3) Spółdzielnię Mieszkaniową „Domator”,
- 4) Kielecką Spółdzielnię Mieszkaniową,
- 5) RSM „Armatury”,
- 6) Świętokrzyską Spółdzielnię Mieszkaniową,
- 7) SBM „Pionier”,
- 8) Spółdzielnię Mieszkaniową „Bocianek”

Wymienione Spółdzielnie złożyły akces pokrycia 50% kosztów budowy 35 mieszkań socjalnych.

Takie rozwiązanie powinno przynieść obopólne korzyści i przyczynić się do zwiększenia efektywności przy rozwiązywaniu problemów mieszkaniowych rodzin zagrożonych eksmisją.

- Przystąpienie do programu opracowanego przez Ministerstwo Infrastruktury

Ministerstwo Infrastruktury opracowało program wspierania gmin w zakresie budownictwa socjalnego. Realizacja programu będzie poprzedzona programem pilotażowym, polegającym na pomocy finansowej gminom na pokrycie części kosztów przedsięwzięć polegających na adaptacji budynków na cele mieszkalne. Realizacja programu w etapie pilotażowym prowadzona byłaby w systemie bezpośredniego finansowania przedsięwzięcia. Według

założeń, przy przyznawaniu środków finansowych preferowane będą projekty partnerstwa, samorządu i podmiotów zewnętrznych.

1.3. Standard cywilizacyjny a obszary rewitalizacji

Biorąc pod uwagę zrównoważony rozwój Miasta Kielce, stolicy regionu świętokrzyskiego i jego aspiracje w kierunku metropolii z bogato rozwiniętym katalogiem funkcji wyższego rzędu należy zwrócić uwagę na czynniki warunkujące osiągnięcie takiego poziomu. Miasto dążące do ubiegania się o miano metropolii musi przede wszystkim zapewniać podstawowe potrzeby swoich mieszkańców, między innymi potrzeby z zakresu możliwości korzystania w swoim mieszkaniu z instalacji technicznej w postaci przyłącza do sieci zaopatrzenia w wodę, odprowadzania ścieków, sieci ciepłowniczej czy też gazowej. Nie może być mowy o rozwijaniu się funkcji wyższego rzędu, jeśli mieszkańcy nie będą mieli dostępu do takich usług jak telefon, fax, nie wspominając już o internecie.

Podjętą próbę naświetlenia problematyki standardu cywilizacyjnego w Mieście Kielce w aspekcie rewitalizacji, postawiono sobie pytanie, czy miasto w pełni zaspakaja potrzeby swoich mieszkańców w zakresie swobody dostępu do kanalizacji, ciepłej i zimnej wody, zaopatrzenia w energię elektryczną i centralne ogrzewanie.

Stosowne dane uzyskano z najnowszego spisu powszechnego dla Miasta na prawach powiatu Kielce³⁴ (*załącznik nr 5*). Analizując je stwierdzono niestety, iż miasto nie wypełnia w całości potrzeb mieszkańców w wyżej wspomnianych obszarach. Są zatem obszary miasta, gdzie mieszkania nadal pozbawione są kanalizacji, czy też ciepłej lub zimnej wody. Następnym krokiem było więc postawienie pytania w jakich mieszkaniach te problemy występują. Kolejno na podstawie weryfikacji tabel spisu powszechnego stwierdzono, iż problemy dotyczą głównie mieszkań starych zbudowanych w okresie przed 1918 r. i w latach 1918 –1944, a dokładniej:

1. najwięcej jest mieszkań z brakami wyposażenia w wodociąg, ustęp i łazienkę, wybudowanych w przedziale czasowym przed rokiem 1918 i w latach 1918 i 1944 - łącznie 1055;

³⁴ *Podstawowe informacje spisów powszechnych 2002. Miasto na prawach powiatu Kielce*, Urząd Statystyczny w Kielcach 2003;

2. najwięcej mieszkań wyposażonych w wodociąg, z ustępem, ale bez łazienki, z łazienką, ale bez ustępu lub bez tych obu instalacji wybudowanych zostało w latach 1918 – 1944 - łącznie 832;

Należało zatem wykluczyć tereny dużych osiedli mieszkaniowych o względnie młodej zabudowie i wskazać w Mieście tereny z dominującą starą zabudową mieszkalną, czy też mieszkalno – usługową. W określeniu tego terenu posłużono się opracowaniami historycznego rozwoju Miasta, jak i zarysem historycznego rozwoju przestrzennego Miasta, zawartym w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Kielce.³⁵ Stwierdzono, iż są dwa obszary Miasta, które powstały w badanych latach, i charakteryzują się najwyższą liczbą mieszkań nie posiadających instalacji sanitarnej, czy też centralnego ogrzewania. Są to:

1. obszar śródmiejski gdzie występuje niemal wyłącznie zabudowa XVIII i XIX wieczna; jest to strefa koncentracji życia społeczno – gospodarczego Miasta, centrum, które ma duży potencjał w kierunku rozwoju funkcji z zakresu kultury, sztuki, jak również rozwoju działalności małej i średniej przedsiębiorczości;
2. tereny powstałe w dwudziestoleciu międzywojennym na ówczesnym obszarze Stadion – Ogród, gdzie nawet naocznie można stwierdzić problemy z zakresu infrastruktury przestrzennej ("stara i nieuporządkowana tkanka mieszkaniowa").

1.4. Ochrona dziedzictwa kulturowego

Wobec braku planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego, nie istnieją obecnie zapisy prawne chroniące dziedzictwo kulturowe w Kielcach. Chronione są (poprzez zapisy ustawy o zabytkach) wyłącznie obiekty *wpisane* do rejestru zabytków. W tej sytuacji Wydział Gospodarki Przestrzennej i Administracji Budowlanej zamierza podjąć próbę stworzenia planu gospodarowania przestrzenią publiczną, w tych obszarach Miasta, które są najbardziej cenne pod względem kulturowym, historycznym i emocjonalno – estetycznym.

Teren Miasta Kielce zaliczany jest do obszarów gmin województwa o bardzo dużym nasyceniu zabytkami nieruchomymi (powyżej 300) oraz o bardzo dużym nasyceniu zabytkami ogółem (powyżej 700), przy czym w obu kategoriach klasyfikowany jest w województwie na pierwszym miejscu. W skali byłego województwa kieleckiego jest to zarazem obszar najwyższej koncentracji zabytków najwybitniejszych i wybitnych (także

³⁵C. Pazdur, *Dzieje historyczne Kielc*, Ossolineum 1971, *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Kielce*, UM Kielce 2000 ,

w byłej klasyfikacji grupy "0" - o znaczeniu międzynarodowym i grupy "1" - o znaczeniu krajowym).³⁶ Cały układ urbanistyczno - krajobrazowy śródmieścia jest zabytkiem wpisanym do rejestru zabytków, łącznie z przestrzeniami publicznymi.³⁷

Zgodnie z zapisami Ustawy o Ochronie Zabytków i Opieki nad Zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku³⁸, nałożono na Prezydenta Miasta obowiązek sporządzenia i prowadzenia: gminnej ewidencji zabytków i gminnego programu opieki nad zabytkami. W związku z tym wszystkie zabytki znajdujące się w obszarach wskazanych do rewitalizacji muszą stać się częścią wspomnianej ewidencji i zostać objęte działaniami gminnego programu ich ochrony.

1.5. Kielce – obszary zdegradowane w mieście pod względem przestrzennym (opracowanie: Artur Hajdorowicz)

Dynamiczny rozwój przestrzenny Miasta w okresie powojennym, szczególnie w latach 70-tych spowodował, iż dawne obszary podmiejskie, przedmieścia oraz enklawy produkcyjne znalazły się we wnętrzu układu urbanistycznego. Obszary te z reguły wymagają działań rehabilitacyjnych, bądź rewaloryzacyjnych, będąc atrakcyjnymi rezerwami terenowymi dla wprowadzania nowych inwestycji.

Są to obszary najczęściej o zróżnicowanej formie użytkowania, generalnie z przewagą funkcji usługowych metropolitalnych (obszar śródmiejski) oraz tereny o funkcjach ogólnomiejskich a także przemysłowo-składowych, położone poza strefą śródmiejską. Charakteryzują się dysharmonią struktury przestrzennej, często nielogicznością lub degradacją układu kompozycyjnego i funkcjonalnego, wadliwym funkcjonowaniem pod względem dostępności komunikacyjnej i technicznej, brakiem przestrzeni publicznych oraz terenów rekreacyjnych.

Obszary te wymagają interwencji w celu:

- zapewnienia zharmonizowanej struktury przestrzennej tworzącej logiczny układ funkcjonalny i kompozycyjny z dostępnością komunikacyjną i możliwościami obsługi technicznej,
- dokonania niezbędnych przekształceń własnościowych,

³⁶ *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta*, UM Kielce 200;

³⁷ *Decyzja w sprawie wpisania dobra kultury do rejestru zabytków*, Wojewódzki Konserwator Zabytków, Kielce 1976r

³⁸ *Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, 23.07.2003, Dz.U. 163 z 17.09.2003, poz 1568;

- uzupełnienia infrastruktury
- utrzymania rezerwy na funkcje publiczne,
- ochrony wartości kulturowych.

W uchwalonym w 2000 r. „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kielce” jako wymagające przekształceń określono następujące obszary:

1. Śródmieście – teren ograniczony ulicami: Al. IX Wieków Kielc, Źródłową, Seminaryjską, Ogrodową, Żytnią, Żelazną, Czarnowską.
2. Teren wielofunkcyjny ograniczony ulicami: Mielczarskiego, Grunwaldzką, Jagiellońską, 1 – go Maja.
3. Teren baz i składów ograniczony ulicami: Mostową, Krzywą, Zagnańską, Łódzką.
4. Teren przemysłu, baz i składów ograniczony ulicami: Manifestu Lipcowego, Świętokrzyską, Domaszowską.
5. Teren wielofunkcyjny zawarty pomiędzy ulicą Krakowską, a linią kolejową (na całej długości).
6. Północno-zachodni fragment dzielnicy Pakosz, pomiędzy linią kolejową a ul. Biesak i Pakosz.
7. Teren o przeważającej funkcji przemysłowej ograniczony ulicami: Krakowską, Jagiellońską, Karczówkowską, Mielczarskiego.
8. Teren wielofunkcyjny – fragment dzielnicy Niewachłów zawarty pomiędzy ulicami Łódzką i Batalionów Chłopskich.

W ramach ww. terenów, jako bezwzględnie wymagające opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego określono obszary:

1. Fragment Śródmieścia ograniczony ulicami: Piotrkowską, Al. IX W. Kielc, Bodzentyńską,
2. Północno-zachodnia część dzielnicy Pakosz w aspekcie rozwiązań komunikacyjnych (uzupełnienie układu głównego - przedłużenie ulicy Wapiennikowej do ul. Krakowskiej na wysokości Armii Krajowej).

Niezależnie od powyższych przesądzeń przestrzennych, działań rehabilitacyjnych, bądź rewaloryzacyjnych wymagają niektóre obszary niezabudowane (lub zabudowane

ekstensywnie), obecnie zdegradowane, a predysponowane do funkcji rekreacyjnych i sportowych w rejonach:

- Doliny Silnicy na wysokości Zalewu Kieleckiego,
- przedwojennego założenia Stadion-Ogród: jednolity niegdyś pod względem kompozycyjnym i funkcjonalnym kompleks obiektów i urządzeń sportowo-rekreacyjnych rozciągający się od rogatki krakowskiej przez Las Miejski po stok narciarski,
- przemysłowych wyrobisk kamieniołomów (Wietrznia, Kadzielnia, Ślichowice).

1.5.1. Rejon śródmiejski

Utworzenie wielofunkcyjnego i atrakcyjnego centrum Miasta jest celem nr 4 z 15 strategicznych celów w „Strategii rozwoju miasta Kielce 2015” przyjętej przez Radę Miejską w 1998 r., a uaktualnionej w roku 2000.³⁹

Podobnie jak w większości miast, obszarem wymagającym zorganizowanych działań rewitalizacyjnych jest Śródmieście. Potencjał tkwiący w jego wartościach kulturowych nie jest we właściwym stopniu wykorzystany, z drugiej zaś strony w obszarze tym istnieją niezabudowane do chwili obecnej stosunkowo duże rezerwy terenowe do wprowadzania nowych inwestycji dopełniających tkankę miejską i system przestrzeni publicznej o najwyższych walorach krajobrazu miejskiego.

Brak kompleksowego projektu rewitalizacji najważniejszego obszaru kulturowego Miasta (Śródmieścia) jest jedną z przyczyn fatalnego stanu technicznego i krajobrazowego (w ujęciu miejskim) wewnątrz większości posesji. Większość lokali oficynowych cechuje się warunkami substandardowymi – nie jest rzadkością brak instalacji kanalizacji sanitarnej, nawet w obrębie rynku. Istniejący nadzór konserwatorski Państwowej Służby Ochrony Zabytków, będący w posiadaniu jedynie „Studium urbanistyczno – historycznego” Kielc w wielu przypadkach skazany jest na samodzielny, uciążliwy współdział w przygotowaniu i prowadzeniu inwestycji w rejonie Śródmieścia.

Z drugiej strony właśnie w Kielcach, ze względu na historyczny układ charakterystycznie wydłużonych działek, istnieje szansa na przywrócenie wartości i uatrakcyjnienie wewnątrz podwórek - choćby przez tworzenie handlowo - usługowych pasażów. Jak dotąd rozważania

³⁹ *Strategia Rozwoju Miasta "Kielce 2015"*, uchwała RM Nr 829/98 z dnia 13 czerwca 1998, tekst jednolity z uwzględnieniem zmian wprowadzonych uchwałą RM Nr 475 z 25.05.2000r;

planistyczne pod tym kątem prowadzone były jedynie w koncepcyjnych pracach studialnych i studenckich. W wielu przypadkach, mimo istnienia atrakcyjnych projektów inwestycyjnych, nie dochodzą one do skutku ze względu na skomplikowaną lub nie wyjaśnioną sytuację prawną nieruchomości w Śródmieściu. Dotyczy to zarówno inwestycji niewielkich w skali lokalnej, jak i mogących mieć zasadniczy wpływ na krajobraz miejski w skali globalnej (typowym przykładem dla tych drugich są dotychczasowe trudności w uzupełnieniu tkanki miejskiej w rejonie ulic Piotrkowskiej i Silniczej oraz na przedłużeniu ulicy Silniczej od ul. Warszawskiej na wschód, w stronę kościoła Św. Wojciecha). Mimo wyjątkowo skomplikowanego problemu w kraju można zaobserwować w tym względzie szereg mniej lub bardziej udanych przykładów działań organizacyjnych (np. Kraków, Lublin).

W zakresie przywrócenia wartości istniejącej zabudowy niezbędne są kompleksowe działania, najlepiej w oparciu o projekt rewaloryzacji w celu osiągnięcia zamierzonych efektów konieczne jest jednoczesne zbadanie i uregulowanie spraw związanych z własnością gruntów i nieruchomości. Zagadnieniem priorytetowym jest realizacja projektowanej strefy ruchu uspokojonego - wyprowadzenie ruchu kołowego z centrum miasta spowoduje powstanie nowej jakości przestrzeni publicznej, która z kolei generować będzie między innymi zmianę anachronicznego w wielu wypadkach profilu użytkowego lokali i podnoszenie standardu tkanki śródmiejskiej poprzez stworzenie dogodnych warunków inwestowania. Zadaniem organizacyjno – inwestycyjnym gminy jest w tym wypadku konsekwentna realizacja parkingów buforowych zlokalizowanych na obrzeżach centrum miasta.

Jednocześnie konieczne są działania zmierzające do zabudowy wolnych, nie wykorzystanych do chwili obecnej terenów tj.:

- obszar w trójkącie ulic Piotrkowskiej, Silniczej, Al. IX W. Kielc,
- obszar pomiędzy ul. Warszawską i kościołem Św. Wojciecha (przedłużenie w kierunku wschodnim ul. Silniczej),
- Plac Konstytucji 3 Maja,
- obszar w narożniku ul. Solnej i rzeki Silnicy (dawne miasteczko ruchu),
- obszar przy rondzie ulic Czarnowskiej, 1 Maja i Paderewskiego,
- wzgórze Karscha,
- przesądzenie co do formy i funkcji obecnego targowiska miejskiego w narożniku ulic Seminaryjskiej i Źródłowej.

Inwestycje komunalne pozwalające na uruchomienie tych terenów wiążą się z budową planowanych ulic dojazdowych, częściową zmianą organizacji ruchu kołowego na terenach przyległych oraz uzupełnieniem infrastruktury technicznej.

1.5.2. Tereny mieszkaniowe

Obszarami silnie ciążącymi do centrum, a wymagającymi interwencji są:

- rejon ul. Stolarskiej, Krzywej i Jasnej,
- rejon ul. Składowej i Żelaznej,
- rejon pomiędzy ul. Chęcińską i ul. Armii Krajowej
- rejon ograniczony ulicami Mielczarskiego, Grunwaldzką, Jagiellońską i 1-go Maja,
- rejon północnej części Pakosza ograniczony ulicami Krakowską, Biesak, Pakosz.

Generalnie są to obszary charakteryzujące się nieuporządkowaną zabudową o niskim standardzie, gdzie funkcja mieszkaniowa miesza się z funkcją przemysłowo – składową, jednocześnie podobnie jak w Śródmieściu, istnieją tu znaczne nie wykorzystane rezerwy terenowe.

Dla powyższych obszarów priorytetem jest stopniowa eliminacja funkcji przemysłowo - składowych, stworzenie warunków dla uporządkowania i podniesienia jakości zabudowy poprzez wprowadzanie ogólnie pojętych funkcji centrotwórczych.

Obszarem szczególnie zaniedbanym pod względem standardu zabudowy i jakości krajobrazu miejskiego (teren szczególnie eksponowany z ul. Krakowskiej), wymagającym działań rewaloryzacyjnych, jest teren Pakosza. W przyszłości spodziewane tu są poważne przekształcenia przestrzeni związane z budową ulicy głównej - przedłużenia ul. Wapiennikowej do ul. Armii Krajowej. Ta planowana inwestycja, również jedna z priorytetowych w dziedzinie komunikacji, nie powinna jednak być powodem wstrzymującym działania zmierzające do rewaloryzacji tego terenu - konieczne jest sporządzenie opracowania planistycznego precyzującego przebieg trasy, określającego niezbędne w przyszłości wyburzenia, a jednocześnie stwarzającego warunki i zasady dla stopniowego podnoszenia standardu (wymiany) zabudowy oraz uzupełniania infrastruktury technicznej.

W przypadku rejonu ul. Stolarskiej, Składowej i Żelaznej spodziewane zmiany przestrzeni związane są z przedłużeniem ul. Żelaznej do ul. Zagnańskiej i wiążącą się z tym budową węzła drogowego.

1.5.3. Tereny przemysłowo - składowe

Obszarem gdzie od pewnego czasu zachodzą stopniowe zmiany funkcjonalne, polegające na przekształceniu z funkcji przemysłowo - składowej na funkcje handlowe, jest rejon ul. Zbożowej i Żniwnej. Jest to teren z wyjątkowymi w skali miasta szansami na zmianę funkcji i struktury związanymi z projektowaną inwestycją - przedłużeniem ulicy Świętokrzyskiej w kierunku wschodnim. Rejon skrzyżowania ul. Świętokrzyskiej z ul. Manifestu Lipcowego ma szanse (w przypadku realizacji przedłużenia ul. Świętokrzyskiej – planowane przedłużenie drogi krajowej Nr 74) na przekształcenie w kompleks dużokubaturowych funkcji komercyjnych i usług ponadpodstawowych (uruchamiane są jednocześnie atrakcyjne tereny na wschód od Exbud Skanska i Akademii Świętokrzyskiej). Priorytetem z punktu widzenia urbanistycznego jest wspieranie istniejącego już procesu przekształceń funkcjonalnych i przestrzennych - drogą działań planistycznych i inwestycyjnych poprzez uzupełnianie i poprawę standardu infrastruktury technicznej.

Podobnym do powyższego obszarem (choć ekstensywnie zabudowanym) jest rejon przy ul. Łódzkiej, na wysokości od „Polmozbytu” do Zakładów Zbożowych i Centrum Targowego. Istnieje tu silna tendencja do powstawania dużych inwestycji komercyjnych. Przeszkodą dla dynamicznego rozwoju tego terenu są braki infrastruktury technicznej. Wskazana jest także rewizja ustaleń planistycznych określających funkcje terenów.

Analogicznymi działaniami objąć należałoby ponadto:

- niezabudowany teren przy ul. Warszawskiej na północ od ul. Sikorskiego,
- tereny przy skrzyżowaniu ul. Tarnowskiej z ul. Wrzosową,
- teren przy ul. Grunwaldzkiej i Podklasztornej,
- część obszarów w Dyminach po stronie zachodniej ul. Ściegiennego.

ROZDZIAŁ 5 -CHARAKTERYSTYKA MIASTA W ASPEKCIE REWITALIZACJI - PODSUMOWANIE

Przedstawiona w Części Drugiej w miarę szczegółowa charakterystyka Miasta z perspektywy czterech relewantnych dla rewitalizacji obszarów (tj. środowiska przyrodniczego, gospodarki, społeczeństwa i zagospodarowania przestrzennego) pozwala na dokonanie pierwszych ocen realności proponowanego programu rewitalizacji:

Silne strony Miasta w aspekcie przygotowywanej rewitalizacji:

- 1) pełnienie funkcji stolicy regionu świętokrzyskiego (europejskiego);
- 2) pełnienie funkcji krajowego ośrodka wzrostu;
- 3) przyrost ilości osób w wieku produkcyjnym;
- 4) rozwijające się szkolnictwo wyższe;
- 5) bardzo dobre rozeznanie najczęstszych dysfunkcji społecznych i najczęstszych obszarów ich występowania, pokrywających się zasadniczo ze policyjnymi strefami zagrożenia;
- 6) duża ilość, relatywnie małych, niezagospodarowanych terenów miejskich, z możliwością nowego przeznaczenia przestrzennego;
- 7) zdrowe środowisko, przy centralnym położeniu miasta względem głównych ośrodków gospodarczych kraju, dające szansę na lokalizowanie w Kielcach specjalistycznych usług o charakterze ponadregionalnym / metropolitarnym;
- 8) wysoki stopień akceptacji społecznej dla planowanych działań z zakresu rewitalizacji;

Słabe strony Miasta w aspekcie przygotowywanej rewitalizacji:

- 1) problemy z jednoznacznym określeniem potencjału gospodarczego poszczególnych dzielnic Miasta, a poprzez to ze wskazaniem działań mogących uatrakcyjnić gospodarczo poszczególne rejony;
- 2) niska konkurencyjność przedsiębiorstw;
- 3) brak możliwości pokierowania społecznych działań w ramach rewitalizacji do wszystkich zidentyfikowanych grup dysfunkcyjnych;
- 4) nieuporządkowany stan własności nieruchomości w poszczególnych dzielnicach, w tym również tych obejmowanych rewitalizacją;
- 5) trudności w podejmowaniu kompleksowych działań w Mieście wynikające z niskiego poziomu materialnego osób zamieszkujących obiekty będące przedmiotem ochrony zabytkowej i wymagających pilnej interwencji;

- 6) niedostatecznie rozwinięta baza hotelarska, gastronomiczna i obsługi ruchu turystycznego;
- 7) niski poziom poczucia bezpieczeństwa i porządku publicznego;
- 8) brak poczucia estetyki w mieście;
- 9) słabo rozwinięty rynek pracy;

CZĘŚĆ TRZECIA-NAWIĄZANIE DO STRATEGICZNYCH DOKUMENTÓW ROZWOJU GOSPODARCZEGO, SPOŁECZNEGO I PRZESTRZENNEGO MIASTA I REGIONU

ROZDZIAŁ 1 - UWARUNKOWANIA REALIZACJI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI WYNIKAJĄCE Z AKCESJI POLSKI DO UNII EUROPEJSKIEJ

Podstawowym ogniwem rozwoju regionalnego Unii Europejskiej jest „region”, stąd też uwarunkowania dla kierunków realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich, Przemysłowych i Powojkowych w Mieście Kielce rozpoczęto od analizy zapisów podstawowych dokumentów i zasad z zakresu polityki regionalnej;

Ustalono następujące powiązania:

1. zgodność założeń Programu z podstawowym celem polityki regionalnej UE, jakim jest dążenie do wzmacniania spójności społeczno – ekonomicznej regionów Unii Europejskiej jak i Strategii Lizbońskiej⁴⁰;
2. zgodność planowanych działań rewitalizacyjnych z kierunkami wsparcia rozwoju polityki regionalnej w Unii Europejskiej zawartymi w Rozporządzeniu (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1783/1999) oraz w Rozporządzeniu Rady nr 1083/2006 z 11 lipca 2006r. i w krajowych dokumentach programowych – Narodowej Strategii Spójności⁴¹, Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego i Podstawach Wsparcia Wspólnoty⁴²;

⁴⁰ *Traktat Ustanawiający Wspólnotę Europejską*, art. 158 –162; Budzyńska A., Duszczyk M., Gancarz M., Gieroczyńska E., Jateczak M., Wójcik K., *Strategia lizbońska – droga do sukcesu zjednoczonej Europy*. Debata, UKIE 2002;

⁴¹ *Narodowa Strategia Spójności (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia)*, Rada Ministrów 2006;

⁴² *Podstawy Wsparcia Wspólnoty*, Bruksela- Warszawa 2003

3. zgodność planowanych działań rewitalizacyjnych z podstawowymi zasadami udzielania finansowej pomocy wspólnotowej⁴³;
4. zgodność planowanych działań rewitalizacyjnych z Ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2006 r., nr 227, poz. 1658);
5. kompleksowość Lokalnego Programu Rewitalizacji, rozumiana jako powiązanie projektów finansowanych z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego 2007-2013 oraz Programów Operacyjnych: Infrastruktura i Środowisko, Innowacyjna Gospodarka, Kapitał Ludzki, Rozwój Polski Wschodniej, Pomoc Techniczna;
6. pełna harmonizacja okresu programowania funduszy strukturalnych w Polsce z okresami planowanych działań w ramach Programu Rewitalizacji: 2004- 2006, 2007 – 2013, 2013-2020;
7. określenie obszarów rewitalizowanych na podstawie kryteriów wskazanych w d. Zintegrowanym Programie Operacyjnym Rozwoju Regionalnego⁴⁴ (Priorytet 3) oraz obowiązujących przy staraniu się o uzyskanie dofinansowania w ramach Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL i URBAN II; w ten sposób Miasto już tworzy podstawy dla udziału w Inicjatywie Wspólnotowej URBAN II;
8. możliwość finansowego wsparcia rozwoju obszarów zagrożonych zjawiskami trwałej peryferyzacji i marginalizacji – Oś Priorytetowa 6 RPO WŚ; realizacja działań w ramach tej osi priorytetowej współfinansowana jest z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i ukierunkowana jest na wsparcie lokalnych projektów z zakresu rozwoju infrastruktury, poprawiających warunki dla zwiększania inwestycji na obszarach podlegających restrukturyzacji oraz w zdegradowanych miastach i dzielnicach miast, terenach przemysłowych i powojkowych

Prezentowany Lokalny Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich, Przemysłowych i Powojkowych w Mieście Kielce bardzo dobrze komponuje się z wyszczególnionymi wyżej

⁴³ Rada Unii Europejskiej, Rozporządzenie Rady nr 1083/2006 z 11.07.2006r ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999;

⁴⁴ Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego, MGPIPS, styczeń 2004;

ogólnymi zasadami i celami polityki regionalnej UE, jak również szczegółowymi zapisami dotyczącymi finansowania rewitalizacji obszarów miejskich z funduszy strukturalnych:

- a. dotyczy działań na terenach określonych według warunków i wskaźników jako wymagające rewitalizacji (konieczność rekonwersji terenu, wysoki wskaźnik dysfunkcji społecznych, w tym wysoki poziom bezrobocia, wysoki wskaźnik przestępczości i osób podejrzanych o dokonanie przestępstwa, zagrożenia przestępczością, niski poziom aktywności gospodarczej);
- b. realizowany jest na terenie Miasta Kielce, które jest stolicą województwa świętokrzyskiego; oznacza to bezpośrednie oddziaływanie rozwoju Miasta na kształtowanie się aktywności ekonomicznej i społecznej całego regionu;
- c. kompleksowy katalog działań infrastrukturalnych, gospodarczych i społecznych zapisany w prezentowanym Lokalnym Program Rewitalizacji opracowany został w celu wykorzystania dużego potencjału jaki ma Miasto Kielce w sferze ochrony przyrody, turystyki, kultury (jako historyczne centrum rozwoju Staropolskiego Obszaru Przemysłowego) i gospodarki, ze szczególnym uwzględnieniem uruchomienia mechanizmów zachęcających do rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości w Mieście;
- d. niezwykle ważnym elementem rewitalizacji jest planowany wzrost aktywności obywatelskiej nakierowanej na budowanie pozytywnego wizerunku Miasta Kielce jako metropolii z wypracowaną strategią integracji i przeciwdziałania problemom społecznym;
- e. działania zawarte w części piątej niniejszego Programu stanowią zbiór spójnych inicjatyw zaplanowanych do realizacji z zakresu nie tylko Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego 2007 - 2013, ale również centralnych Programów Operacyjnych: Infrastruktura i Środowisko, Innowacyjna Gospodarka, Kapitał Ludzki, Rozwój Polski Wschodniej, Pomoc Techniczna;
- f. Lokalny Program Rewitalizacji służy koncentracji środków finansowych na działaniach rewitalizacyjnych realizujących jednocześnie konkretne cele zapisane w Strategii Rozwoju Miasta 2015; (spójność zamierzeń rewitalizacyjnych ze Strategią opisano w części trzeciej Programu Rewitalizacji, w rozdziale nr 3);

- g. plan finansowy realizacji rewitalizacji został przygotowany z zastosowaniem zasady dodatkowości, co oznacza, że zarówno Miasto Kielce, jak i inni partnerzy chcący aktywnie włączyć się w proces rewitalizacji, a wskazani w dokumentach programowych jako potencjalni beneficjenci, zapewniają wymagany tymi dokumentami własny wkład finansowy;

- h. realizacja celów Lokalnego Programu Rewitalizacji przebiegać będzie z uwzględnieniem równości szans kobiet i mężczyzn, jak i osób niepełnosprawnych.

ROZDZIAŁ 2 - UWARUNKOWANIA REALIZACJI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

Lokalny Program Rewitalizacji wpisuje się w misję rozwoju Województwa Świętokrzyskiego⁴⁵, którą jest dążenie do poprawy funkcjonowania życia w gospodarstwie domowym i jego otoczeniu, w tym poprawy standardów mieszkaniowych, a także poprawa warunków estetycznych środowiska i zwiększenie dostępności do pozytywnych osiągnięć cywilizacyjnych.

Zarząd województwa dąży w swych działaniach do:

- a. wzrostu bezpieczeństwa ekologicznego, sanitarnego i społecznego (ochrona przed patologiami społecznymi);
- b. zwiększenia dostępu do informacji i wiedzy;
- c. rozwoju kontaktów społecznych w różnych płaszczyznach życia [...]
- d. lepszego rozwoju działalności społecznej;

Kielce w Strategii Rozwoju Województwa wskazane są jako miasto wojewódzkie, któremu przypada szczególna rola w aktywizacji społeczno – gospodarczej i podnoszeniu poziomu urbanizacji województwa poprzez rozwój funkcji wyższego rzędu m.in. centrum naukowego, innowacyjnego, kulturalnego, medycznego, kongresowego, informacyjnego, współpracy międzynarodowej itp.

Osiągnięcie wskazanych powyżej celów generalnych dla województwa i jego stolicy zależne jest od realizacji następujących priorytetowych zadań:

1. Rozwój zasobów ludzkich i osiągnięcie bezpieczeństwa społecznego, poprzez:
 - a. doskonalenie systemu edukacji z uwzględnieniem rynku pracy,
 - b. przeciwdziałanie bezrobociu, łagodzenie jego skutków i aktywizacja zawodowa bezrobotnych,
 - c. zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych;
2. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody i dóbr kultury, poprzez:

⁴⁵ *Strategia rozwoju województwa świętokrzyskiego*, Kielce 2000;

- a. tworzenie warunków zrównoważonego rozwoju umożliwiających prawidłowe funkcjonowanie systemów ekologicznych,
 - b. ochrona dziedzictwa kulturowego. tworzenie warunków rozwoju kultury, turystyki, sportu i rekreacji.
3. Rozwój systemów infrastruktury technicznej, poprzez:
- a. podnoszenie standardów i stworzenie spójnego układu komunikacyjnego stymulującego rozwój regionu,
 - b. zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego.
4. Przyspieszenie urbanizacji oraz restrukturyzacji bazy ekonomicznej i wzrostu innowacyjności, poprzez:
- a. tworzenie warunków sprzyjających aktywizowaniu przedsiębiorczości jako pierwszoplanowego czynnika urbanizacji,
 - b. kreowanie rozwoju i dywersyfikacji funkcji wyższego rzędu w Kielcach oraz racjonalnego rozwoju strefy podmiejskiej Kielc,
 - c. przyspieszenie restrukturyzacji bazy ekonomicznej i wzrostu innowacyjności staropolskiego okręgu przemysłowego,
 - d. utworzenie w Kielcach ośrodka nadawczego telewizji regionalnej.
5. Przygotowania Województwa i Miasta do międzynarodowej współpracy regionów, poprzez:
- a. rozwój współpracy z partnerami zagranicznymi,
 - b. przygotowanie społeczeństwa do procesów integracyjnych,
 - c. instytucjonalne przygotowanie województwa do programowania i realizacji polityki integracji z Unią Europejską.

Działania z zakresu rozwoju przestrzennego i społeczno – ekonomicznego wskazane w Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Kielce wpisują się w realizację podstawowego celu Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego, jakim jest wzrost atrakcyjności województwa dla rozwoju społecznego i gospodarczego, przyczyniając się szczególnie do realizacji dwóch wyznaczonych w Strategii celów, a mianowicie:

1. przyspieszenie, urbanizacja oraz restrukturyzacja bazy ekonomicznej i wzrostu innowacyjności województwa, gdyż:
 - a. realizacja zapisów Programu przyczyni się do aktywizacji gospodarczej bezpośrednio w strefach rewitalizowanych, a pośrednio w całym Mieście, między innymi poprzez:
 - tworzenie w strefach rewitalizowanych warunków sprzyjających aktywizowaniu przedsiębiorczości,
 - realizację zadań rozwojowych dla funkcji wyższego rzędu w Kielcach;
2. ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody i dóbr kultury; gdyż:
 - a. rewitalizacja terenu Stadion – Ogród, terenu Doliny Silnicy na wysokości Zalewu Kielce, terenu Geopark i terenów powojkowych przyczyni się do rozwoju warunków zrównoważonego rozwoju tychże systemów ekologicznych,
 - b. na terenach rewitalizowanych powstaną nowe możliwości rozwoju kultury, turystyki, sportu i rekreacji, co wpłynie korzystnie na rozwój Kielc i województwa;

Ponadto opracowując Lokalny Program Rewitalizacji postępowano zgodnie z wieloma zasadami wskazanymi w Strategii i warunkującymi nie tylko rozwój Miasta i regionu, a mianowicie:

- a. **zasadą funkcjonalnego kojarzenia czynników rozwoju** w celu osiągnięcia tzw. efektów synergii (potencjały: zasoby ludzkie, urbanizacja, infrastruktura, walory turystyczne, bogactwa mineralne, potencjał przemysłowy, inne);
- b. **zasadą metropolizacji stolicy województwa** poprzez rozwój i dywersyfikację funkcji wyższego rzędu;
- c. **zasadą poszukiwania specyficznych atutów województwa** (regionu) na tle regionów krajowych i europejskich (otoczenie aglomeracjami miejskimi, unikalne bogactwa mineralne, bogate dziedzictwo kulturowe, inne);

- d. **zasadą równoważenia rozwoju województwa** między sferami: ekologiczną, gospodarczą i społeczną. Chodzi tu głównie o kształtowanie przestrzeni miejskiej z uwzględnieniem:
1. **ekorozwoju** zapewniającego ochronę wartości przyrodniczych i kulturowych (jego wdrażanie musi się jednak dokonywać przy respektowaniu realiów ekonomicznych oraz społeczno -socjologicznych);
 2. **polaryzacji i różnicowania struktury gospodarczo-przestrzennej** rozumianych jako dążenie do jak najszybszego i sprawnego wykorzystania możliwości i predyspozycji rozwojowych obszarów i zasobów atrakcyjnych gospodarczo;
 3. **przyspieszenia kształtowania regionalnej i metropolitalnej struktury usługowej** umożliwiającej tworzenie interdyscyplinarnych środowisk wielkomiejskich kształtujących pożądane wzorce społeczne i oddziałujących innowacyjnie na otoczenie;
 4. **eliminowania ograniczeń i barier rozwojowych** ze szczególnym naciskiem na rozwiązania perspektywiczne i podnoszące walory inwestycyjne obszarów;
 5. **aspektów obronnych i poprawy bezpieczeństwa mieszkańców.**
- e. **zasadą dostępności mieszkańców województwa do nowych osiągnięć cywilizacyjnych;**
- f. **zasadą uwzględniania wymogów ochrony środowiska przyrodniczego** w planowaniu przestrzennym;
- g. **zasadą powszechnej dostępności mieszkańców województwa do usług oświatowych, kulturalnych, kultury fizycznej i rozrywki.**

Uszczegółowieniem Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego, jest regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013.⁴⁶ Wskazano w nim sześć Osi Priorytetowych udzielanego wsparcia w regionie:

⁴⁶ *Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013*; Zarząd Województwa Świętokrzyskiego, Kielce wrzesień 2006;

Oś Priorytetowa 1 – Rozwój przedsiębiorczości;

Oś Priorytetowa 2 – Wsparcie innowacyjności, budowa społeczeństwa informacyjnego oraz wzrost potencjału inwestycyjnego regionu;

Oś Priorytetowa 3 – Podniesienie jakości systemu komunikacyjnego regionu;

Oś Priorytetowa 4 – Rozwój infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej regionu,

Oś Priorytetowa 5 – Wzrost jakości infrastruktury społecznej oraz inwestycje w dziedzictwo kulturowe, turystykę i sport,

Oś Priorytetowa 6 – Wzmocnienie ośrodków miejskich i rewitalizacja małych miast.

Wskazane osie priorytetowe, są zgodnie wyznaczone z celami i priorytetami wskazanymi w Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia na lata 2007 – 2013 (NSRO).

Lokalny Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich, Przemysłowych i Powojkowych w Mieście Kielce, wpisuje się w realizację priorytetów wskazanych w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 –2013, w szczególności osi priorytetowych piątej – „Wzrost jakości infrastruktury społecznej oraz inwestycje w dziedzictwo kulturowe, turystykę i sport” oraz szóstej – „Wzmocnienie ośrodków miejskich i rewitalizacja małych miast”.

Ponadto projekt pn. „Rewitalizacja zabytkowego śródmieścia Kielc” o wartości 11,12 mln € znalazł się w RPO WŚ w „Indykatywnym Planie Inwestycyjnym na Lata 2007-2013” (Załącznik Nr 1 do RPO WŚ) – na indykatywnej liście kluczowych projektów, z promesą finansowania jego zadań.

ROZDZIAŁ 3 - UWARUNKOWANIA REALIZACJI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII ROZWOJU MIASTA KIELCE „KIELCE 2015”

Realizacja założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji przyczyni się bezpośrednio, bądź pośrednio do osiągnięcia następujących celów strategicznych zapisanych w Strategii Rozwoju Miasta Kielce „Kielce 2015”.⁴⁷

1. utrzymanie i rozwój funkcji Miasta jako metropolii regionu (cel 1), w tym:
 - stworzenie bazy i atrakcyjnej oferty kulturalnej, turystycznej i sportowej dla regionu i Miasta (zadanie 3 – działania: 1,2,3,4),
 - tworzenie warunków do aktywnego stylu życia, rekreacji i wypoczynku mieszkańców (zadanie 4 - działania 1,2,3);

2. utworzenie wielofunkcyjnego i atrakcyjnego Centrum Miasta (cel 3), w tym:
 - poszerzenie strefy ruchu pieszego, tworzenie systemu parkingów i eliminowanie uciążliwego ruchu kołowego z Centrum (zadanie 1 – działania: 1, 2, 3),
 - lokalizacja w Centrum funkcji unikalnych w skali Miasta (zadanie 2 – działania: 1,2,3)
 - poprawa estetyki Centrum (zadanie 3 – działania: 1,2,3),
 - tworzenie warunków do przebudowy i modernizacji istniejącej struktury przestrzennej i funkcjonalnej Centrum (zadanie 4 – 1,2,3),
 - modernizacja nawierzchni ulic Centrum (zadanie 5 – działania: 1,2);

3. zaktywizowanie rozwoju gospodarczego Miasta (cel 2), w tym:
 - nadanie proinwestycyjnego charakteru polityce Miasta (zadanie 1 – działania: 1,2,3,4),
 - inicjowanie i wspieranie budownictwa mieszkaniowego (zadanie 2 – działania: 1,2,3),
 - promocja Miasta (zadanie 4 – działania: 1,2,3,4),
 - uatrakcyjnianie oferty gospodarczej Miasta (zadanie 7 – działania: 1,2,3,4),

⁴⁷ uchwała RM Nr 475 z 25 05.2000r, *Strategia rozwoju Miasta "Kielce 2015"*, tekst jednolity Urząd Miasta Kielce 2000;

- rozwój sfery usług (zadanie 5 – działania: 1,2);
4. utworzenie skutecznych mechanizmów pozyskiwania i obsługi kapitału (cel 8), w tym:
- utrzymywanie stałych kontaktów i współpracy z lokalnymi środowiskami biznesowymi (zadanie 1 – działania:1,2,3),
 - tworzenie warunków dla skuteczniejszego pozyskiwania i obsługi kapitału (zadanie 2 – działania: 1,2,3);
5. uzupełnienie braków i uporządkowanie infrastruktury technicznej (cel 10), w tym:
- nadanie charakteru prospołecznego polityce Miasta w zakresie aktywizowania inwestycyjnych inicjatyw lokalnych (zadanie 2 – działania:1,2);
6. poprawy funkcjonalności obsługi komunikacyjnej Miasta (cel 11), w tym:
- dążenie do stworzenia funkcjonalnego systemu parkowania (zadanie 4 – działania:1, 2,3);
7. zwiększenie integracji społecznej (cel 12), w tym:
- wspieranie aktywności obywatelskiej (zadanie 1 –działania:1,2),
 - kreowanie pozytywnego wizerunku Miasta (zadanie 2 – działania:1),
 - aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi (zadanie 3 – działania: 1),
 - przygotowywanie młodzieży do udziału w życiu społecznym miasta (zadanie 4 - 1);
8. poprawy bezpieczeństwa w Mieście (cel 13), w tym:
- zapobieganie i przeciwdziałanie patologiom społecznym (zadanie 1 - działania: 1,2,3),
 - poprawy bezpieczeństwa miejsc użyteczności publicznej (zadanie 4 - działania:1,2);
9. poprawy estetyki Miasta i stanu środowiska naturalnego (cel 14), w tym:
- prowadzenia polityki proekologicznej (zadanie 2 - działania:2,3),
 - poprawy stanu estetycznego posesji, ulic i osiedli (zadanie 3- działania:1,2,3,4).

Działania rewitalizacyjne uwzględnione też zostały w projekcie aktualizacji Strategii Rozwoju Miasta.

ROZDZIAŁ 4 - UWARUNKOWANIA REALIZACJI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI WYNIKAJĄCE Z ZAŁOŻEŃ POLITYKI EKOLOGICZNEJ DLA MIASTA KIELCE

Przygotowany Lokalny Program Rewitalizacji terenów miejskich, przemysłowych i powojkowych, realizowany będzie z uwzględnieniem zasad poszanowania ochrony środowiska i wspierania działań nakierowanych na rozwój potencjału przyrodniczego na terenach rewitalizowanych. Lokalny Program Rewitalizacji uwzględnia zasady polityki ekologicznej Miasta Kielce. Polityka ta została ujęta w sposób całościowy w dokumencie zatwierdzonym przez Radę Miejską 29 listopada 2000 roku "Założenia polityki ekologicznej dla Miasta Kielce".⁴⁸ Obecnie trwają prace nad opracowaniem Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Kielce.

Odnosząc się do polityki ekologicznej, rewitalizacja przyczyni się do:

- usunięcia zapóźnień w realizacji inwestycji publicznych, między innymi poprzez:
 - a. koncentrację środków finansowych, organizacyjnych, technicznych na inwestycje służące uzyskaniu satysfakcjonującej poprawy stanu środowiska w Kielcach, w szczególności na terenach rewitalizowanych,
 - b. nadaniu Kielcom indywidualnego charakteru ośrodka o unikalnych zasobach przyrodniczo kulturowych. Lokalny Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich Przemysłowych i Powojkowych stanowić będzie jeden z dodatkowych elementów ubiegania się o dofinansowanie przedsięwzięć z zakresu ekologii.
- wyeksponowania walorów przyrodniczych terenów rewitalizowanych: Stadion – Ogród, Dolina Silnicy na wysokości Zalewu Kieleckiego, każdorazowo z poszanowaniem występujących tam zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu;
- wyprowadzenia ruchu kołowego z terenu Śródmieścia, co w sposób istotny przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa mieszkańców tego obszaru i eliminacji zagrożeń dla środowiska;

⁴⁸ "Założenia polityki ekologicznej dla Miasta Kielce, Rada Miejska 29 listopada 2000 r.;

- wypracowania programu współpracy z organizacjami i instytucjami chcącymi realizować na terenach rewitalizowanych swoją działalność, polegającą m.in. na promowaniu edukacji ekologicznej.

ROZDZIAŁ 5 - UWARUNKOWANIA REALIZACJI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII PRZECIWDZIAŁANIA PROBLEMOM SPOŁECZNYM REALIZOWANEJ PRZEZ MIEJSKI OŚRODEK POMOCY RODZINIE W MIEŚCIE KIELCE

Na podstawie ustawy o samorządzie gminnym z 1990 i ustawy o pomocy społecznej z 1998 roku Rada Miejska w Kielcach przyjęła w 2002 r. Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Kielcach na lata 2002 - 2006.⁴⁹ Realizację wykonania strategii powierzono Zarządowi Miasta i Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Rodzinie w Kielcach.

Strategia jest materiałem wyjściowym do opracowania szczegółowych programów lokalnych pomocy społecznej w następujących obszarach:

1. niepełnosprawność,
2. bezrobocie,
3. problemy związane z zapewnieniem opieki nad dzieckiem,
4. bezdomność.

Wszystkie te dysfunkcje społeczne są przedmiotem zainteresowania Lokalnego Programu Rewitalizacji, jednakże program operacyjnych działań społecznych realizowanych na obszarach rewitalizacji nie ogranicza się tylko do wymienionych obszarów zainteresowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych; katalog ten musi być szerszy i powinien zostać wypracowany na zasadzie partnerstwa wszystkich podmiotów zainteresowanych tą problematyką.

W związku ze zmianami ustawowymi obecnie trwają prace nad opracowaniem Strategii Integracji i Polityki Społecznej, w której uwzględnione zostaną również tereny rewitalizowane.

⁴⁹ *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Kielcach na lata 2002 – 2006*, RM 2002;

ROZDZIAŁ 6 - UWARUNKOWANIA REALIZACJI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI WYNIKAJĄCE ZE STRATEGII „BEZPIECZNE KIELCE”

Cele Strategii Bezpieczne Kielce⁵⁰ to:

1. stworzenie bezpiecznego otoczenia,
2. ochrona dzieci i młodzieży,
3. poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym,
4. poprawa jakości pracy i współdziałania podmiotów realizujących problematykę w zakresie profilaktyki i zwalczania zagrożeń.

Lokalny Program Rewitalizacji wpisuje się w realizację strategii bezpieczeństwa Miasta Kielce „Służyć i chronić”, gdyż za jeden z celów szczegółowych stawia sobie poprawę bezpieczeństwa poprzez działania nakierowane na konsekwentną realizację strategii wzrostu bezpieczeństwa publicznego w strefach rewitalizacji, w tym w szczególności:

- poprawę bezpieczeństwa otoczenia,
- ochronę grup szczególnie zagrożonych,
- poprawa jakości pracy i współdziałania podmiotów realizujących problematykę w zakresie profilaktyki i zwalczania zagrożeń.

Strategia realizowana jest na terenie miasta w podziale na cztery komisariaty, jak również strefy zagrożenia bezpieczeństwa wskazane w *załączniku nr 2 i nr 7*.

Poprawa sytuacji w obszarach rewitalizacji, będzie pozytywnie oddziaływać na pozostałe obszary Miasta.

⁵⁰ *Strategia Bezpieczeństwa „Służyć i chronić”*, Kielce luty 2003;

ROZDZIAŁ 7 – UWARUNKOWANIA REALIZACJI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI WYNIKAJĄCE ZE STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA KIELCE

1) Zgodnie z Ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 roku Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta⁵¹ określa politykę przestrzenną gminy. Jest ono wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Ustawodawca nakłada obowiązek oceny aktualności Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta przynajmniej raz w danej kadencji samorządowej. W chwili obecnej w Urzędzie Miasta w Kielcach trwają prace nad oceną aktualności Studium.

2) Jednym z podstawowych kryteriów umiejscowienia działań będących przedmiotem Lokalnego Programu Rewitalizacji były zapisy Studium wskazujące, które obszary w Mieście Kielce wymagają przekształceń w tym między innymi rewitalizacji lub rehabilitacji, co oznacza że proponowane w dalszej części działania są w zgodne z dokumentem Studium.

⁵¹ *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta*, Zarząd Miasta Kielce, Kielce 2000;

ROZDZIAŁ 8 - UWARUNKOWANIA REALIZACJI LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI WYNIKAJĄCE Z WIELOLETNIEGO PROGRAMU GOSPODAROWANIA MIESZKANIOWYM ZASOBEM GMINY

Lokalny Program Rewitalizacji ma stać się jednym z narzędzi usprawniających zaspokajanie potrzeb obywateli Miasta, w tym także tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych.

Wszystkie działania w obszarze rewitalizacji dotyczące „tkanki mieszkaniowej” realizowane będą zgodnie z ustaleniami Wieloletniego Programu Gospodarowania Zasobami Mieszkaniowymi Gminy⁵² i jego uaktualnieniami.

W szczególności dotyczyć to będzie:

1. prywatyzacji zasobów mieszkaniowych,
2. realizacji prac remontowych w budynkach mających na cel redukcję kosztów utrzymania,
3. kryteriów kwalifikujących do przyznania mieszkania z gminnych zasobów mieszkaniowych,
4. wykwaterowań lokatorów z budynków o złym stanie technicznym,
5. rozwijania programu budownictwa komunalnego i socjalnego,
6. opracowania programu zachęt do podejmowania remontów i modernizacji budynków przez mieszkańców/właścicieli/ użytkowników na terenach rewitalizowanych,
7. opracowania programu wsparcia działań służących regulacji stanu prawnego gruntów i budynków.

Polityka mieszkaniowa na terenach rewitalizowanych realizowana będzie w oparciu o:

- a. zasadę partnerstwa:
 - pomiędzy mieszkańcami a władzami lokalnymi,
 - pomiędzy władzami lokalnymi a podmiotami działającymi na rzecz mieszkalnictwa,
- b. zasadę współfinansowania i szukania alternatywnych źródeł finansowania

⁵² *Wieloletni program gospodarowania zasobami mieszkaniowym gminy*, RM Kielce 2000;

Finansowanie działań „mieszkaniowych” (w tym na obszarach rewitalizowanych) odbywać się może z:

1. środków własnych gminy,
2. środków partnerów prywatnych (w ramach Partnerstwa Publiczno Prywatnego),
3. środków innych podmiotów zewnętrznych,
4. kredytów, (np. z Krajowego Funduszu Mieszkaniowego),
5. dotacji:
 - a. krajowych (np. program Ministerstwa Infrastruktury wsparcia gmin w zakresie budownictwa socjalnego),
 - b. unijnych (fundusze strukturalne, Inicjatywy Wspólnotowe, konkursy, inne programy),
 - c. innych nie wymienionych w punktach 1- 5,

CZĘŚĆ CZWARTA - ZAŁOŻENIA PROGRAMU REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH, POWOJSKOWYCH I POPRZEMYSŁOWYCH W MIEŚCIE KIELCE

ROZDZIAŁ 1 - OBSZARY REWITALIZACJI

- 1) Odwołując się do przedstawionej w Części Drugiej Programu charakterystyki Miasta,
- 2) Zwracając szczególną uwagę na rozpoznanie w obszarach problemowych potrzeb z zakresu gospodarki, opieki społecznej i zagospodarowania przestrzennego,
- 3) Biorąc pod uwagę przygotowanie inwestycyjne Miasta i obowiązujące zapisy Wieloletniego Planu Inwestycyjnego,
- 4) Znając możliwości „pozabudżetowego” (w tym europejskiego) finansowania działań w obszarach miast:

wyodrębniono trzy kategorie obszarów rewitalizacji:

I. OBSZAR A – TERENY MIEJSKIE

1. strefa rewitalizacji miejskich przestrzeni publicznych i mieszkaniowych,
2. strefa rewitalizacji miejskich obszarów sportowo – rekreacyjnych:
 - .1. podstrefa Stadion – Ogród,
 - .2. podstrefa Zalew Kielce.
3. strefa rewitalizacji „Karczówka”; zespół klasztorny na Karczówce, zgodnie z wpisem do rejestru zabytków, w obrębie granic władania,
4. strefa rewitalizacji „Jagiellońska”; blok komunalny przy ul. Jagiellońskiej wraz ze związanym z nim terenem (działką)

II. OBSZAR B – TERENY PO-PRZEMYSŁOWE

1. strefa rewitalizacji poeksploatacyjnych terenów kamieniołomów: Kadzielnia, Wietrznia, Slichowice,
1. strefa dawnych terenów przemysłowych: Herby wzdłuż linii kolejowej.

III. OBSZAR C - TERENY POWOJSKOWE

1. strefa rewitalizacji terenów powojkowych należących do Miasta Kielce,
2. strefa rewitalizacji terenów powojkowych należących Komendy Wojewódzkiej Policji.

Mapy obszarów stanowią **załącznik nr 9**.

Wskazane obszary spełniają następujące kryteria „rewitalizacyjne”:

1. wysoki poziom degradacji technicznej infrastruktury i budynków,
2. konieczność rekonwersji terenu wynikająca z przeżywanymi trudnościami ekonomicznymi i socjalnymi,
3. wysoki wskaźnik dysfunkcji społecznych w tym bezrobocie,
4. wysoki poziom przestępczości,
5. mała aktywność ekonomiczna zamieszkującej teren ludności,
6. zgodność z kierunkami rozwoju przestrzennego, społecznego i gospodarczego Miasta i województwa.

Powyższe „kryteria negatywne” są zgodne z założeniami wskazywanymi w dokumentach programowych funduszy strukturalnych odnośnie problemowych obszarów miast i szans na ich zrównoważony rozwój.

Głównym dokumentem służącym wsparciu samorządu lokalnego w zakresie rozwoju gmin i miast, a w zasadzie pokonywaniu barier dla tego rozwoju jest Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego 2007-2013. Zapisy dotyczące finansowego wspierania działań z zakresu rewitalizacji obszarów miejskich, poprzemysłowych i powojkowych znajdujemy w Osi Priorytetowej 5 „Wzrost jakości infrastruktury społecznej oraz inwestycje w dziedzictwo kulturowe, turystykę i sport” oraz Osi Priorytetowej 6 „Wzmocnienie ośrodków miejskich i rewitalizacja małych miast”, a także w poszczególnych centralnych Programach Operacyjnych.

Opracowanie przez Miasto Kielce Lokalnego Programu Rewitalizacji i wyodrębnienia obszarów spełniających powyższe „kryteria negatywne” przygotowuje Miasto do udziału w europejskiej Inicjatywie Wspólnotowej URBAN II finansującej działania na rzecz odnowy obszarów miejskich, charakteryzujących się m.in. wspomnianymi „kryteriami negatywnymi”.

ROZDZIAŁ 2 – UZASADNIENIE WYBORU OBSZARÓW REWITALIZACJI

1.1. OBSZAR A - Rewitalizacja obszarów miejskich

1.1.1. Strefa rewitalizacji miejskich przestrzeni publicznych i mieszkaniowych – Śródmieście

RYS HISTORYCZNY

Śródmieście jest najstarszą i najwartościowszą pod względem kulturowym częścią Miasta. To tutaj, w rejonie Al. IX Wieków Kielc odnaleziono pierwsze ślady osady z XI, w XI lub XII wieku wybudowano pierwszy kościółek Św. Wojciecha. Z czasem osada przemieściła się w pobliże powstałej w 1171 r. kolegiaty Najświętszej Marii Panny, co zaowocowało powstaniem ośrodka administracyjno – kościelnego. W XIII wieku przywilej lokacyjny przyczynił się do wykształcenia regularnego planu Miasta. Jednak rolniczy charakter Miasta nie sprzyjał procesom urbanizacyjnym. Miasto było małe, ograniczone do drewnianych posesji przyrynkowych. Obecnie pozostałością tamtych czasów jest niezmieniony kształt urbanistyczny rynku i jego najbliższych okolic. W XVI w. powstał pałac – siedziba biskupów krakowskich (ówczesnych właścicieli miasta), z wielkim stawem u jego podnóża, którego skarłą pozostałością jest dzisiejszy staw w parku. W 1573 r. przywilej propinacyjny przyczynił się do rozwoju życia gospodarczego Miasta. Przed kolegiatą, na północnym stoku wzniesienia, powstał plac (Obecnie Plac Panny Marii) rozgraniczający zabudowę kościelną od mieszczańską. Wzdłuż drogi ciągnącej się po wschodniej stronie kolegiaty (ul. Jana Pawła II) i drogi prowadzącej z placu przed kościołem w stronę rzeki (ul. Kapitulna) pobudowano siedziby kanoników – kanonie. Południowo – zachodnią część wzgórza zajęły spichrze, budynki gospodarcze i siedziba zarządcy klucza dóbr biskupich. Mimo tych zmian urbanistycznych Miasto nadal było ograniczone do kwartałów przyrynkowych. W 1540 roku na jego zabudowę składały się zaledwie 84 wyłącznie drewniane domy mieszczańskie. Rynek i ulice wyprowadzone z narożników rynku (dzisiejsze ulice: Bodzentyńska, Leonarda, Duża, Mała, Piotrkowska, Kozia) uzupełniały biegnące po tyłach posesji drogi (obecnie ulice: Wesoła, Orla, Leśna). Przed rogatkami Miasta wykształciły się przedmieścia: od wschodu Przedmieście Bożęckie w rejonie kościoła Św. Wojciecha i od zachodu przedmieście Warszawskie w sąsiedztwie rzeki, obok ujścia strumienia, który opływał miasto od północy.

Powyżej ujścia strumienia rozlewał się spory staw, zwany Rdzawym. Dolina Silnicy była wówczas bardzo zabagniona, ograniczając rozwój Miasta po stronie zachodniej.

Poważniejsze inwestycje budowlane były prowadzone z funduszy biskupów i zlokalizowano je poza granicami miasta: w połowie XVIII wieku zbudowano murowaną łaźnię nad Silnicą. W miejsce drewnianego wybudowano murowany kościół Św. Wojciecha, a u schyłku tego stulecia wzniesiono z funduszy biskupa Kajetana Sołtyka klasztor przy kościele Św. Leonarda (zburzony w czasach współczesnych).

W okresie XVI - XVIII w. wzniesiono na wzgórzu zespół monumentalnych budowli kościelnych o spójnej strukturze przestrzennej. Zespół ten po większej części zachowany do dnia dzisiejszego, stanowi najcenniejszy zabytek na terenie Kielc. Na mocy ustawy Sejmu Czteroletniego z 1789 roku dobra biskupów krakowskich, w tym również zamek w Kielcach, przejął skarb Rzeczypospolitej. Po trzecim rozbiórce Polski Kielce weszły w skład utworzonej przez Austriaków Galicji zachodniej. Austriacy sporządzili pierwszy pomiar Kielc i dokonali regulacji niektórych ulic. W 1830 roku na terenie dawnego biskupiego ogrodu kuchennego, który sąsiadował od południa z kompleksem gospodarczej zabudowy zamku, założono park miejski. W 1821 i 1823 sporządzono kolejne plany miasta. Osią tego układu była zaprojektowana dzisiejsza ulica Sienkiewicza, której niewielki fragment już istniał.

Najpoważniejsze zmiany w układzie przestrzennym miasta Kielc zaszły po powstaniu styczniowym. Po upadku powstania, na podstawie ukazu z 31 grudnia 1866 roku podzielono Królestwo Polskie na dziesięć nowych guberni. Z terytorium dotychczasowej guberni radomskiej wydzielono gubernie kielecką, a w 1867 roku, wskazując na nieaktualność planu z 1823 roku władze guberni podjęły decyzję o dokonaniu aktualnego pomiaru Kielc. Sieć nowych ulic została zaprojektowana w układzie szachownicowym, z dużymi prostokątnymi kwartałami. Centrum stanowił prostokątny plac - nowy rynek (dziś Plac Wolności), który miał przylegać od południa do ul. Wozniesińskiej. Ulice wyprowadzone na przedłużeniu wschodniego i zachodniego boku rynku umożliwiły doń dostęp od południa i północy (obecnie ulice: Hipoteczna, Słowackiego, Ewangelicka i Śniadeckich). W 1874 r. poszerzono fragment ul. Sienkiewicza pomiędzy ulicami Dużą i Małą, a 1887 r. odcinek pomiędzy ulicami Dużą a Wesołą.

W XIX wieku wyłoniły się obecne ulice: Wesoła, Leśna, Silniczna, Orla.

Pierwszy pociąg przyjechał do Kielc w 1883 r., a w 1885 r. otwarto dworzec kolejowy. Przedłużenie ul. Sienkiewicza na odcinku od ul. Leśnej do dworca nastęrczało jednak

trudności. Należało nie tylko uregulować kwestie własności ziemi zajętej, ale także osuszyć odcinek podmokłej doliny Silnicy.

Przedłużony odcinek obecnej ul. Sienkiewicza zaczęto zabudowywać dopiero na przełomie XIX i XX w. (i to tylko w jej wschodniej części). Niemal wszystkie wzniesione tu domy mają metrykę XX-wieczną. Powstanie tak długiej ulicy zmieniło oś miasta. Przez stulecia był nią kierunek północ - południe, wytyczony połączeniem rynku z kolegiatą. Doprowadzona do dworca ul. Sienkiewicza zmieniła jego oś na kierunek wschód – zachód.

Od 1930 roku obszar miasta został powiększony do 4050 ha, czyli prawie dwukrotnie w porównaniu z poprzednim zasięgiem administracyjnym.

Po II wojnie światowej Miasto rozwijało się wyjątkowo dynamicznie. Powojenne początki budownictwa były skromne - pierwszą realizacją było kilka budynków mieszkalnych przy specjalnie poszerzonym odcinku ul. Sienkiewicza, nazwanych Sienkiewiczowską Dzielnica Mieszkaniową. Konsekwencją rozwoju Miasta jest rozbudowa sieci ulic, modernizacja dawnych oraz budowa arterii przelotowych (m.in. Al. IX W. Kielc, ul. Manifestu Lipcowego, Źródłowa, Tarnowska oraz ul. Krakowska. Pełen opis historycznego rozwoju przestrzennego Kielc przedstawiono w *załączniku nr 6*.

STAN OBECNY I PERSPEKTYWY

Obecnie układ urbanistyczny Śródmieścia Kielc wpisany jest do rejestru zabytków⁵³. Stosunkowo niewielka powierzchnia, czytelna i zwarta, a jednocześnie różnorodna kompozycja urbanistyczna, z sekwencją atrakcji formalnych, otwarcie widokowych, placów, wewnętrznym systemem zielonych publicznych terenów spacerowych (dolina rzeki Silnicy, tereny wokół Wzgórza Zamkowego, Park Miejski), tworzą układ predysponowany, wzorem innych zabytkowych centrów, do silnej koncentracji w jego obrębie funkcji handlowych, kulturalnych, gastronomicznych, generujący ruch spacerowy, wycieczkowy i turystyczny.

W śródmieściach tego typu normą jest silna aktywność kapitału prywatnego w zakresie adaptacji do nowych funkcji i remontów. Zjawiskiem z tym związanym jest także stopniowa eliminacja lokali mieszkalnych na korzyść funkcji usługowych, łącznie z adaptacją poddaszy. Efektom istnienia właściwie zagospodarowanej zabytkowej przestrzeni publicznej jest także

⁵³ Decyzja w sprawie wpisania dobra kultury do rejestru zabytków, Wojewódzki Konserwator Zabytków, Kielce 1976r

wzrost jakości życia mieszkańców, dysponujących obszarem do spacerów, rekreacji i intensywnej komunikacji społecznej.

Zabytkowe Śródmieście Kielc, poza ul. Sienkiewicza, procesowi temu nie podlega. Gęstość usług w Śródmieściu wynosi ok. 2400 m²/ha i nie zmienia się od 10 lat. W istniejących lokalach użytkowych przeważa funkcja wyłącznie handlowa, (*załącznik nr 7*), Apteki, butiki, różnego rodzaju sklepy zdominowały ten teren, który wieczorem jest opustoszałym miejscem mimo, że z atrakcyjnym oświetleniem i ciągiem spacerowym.

Stan techniczny większości podwórek i oficyn od dziesięcioleci systematycznie się pogarsza, tworząc w Śródmieściu całe enklawy zabudowy substandardowej i zdegradowanej. Stan ten pogarszają często nieuregulowane prawa własności posesji, duża liczba współwłaścicieli jednej posesji, problem z lokatorami. Ze względu na fakt, iż większość kamienic w rejonie Śródmieścia pochodzi sprzed roku 1918, występują tu największe braki w mieszkaniach z dołączeniem do sieci kanalizacyjnej, gazowej i centralnego ogrzewania (opis w części I: Standard cywilizacyjny).

Za największą barierę rozwoju inwestycji prywatnych w rejonie Śródmieścia należy uznać istnienie swobodnego ruchu kołowego na tym obszarze. W Śródmieściu jedynie ul. Sienkiewicza, na odcinku od ul. Wesołej do ul. Paderewskiego jest wyłączona z ruchu kołowego; wyremontowany odcinek ulicy Sienkiewicza, ze zmodernizowaną infrastrukturą techniczną, brukowaną nawierzchnią, stylowym oświetleniem i wkomponowaną zielenią w sposób znaczący przyczynił się do zmiany wizerunku tej części Miasta. Poprawa estetyki, wzrost liczby przechodniów jak i dodatkowe zachęty finansowe strony samorządu miasta wobec właścicieli kamienic⁵⁴ zaowocowały wzrostem inwestycji prywatnych, remontów, modernizacji kamienic. Powstaje coraz więcej obiektów usługowych – gastronomicznych o charakterze otwartym, tak zwane „ogródki letnie”. Coraz częściej odbywają się tam imprezy otwarte, festyny, koncerty, akcje charytatywne. W konsultacjach społecznych z mieszkańcami Kielc, „Zmieniamy oblicze Miasta,”⁵⁵ o których mowa na wstępie Lokalnego Programu Rewitalizacji (część I: rozdział 2), na pytanie czy należy dokończyć remont ul. Sienkiewicza, 92,9 % respondentów odpowiedziało pozytywnie.

⁵⁴ Uchwała Rady Miejskiej w Kielcach nr1098/2002 z 10.07.2002r. w sprawie zwolnień od podatku od nieruchomości; Uchwała Rady Miejskiej nrVIII/121/2003z dnia 24.04.2003r. zmieniająca uchwałę Rady Miejskiej w Kielcach w sprawie zwolnień od podatku od nieruchomości;

⁵⁵ Kowalik J., *Zmieniamy nasze Miasto*, FRDL, Kielce, kwiecień 2004;

Tabela 24 Czy powinno się dokończyć przebudowę ul. Sienkiewicza?

Czy należy dokończyć remont ul. Sienkiewicza		Procentowy udział
1.	Tak	92,9
2.	Nie	3,8
3.	Nie mam zdania	3,3
4.	Razem	100.00

Źródło: Kowalik J., *Zmieniamy nasze Miasto*, FRDL, Kielce, kwiecień 2004;

Jak wynika z powyższej tabeli, oczekiwanie społeczeństwa na zakończenie już rozpoczętych przedsięwzięć na ulicy Sienkiewicz kształtuje się na poziomie niemal 93 % respondentów.

Poza ulicą Sienkiewicza na odcinku od ul. Wesolej do ul. Paderewskiego, ruch kołowy odbywa się bez ograniczeń, w tym o charakterze tranzytowym w skali Miasta – ulice Mała, Duża, Rynek przejmują ruch na kierunku północ-południe, a sam Rynek pełni funkcję ronda komunikacyjnego rozprawdzającego ruch samochodowy z ulic Warszawskiej, Małej, Dużej, Bodzentyńskiej, Piotrkowskiej i Leśnej. Z powodu istnienia ogólnodostępnego ruchu kołowego oraz niedostatecznej ilości wyznaczonych miejsc postojowych, wąskie chodniki zabytkowych ulic wykorzystywane są do przyjezdniowego parkowania, co powoduje utrudnienia w ruchu pieszym, szczególnie poważnie na Rynku, ulicach Małej, Dużej, św. Leonarda, Bodzentyńskiej i Wesolej. Rezultatem powyższego stanu jest złe funkcjonowanie, a właściwie brak miejskiej przestrzeni publicznej.

Biorąc pod uwagę ochronę środowiska, to obszar Śródmieścia charakteryzuje się następującymi problemami:

- zagrożenie hałasem; na obszarze Śródmieścia notuje się położony jest teren w ciągach ulic Źródłowej, Seminaryjskiej, Ogrodowej, Żytniej, Żelaznej, Czarnowskiej i Paderewskiego, zagrożony jest największym natężeniem hałasu przekraczającym dopuszczalne norm hałasu (pełen opis w części I, Zagrożenia funkcjonowania środowiska przyrodniczego);
- w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego są tereny zabudowane lub przeznaczone pod budowę, będące jednocześnie obszarami zagrożonymi powodzią i podtopieniami; wynika to z faktu, iż na odcinku zurbanizowanym przepływu Silnicy

przeważają nieprzepuszczalne powierzchnie dróg, placów uniemożliwiających infiltrację wód opadowych; każdy epizod opadowy ma natychmiastowe odzwierciedlenie we wzroście stanów wody w korycie rzecznym.

Obszary najczęściej podtapiane to:

centralny odcinek Silnicy, ul. Bodzentyńska, Rondo Giedroycia, ul. Bp. Kaczmarka, tereny śródmiejskie ul. Planty, Sienkiewicza,

- zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego i gleb np. próbki z terenu przy ul. Ogrodowej.

Bardzo niekorzystnie przedstawia się również diagnoza dysfunkcji społecznych na obszarze Śródmieścia przeprowadzona przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Kielcach.

Rejon śródmiejski na przestrzeni lat 1998 – 2003 zawsze miał dominujący wskaźnik dysfunkcji społecznych (tabela nr 16 - wskaźnik dysfunkcji w rejonach opiekuńczych w latach 1998 - 2002), podobnie w roku 2003.

Liczba osób zamieszkujących ten obszar według danych MOPR⁵⁶, (stan na 2001 r.) to 15.195 osób. Liczba środowisk dysfunkcyjnych predystynuje Śródmieście do miana najbardziej problemowego obszaru w Mieście z największą ilością środowisk dysfunkcyjnych (1072 w 2002 r., 1638 w 2003 r., tabela nr 17 - liczba kategorii dysfunkcji w rejonach opiekuńczych w 2003 r.).

Dominującym problemem społecznym, wynikającym z sytuacji gospodarczej, jest bezrobocie (tabela nr 19 – liczba bezrobotnych objętych pomocą społeczną w poszczególnych rejonach 2003). W podziale rejonowym Miasta na jedenaście wskazanych obszarów opiekuńczych MOPR, bezrobocie w Śródmieściu było i jest drugim (po Herbach) obszarem o najwyższym poziomie występowania tego zjawiska. Jednocześnie od poziomu bezrobocia jako problemu, wyżej kształtowała się już tylko liczba środowisk dysfunkcyjnych związanych z długotrwałą chorobą i niepełnosprawnością. Stan taki obrazuje tabela nr 19 – kategorie środowisk dysfunkcyjnych w rejonach opiekuńczych - 2003.

W statystykach Komendy Miejskiej Policji, obszar Śródmieścia wskazany jest jako obszar najbardziej zagrożone przestępczością. Odzwierciedleniem tego jest również wysoki wskaźnik przestępczości kształtujący się na poziomie 33,09 %. Z tego też względu został wyznaczony jako obszar specjalnej prewencji pod nazwą „Bezpieczna Strefa”. Charakterystykę obszaru z podziałem na sześć mniejszych rejonów, określeniem rodzaju

⁵⁶ Młynarczyk D. , *Diagnoza dysfunkcji społecznych w aspekcie rewitalizacji*, MOPR 2003;

przestępstw wraz z przyporządkowaniem do danych ulic zawarto w *załączniku nr 8 (Charakterystyka obszaru „Bezpieczna Strefa”*.

PODSUMOWANIE

Przedstawiona powyżej analiza przestrzenna, mieszkaniowa, środowiskowa, społeczna i bezpieczeństwa centralnej dzielnicy Miasta wskazuje jednoznacznie na potrzebę podjęcia zdecydowanych działań zmierzających do poprawy sytuacji Śródmieścia. Jest rzeczą bezdyskusyjną niekorzystne oddziaływanie Śródmieścia na wizerunek całego Miasta, jego atrakcyjność gospodarczą, inwestycyjną i turystyczną.

Realizacja proponowanych w dalszej części Programu działań rewitalizacyjnych na terenie Śródmieścia powinna poprzez tworzenie przyjaznych przestrzeni publicznych stworzyć warunki dla dalszego rozwoju charakterystycznych dla centrów miast funkcji, zaktywizować przedsiębiorczość, dać zachęty do zatrudniania osób z terenu rewitalizowanego i doprowadzić w efekcie do spadku wskaźnika dysfunkcji społecznych. Widać bowiem wyraźnie, że dotychczasowe działania w Śródmieściu podejmowane przez Miasto przynoszą pożądane efekty, jak choćby rozpoczęta przebudowa ul. Sienkiewicza.

Obszar rewitalizacji na lata 2004-2006 określono według ulic: Żelazna, Czarnowska, Aleja IX Wieków Kielc, Źródłowa, Tarnowska, Seminaryjska, Ogrodowa, Żytnia (wielkość obszaru: 138 ha). W roku 2007 (aktualizacja LPR 2007-2013) obszar ten powiększono o fragment śródmiejskiej zabudowy ograniczony ulicami Ogrodową, Ściegiennego, Proszą i Żeromskiego.

W latach 2004-2006 zakończono m.in. modernizację ulicy Sienkiewicza, urządzono nowy plac miejski („Plac Artystów”), adaptowano zabytkowy budynek przy Placu Wolności 2 na funkcję nowej siedziby Muzeum Zabawkarstwa, w kamienicy przy ul. Leonarda powstało Muzeum Historyczne Miasta Kielce, zmodernizowano ulicę Zamkową, rozpoczęto modernizację Placu Św. Wojciecha. Opracowano także dwa miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla najbardziej zdegradowanej północnej części śródmieścia, oraz koncepcję strefy ruchu uspokojonego dla całego obszaru. W najbliższych latach kontynuowane działania rewitalizacyjne koncentrować się będą na następujących obszarach:

- rewitalizacja północnej części zabytkowego śródmieścia Kielc (ograniczonej ulicami Al. IX Wieków Kielc, Piotrkowską, Bodzentyńską),

- urządzenie tzw. „Szlaku Staromiejskiego” tj. przyjaznej dla pieszych osi prostopadłej do ul. Sienkiewicza od ulicy Warszawskiej aż do Parku Miejskiego poprzez Rynek, ulice Małą i Dużą, Plac Panny Marii, dziedziniec pałacowy, ulice Zamkową i rekonstruowanym przejściem przez d. budynek bramny na wysokości zespołu powięziennego,
- zespół działań dla etapowego wprowadzenia w śródmieściu strefy uspokojonego ruchu kołowego (w tym ogólnodostępne parkingi dla samochodów osobowych),
- przebudowa i adaptacja na funkcje kulturalne i oświatowe zespołu powięziennego przy ul. Zamkowej,
- rewitalizacja obszaru śródmiejskiego rzeki Silnicy.

1.1.2. strefa rewitalizacji miejskich przestrzeni sportowo - rekreacyjnych

Główne tereny sportowo - rekreacyjne w granicach administracyjnych Miasta o znaczeniu ogólnomiejskim kwalifikujące się do rewitalizacji to:

- 2.1. dawny obszar Ogród- Stadion,
- 2.2. dolina rzeki Silnica na wysokości dawnego Ośrodka Sportów Wodnych przy Zalewie Kieleckim,

1.1.2.1. Podstrefa Pakosz - dawny obszar Stadion – Ogród

RYS HISTORYCZNY

Rewitalizacja obszaru Pakosz nawiązuje do założeń przestrzenno-architektonicznych w Kielcach z okresu międzywojennego, który był dla Miasta czasem intensywnego rozwoju gospodarczego, ludnościowego i przestrzennego. Postępująca do końca lat 20-tych powolna zabudowa tego terenu znacznie powiększyła obszar Miasta. Równocześnie kieleckie środowisko wojskowe wysunęło pomysł zagospodarowania terenów między szosami buską i krakowską (obecnie ul. Ściegiennego i ul. Krakowska), na nie mające precedensu w historii Miasta założenie rekreacyjno-sportowe. Zamiar urządzenia Stadionu – Ogródu⁵⁷ jako zespołu rekreacyjno-sportowego spotkał się zyczliwością mieszkańców Miasta. Przeważały argumenty, że powstanie obiekt wielofunkcyjny, dający szansę wypoczynku także niezamożnym kielczanom. W ramach planu zagospodarowania terenów między szosami buską i krakowską powstały następujące obiekty: boiska piłkarskie i tenisowe, „park do

⁵⁷ Architektura pierwszych dziesięcioleci XX wieku w Kielcach, materiały sesji naukowej – ROSiOŚ „Kielce 19.09.1998r.

zabaw”, skocznia, tor saneczkowy, basen, mleczarnia (budynek o funkcjach hotelowo-gastronomicznych), tor wyścigów konnych. Do roku 1933 główne prace przy budowie Stadionu zostały zakończone. Obok głównych inwestycji, opisanych powyżej, wykonano cały szereg prac porządkowych i pomocniczych. Przede wszystkim starano się połączyć teren Stadionu z Miastem nową, wygodniejszą drogą, wytyczoną po wschodniej stronie Kadzielni (obecnie Aleja Legionów). Tym samym ta rozległa i słabo dotąd zagospodarowana dzielnica została włączona w obręb Miasta, z wyraźnie określoną już **funkcją rekreacyjną**.

Początkowo nowe tereny rekreacyjne cieszyły się dużą popularnością, a spacer na Stadion konkurowały z tradycyjnymi spacerami na Karczówkę. Obok urządzeń sportowych i skromnej oferty gastronomicznej, zaczęto urządzać (przeniesione z Parku Miejskiego) zabawy ludowe i charytatywne. Jednakże duża odległość od Miasta i uciążliwości z tym związane spowodowały z biegiem czasu spadek zainteresowania Stadionem. Na czoło wysunęła się również budowa Domu Wychowania Fizycznego i Przynależenia Wojskowego (obecnie WDK). Inicjatywa wzniesienia budynku zaakcentowała związek przestrzenno-funkcjonalny Miasta ze Stadionem i wynikała z całego planu urządzenia Stadionu – zlokalizowanego w trójkącie między szosami buską i krakowską. Prace przy urządzeniu terenu Stadionu, począwszy od Domu WF i PW (WDK), trwały systematycznie do samej wojny. Na 7,5 ha działce zaplanowano wzniesić duży budynek, mieszczący pomieszczenia recepcyjne, balowe, kasyno żołnierskie, salę widowiskową, salę sportową, a w dalszej kolejności basen kąpielowy, zespół boisk i kortów tenisowych obecnie Kompleks Sportowy przy ul. Ściegiennego.

STAN OBECNY I PERSPEKTYWY

Na skutek procesów rynkowych charakteryzowany obszar (Pakosz) traci swoją dotychczasową funkcję.

Podstawowym problemem jest degradacja majątku trwałego.

Pilnych nakładów inwestycyjnych służących przywróceniu Stadionu – Ogrodu Miastu wymagają:

- Kompleks Sportowy przy ul. Ściegiennego (stadion piłkarski, korty tenisowe, boiska treningowe, hala sportowa, hotel, budynki zaplecza sportowego, parkingi), obiekt w dużej części niewykorzystany i w całości niedoinwestowany,
- Kadzielnia – rezerwat oraz amfiteatr wymagający pilnych działań modernizacyjnych,

- Park Baranowski – konieczność uporządkowania terenu i stworzenia warunków do bezpiecznego spędzania wolnego czasu,
- Basen leśny – obiekt zamknięty ze względu na zły stan techniczny, całkowicie wymagający modernizacji,
- stadion piłkarski KS Korona – obiekt o dużym potencjale rozwoju funkcji sportowo – rekreacyjnych, w chwili obecnej wykorzystywany jedynie do celów rozgrywek piłkarskich,
- Stadion Lekkoatletyczny – obiekt wymagający doinwestowania (bieżnie, boiska treningowe, hotel),
- ścieżka rowerowa, stok narciarski, nieczynny tor saneczkowy, nieczynna skocznia narciarska,
- szlaki turystyczne,
- miejsca pamięci narodowej.

Na terenie rewitalizowanym Stadion – Ogród mieszka (dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, stan na 2001 rok) 24.973 osób⁵⁸. Największy teren mieszkalny to północna część Pakosza z brakami infrastruktury technicznej, nieuporządkowaną strukturą przestrzenną, szczególnie widoczną z wysokości wiaduktu ulicy Krakowskiej (również wymagającej modernizacji), wskazany w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Kielce, jako obszar wymagający przekształceń (opis w części I: Kielce – obszary zdegradowane pod względem przestrzennym).

Obszar ten narażony jest na podtopienia, zagrożenie hałasem, zanieczyszczone powietrze ze względu na duże natężenie ruchu na tej trasie wylotowej w kierunku Krakowa.

Charakterystyczną cechą obszaru analizowanego obszaru Pakosz jest utrzymujące się bezrobocie, niskie dochody, w których znaczna część stanowi pomoc socjalna, patologie społeczne.

Problemem dominującym jest bezrobocie. Z danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Kielcach wynika, że liczba osób bezrobotnych objętych pomocą w rejonie jest jedną z wyższych w Mieście (305 osób, tabela nr 20 - liczba osób bezrobotnych objętych pomocą w poszczególnych Rejonach – 2003). Wskaźnik dysfunkcji na rewitalizowanym obszarze wynosi 11%.

⁵⁸ Młynarczyk D., *Diagnoza dysfunkcji społecznych w aspekcie rewitalizacji*, MOPR 2003;

Na obszarze rewitalizowanym oraz w jego bliskim sąsiedztwie znajdują się 2 szkoły podstawowe, 2 gimnazja, 3 szkoły ponadgimnazjalne, w których uczy się łącznie 4336 uczniów. Badania szkolnych psychologów (źródło: dane Wydziału Edukacji, Kultury i Ochrony Zdrowia UM w Kielcach) wskazują następujące problemy w ww. szkołach:

Szkoły podstawowe i gimnazjalne

- liczba dzieci z rodzin patologicznych – 83
- liczba dzieci w rodzinach ubogich – 223
- liczba dzieci korzystających z pomocy materialnej – 156
- liczba dzieci zagrożonych niedostosowaniem społecznym – 221
- liczba dzieci potrzebujących wsparcia – 223

Szkoły ponadgimnazjalne:

- liczba uczniów z rodzin mających trudną sytuację materialną – 540
- liczba uczniów objętych szczególną opieką psychologiczno-pedagogiczną – 314

Najczęściej pojawiające się problemy środowiska dzieci i młodzieży na obszarze rewitalizowanym to:

- bezrobocie wśród rodziców,
- przemoc i agresja w szkole,
- uzależnienia wśród młodzieży,
- sytuacja zdrowotna uczniów (niepełnosprawność, wady postawy, anoreksja i bulimia, niedożywienie),
- udział w grupach rówieśniczych o negatywnym wpływie,
- brak odpowiedniej bazy sportowo-rekreacyjnej w szkołach (niewystarczająca ilość sal gimnastycznych i boisk, mała ilość sprzętu sportowego),
- brak odpowiedniej ilości zajęć sportowych.

Proponowane przez środowisko pedagogów ww. szkół kierunki działań mających na celu poprawę istniejącej sytuacji dotyczą:

- otoczenia dzieci i młodzieży opieką sportową, co pozwoli na poprawę ich zdrowia fizycznego psychicznego, wyjście ze środowisk patologicznych,
- poprawę bezpieczeństwa uczniów i środowiska lokalnego.

Kierunki wskazywane powyżej przez pedagogów szkolnych potwierdzają również wyniki badań socjologicznych przeprowadzonych w 2001 roku wśród świętokrzyskich maturzystów, a dotyczące wizerunku i postrzegania Miasta.

Z badań tych, jednoznacznie wynika potrzeba stworzenia nowych lub modernizacji istniejących obiektów sportowych (tabela nr 23 ocena ilości obiektów kulturalnych i rekreacyjnych (w %) w Kielcach).

Tabela 25 Ocena ilości obiektów kulturalnych i rekreacyjnych (w %) w Kielcach

Pytanie ankiety: Jak sadzisz, czy na potrzeby takich jak Ty w Kielcach jest za dużo, w sam raz, czy za mało...

Wyszczególnienie	Jest tyle ile trzeba, wystarczająco	Jest za mało	Jest za dużo	Trudno powiedzieć	Brak odpowiedzi
Kin	52	35	3	5	5
Teatrów	49	28	7	13	3
Muzeów	37	32	7	13	3
Pubów/ restauracji	36	41	7	12	4
Dyskotek	30	43	9	15	3
Bibliotek	33	43	5	16	3
Ośrodków rekreacyjno-sportowych	14	64	15	4	3
Parków	23	60	4	10	3

Źródło: Region świętokrzyski w badaniach WSEiA w Kielcach, Kielce 2001;

Ważnym kryterium wskazania obszaru rewitalizacji był także wskaźnik przestępczości wynoszący dla tego obszaru 20%.

PODSUMOWANIE

Największa koncentracja obiektów sportowo – rekreacyjnych w Kielcach znajduje się na obszarze Stadion – Ogród; był to podstawowy argument dla skierowania działań rewitalizacyjnych na tym właśnie terenie.

Wszystko co będzie efektem nowych inwestycji na obszarze służyć będzie mieszkańcom, dzieciom, młodzieży oraz lokalnemu środowisku w tym organizacjom pozarządowym, szkołom, uczelniom.

Rewitalizacja urbanistyczna obszaru Stadion – Ogród przyczyni się do ożywienia życia społecznego, kulturalnego, sportowego dzielnicy i Miasta, a także zwiększenia potencjału turystycznego Kielc (stworzenie unikatowego kompleksu sportowego dla dużych imprez, organizacji zgrupowań, obozów szkoleniowo – wypoczynkowych). Dowodem na tę tezę jest choćby przeprowadzony za prywatne środki finansowe remont tylko jednego budynku na potrzeby Hotelu „Leśny Dwór”; pojawienie się tego nowoczesnego obiektu diametralnie zmieniło postrzeganie dzielnicy przez gości i mieszkańców Miasta.

Należy jednak pamiętać, iż jakiegokolwiek działania inwestycyjne, muszą uwzględniać zachowanie walorów przyrodniczych obszaru rewitalizacji, w szczególności góry Pierścienicy z otoczeniem, jak znajdujących się na obszarze miejsc martyrologii.

Działania planowane do przeprowadzenia na terenie rewitalizacji Stadion – Ogród poddane zostały konsultacji społecznej, w ramach badań *Zmieniamy oblicze Miasta*. Większość respondentów opowiedziało się za zmianami.⁵⁹

Obszar rewitalizacji w latach 2004-2006 określono według ulic: od skrzyżowania ulicy Krakowskiej i Ściegiennego, dalej ulicą Krakowską do wysokości zajezdni MPK, w dół Kusocińskiego, Aleja Na Stadion z przedłużeniem na szczyt góry Pierścienica, W. Szczepaniaka wraz ze Stadionem MKS Korona, i w górę Aleja Legionów wraz ze kompleksem przy ulicy Ściegiennego (wiekość obszaru: 173,01 ha). W roku 2007 (aktualizacja LPR 2007-2013) obszar ten powiększono o: obszar d. zajezdni MZK przy ulicy Pakosz oraz tzw. „Wzgórze Karscha” w rejonie Rogatki Krakowskiej.

W latach 2004-2006 zmodernizowano zespół stadionu piłkarskiego przy ulicy Ściegiennego, wybudowano wielofunkcyjną halę sportową przy ulicy Bocznej, wyburzono skocznię narciarską. Najważniejsze działania na najbliższe lata to:

- dalsza konsekwentna rozbudowa obiektów bazy sportowej; głównie planowany kompleks Akademickiego Centrum Sportowego przy ulicy Pakosz,
- modernizacja i uzupełnienie infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, w tym głównie redukcja niedoboru miejsc postojowych poprzez budowę ogólnodostępnych parkingów oraz budowa i modernizacja wybranych dróg,
- budowa oraz modernizacja urządzeń i infrastruktury rekreacyjnej w ramach całego terenu, w tym place zabaw dla dzieci.

1.1.2.2. Dolina rzeki Silnica na wysokości dawnego Ośrodka Sportów Wodnych przy Zalewie Kieleckim

Obszar Zalewu rozpoczyna największy w Mieście ciąg rekreacyjny (ok. 750 ha) i połączony jest z zabudową mieszkaniową Miasta poprzez ciąg zielony w dolinie rzeki Silnicy (od Zalewu aż do analizowanego powyżej obszaru Stadion – Ogród). Zbiornik pełni głównie funkcje rekreacyjno – retencyjne, wyrównując stan przepływu wód w Silnicy.

Po wschodniej stronie Zalewu niegdyś tętnił życiem Ośrodek Sportów Wodnych, ze strzeżoną plażą, pomostem, wypożyczalnią sprzętu pływającego, toaletami. Funkcjonowała tu również restauracja Relax, jak i hotel klasy turystycznej z kilkoma pokojami gościnnymi.

⁵⁹ Kowalik J., *Zmieniamy nasze Miasto*, FRDL, Kielce, kwiecień 2004

Wokół Zalewu, ze względu na ukształtowanie terenu odbywały się zawody motokrosowe. Dużą atrakcją zawsze były występy cyrkowców, którzy właśnie na tym obszarze lokowali swój namiot, jak i objazdowe wesołe miasteczka.

Obecnie Ośrodek całkowicie popadł w ruinę. Stan czystości wody w Zalewie na 36 pomiarów 13 razy prowadził wody pozaklasowe, 6 razy – trzecio – klasowe, co nie zachęca do kąpiele. Plaża jest brudna, nie ma wypożyczalni sprzętu, żadnej toalety. W dawnej restauracji Relaks funkcjonował przez kilka lat pub, lecz teraz obiekt jest znowu pusty. Zanika całkowicie funkcja integracyjna ośrodka. Cyrk i wesołe miasteczka przyjeżdżają coraz rzadziej i nie przyciągają już tylu ludzi, jak dawniej. Ze względów technicznych i budową nowego odcinka ulicy Jesionowej, zalew osuszono. Jednakże po oddaniu wspomnianej ulicy wraz z nową tamą o charakterze punktu widokowego zbiornik będzie oczyszczony i ponownie wypełniony wodą.

Na zachodnim brzegu Zalewu usytuowane są korty tenisowe, hala sportowa i dwa baseny letnie. Cała ta infrastruktura wymaga dokapitalizowania.

Między Zalewem a ulicą Klonową, oddzielającą ten teren rekreacyjny od zabudowy mieszkaniowej, zaczyna powstawać zabudowa w postaci nieestetycznych parkingów prywatnych, sklepów spożywczych. W pobliżu projektowanej tamy i nowego pasma ulicy Jesionowej na brzegu od ulicy Klonowej znajduje się oprócz zabudowy mieszkaniowej obszar nieestetycznych garaży. Jediną ozdobą terenu jest mały, prywatny ośrodek hotelowo - rehabilitacyjny.

Ze względu na szczególne walory krajobrazowe, bogatą roślinność i pomniki przyrody teren wokół Zalewu ciągle przyciąga spacerujących mieszkańców Kielc. Spośród dolin rzecznych dolina Silnicy jest najbardziej przekształcona przez człowieka, mimo tego od Zalewu do źródeł rzeka charakteryzuje się bogactwem florystycznym, zróżnicowaniem ekosystemów (łąkowe, szuwarowe, bagienne, wodne), obecnością gatunków chronionych. Stan omawianego terenu poprawiło wybudowanie małego mola na Zalewie, oświetlenie wschodniego brzegu, wykonanie pasma ciągów pieszych, jednakże nadal nie można mówić o przywróceniu tego terenu mieszkańcom Miasta. *Istotnym elementem ożywienia omawianego terenu będzie również właściwe zabezpieczenie zbiornika wodnego związane z sąsiedztwem cmentarza przed ewentualnym skażeniem.*

W obrębie Zalewu Kielce występuje znikoma liczba podmiotów prowadzących aktywność gospodarczą, pomimo iż teren ten, ma przecież ogromne możliwości generowania

przedsiębiorczości, a co za tym idzie kreowania zatrudnienia. Pamiętać należy, iż według planów zagospodarowania przestrzennego Zalew to zaplecze wypoczynku weekendowego dla 210 tysięcznego Miasta Biorąc to pod uwagę, powinno to być miejsce tętniące życiem, cechujące się wysokim poziomem mikroprzedsiębiorczości.

Teren Zalewu Kielce to obszar sezonowego wzrostu zagrożenia bezpieczeństwa, położony w bezpośrednim sąsiedztwie części osiedla Uroczysko i Szydłówek. Oba te osiedla borykają się z problemami społecznymi, takimi jak bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba. Wskaźnik przestępczości na tym terenie w 2003 roku kształtował się na poziomie 21%. Jest to obszar zaliczany do najwyższej pierwszej strefy zagrożenia bezpieczeństwa; dominujące przestępstwa to głównie kradzieże mienia, kradzieże z włamaniem i rozboje.

Cieszy zainteresowanie zlokalizowanymi na tym obszarze budynkami przez prywatny kapitał (dawny Relaks), co w połączeniu z planowanymi działaniami miejskimi przyniesie oczekiwane korzyści dla dzielnicy.

Obszar terenu rewitalizacji terenów sportowo – rekreacyjnych w dolinie Silnicy na wysokości Zalewu Kieleckiego ograniczono ulicami: Piaski Małe, Zagnańska, Jesionowa, Klonowa;
Wielkość obszaru: 48 ha.

W latach 2004-2006 rozbudowano węzeł „Skrzetle”, zmodernizowano i przebudowano niecką akwenu, urządzono ścieżki rowerowe. Zaawansowane są prace nad miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego dla całego obszaru. Najważniejsze działania na najbliższe lata to:

- rozbudowa i modernizacja ośrodka sportów wodnych; budowa przystani żeglarskiej,
- budowa infrastruktury technicznej wynikającej z zadań własnych gminy określonych w sporządzonym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,
- rozbudowa systemu ścieżek rowerowych.

1.2. OBSZAR B - Rewitalizacja obszarów przemysłowych

1.2.1. Strefa rewitalizacji terenów po-przemysłowych: trzy dawne kamieniołomy: Kadzielnia, Wietrznia, Ślichowice

Kielce to jedyne miasto w Europie, posiadające w swoich granicach taką różnorodność formacji geologicznych, odsłaniających się na powierzchni terenu i w wyeksploatowanych kamieniołomach; stąd nazwa: „najpiękniejsze muzeum pod gołym niebem”. Budowa geologiczno - morfologiczna województwa kieleckiego sprawiła, że znaczna część osadów starszych od czwartorzędów odsłania się bezpośrednio na powierzchni lub występuje tylko pod niewielkim przykryciem nadkładu. Powstanie i historyczny rozwój, zarówno Miasta jak i całego regionu świętokrzyskiego związany był zawsze z praktycznym wykorzystaniem tych naturalnych bogactw kopalnianych.

Dawne kamieniołomy objęte Lokalnym Programem Rewitalizacji znajdują się niemal w centrum Miasta i tworzą strukturę (także administracyjną) pod nazwą „Geopark - Kielce”, w skład którego wchodzi:

1. Rezerwat Wietrznia to dawne wzgórze zbudowane z wapieni dewońskich, z rozległymi wyrobiskami i hałdami po eksploatacji surowców węglanowych i ilastych. Teren objęty opracowaniem znajduje się w południowo – wschodniej części Miasta, zbliżając się w swojej zachodniej części do obwodnicy śródmiejskiej, natomiast we wschodniej części otwierając się na tereny z pełną panoramą Gór Świętokrzyskich. Tędy również prowadzi projektowany w planie ogólnym ciąg pieszy dydaktyczno-rekreacyjny. Plan działań uwzględnia ochronę wartości przyrodniczej terenów Wietrzni, łącznie ze znajdującym się tam stawem i roślinnością, jako rezerwat przyrody nieożywionej ‘Wietrznia’ i użytek ekologiczny. Część projektu dotyczącego „Wietrzni” znajduje się na powierzchni 18,2 ha, który musi być objęty ochroną, pozostałe części projektu nie przedstawiają istotnych wartości do objęcia szczególną ochroną; dominują tam powierzchnie objęte hałdami. Istnieje pilna konieczność zabezpieczenia rezerwatu do celów naukowo-dydaktycznych. Zgodnie ze stanem prawnym zakazy dotyczące ochrony obiektów nie dotyczą "planowanego zagospodarowania obszaru wyrobisk dla celów dydaktycznych i turystycznych". Szczegółowa analiza według T. Wróblewskiego (2000) oraz wykonanych prac dokumentacyjnych pozwoliła w obrębie rezerwatu zróżnicować przestrzeń w kontekście zagospodarowania nie naruszając walorów przyrodniczo –

krajobrazowych terenów. Centrum Geoedukacji jest zaprojektowane zarówno w granicach rezerwatu jak i na ustabilizowanych zwałach poeksploatacyjnych, tuż poza granicami obszaru chronionego.

2. Na Kadzielni od XVIII w. na kilku poziomach wydobywano wapień dewońskie, z zastosowaniem systemu stokowego i stokowo – wgłębnego. Wapień przeznaczony był dla celów budowlanych. Pozostałością po wydobyciach są dzisiaj rozległe wyrobiska i hałdy po eksploatacji wyżej wspomnianych wapieni. Kamieniołomy stopniowo rozszerzane, wraz z wapiennikami, stały się przyczyną powstania głębokich wyrobisk, na najniższym poziomie zalewanych wodami podziemnymi. W efekcie zabiegów Państwowej Rady Ochrony Przyrody, dyrekcja Zakładów "Kadzielnia" zobowiązała się w roku 1931 r. wyłączyć z eksploatacji szczytową część wzniesienia. Po zakończeniu działalności przemysłowej na Kadzielni i częściowym zagospodarowaniu pogórniczego wyrobiska, w 1974 r. wykonano opracowanie w celu zweryfikowania rzeczywistej powierzchni chronionej. Powierzchnię rezerwatu określono na 2,4 ha, ustalając jednocześnie strefę otuliny (5,15 ha) obejmującej duży fragment wschodniej ściany wyrobiska. Pasma Kadzielniańskie od dawna pełni funkcję terenów rekreacyjno-parkowych Miasta. Z wielu koncepcji zagospodarowania Kadzielni jako obiektu edukacyjnego i rekreacyjnego zrealizowano jedynie budowę amfiteatru zlokalizowanego we wnętrzu południowej części wyrobiska, oraz tereny parkowe z tarasami widokowymi na wschodnim zboczu wzgórza.
3. Rezerwat Ślichowice im. Jana Czarnockiego utworzony został w 1954 roku. Położony jest w zachodniej części miasta – na osiedlu Ślichowice, na wzgórzu Ślichowica. Jest to nadzwyczaj interesujący obiekt, który przedstawia sfałdowanie skał z warstwowym ułożeniem wapieni górno-dewońskich. Rezerwat obejmuje wąski filar skalny pozostawiony pomiędzy dwoma nieczynnymi kamieniołomami, stanowiący jednocześnie szczytową partię wzgórza. Filar zbudowany jest z górnodewońskich wapieni płytowych. Odslonięcia w ścianach filaru prezentują zbadany szczegółowo rep arowy profil tych osadów i typową litologię. W wapieniach występują szczątki fauny i wtrącenia oraz konkretne siarczków, miejscami leje i szczeliny krasowe. Największe znaczenie naukowe ma odsłaniający się w obu ścianach filaru przekrój poprzeczny, przez antykinalną część pochylonego

fałdu tektonicznego. Obszar rezerwatu porośnięty jest roślinnością zielną i krzewami z relikdami roślinności kserotermicznej w tym chronioną wisienką stepową .

Podsumowując należy stwierdzić, iż:

1. Wszystkie trzy rezerwaty stanowiące od niedawna Geopark Kielce są zaniedbane, bez nadzoru, zabezpieczeń wyrobisk i oświetlenia. W różnych latach w różny sposób próbowano zagospodarować pozostałości po kamieniołomach jednak do chwili obecnej pomysły nie znalazły odzwierciedlenia w realnych działaniach. Pozostawienie Rezerwatu i Parku Kadzielnia, Rezerwatu Wietrznia i Rezerwatu Ślichowice bez dodatkowych inwestycji i bez stworzenia możliwości adaptacji terenu do funkcji dydaktyczno – turystycznej spowoduje dalszą degradację tych terenów, bez szans na właściwe wykorzystanie ich wartości przyrodniczych.
2. Opisywane obszary posiadają niewykorzystany potencjał edukacyjno – szkoleniowy, oraz niemal zerowy poziom aktywności gospodarczej (drobny handel, mała gastronomia – podmioty funkcjonujące zazwyczaj w okresie imprez masowych na Kadzielni).
3. Objęcie terenów dawnych kamieniołomów wspólnym zarządem w ramach „Geopark Kielce” stwarza wyjatkową szansę na prawidłowe, zgodne z polityką ekorozwoju i atrakcyjne zagospodarowanie pokopalnianych terenów Wietrzni, Kadzielni i Ślichowic. Ze względu na swoje unikalne w skali Europy wartości Geopark będzie centrum geoedukacji dla regionu i poza jego granicami.

Obszar rewitalizacji obszarów po dawnych kamieniołomach określono w sposób następujący:

- 1) Rezerwat Ślichowice – według granic rezerwatu Czarnockiego;
- 2) Teren wokół Rezerwatu Kadzielnia ograniczony ulicami: J. Gagarina, Al. Legionów, Osobna, Panosz, Krakowska;
- 3) Teren wokół Rezerwatu Wietrznia ograniczony: od północy i wschodu granicą Rezerwatu, od południa ulicą Daleszycką, Wojska Polskiego, od zachodu ulicą ks. J. Poniatowskiego .

Wielkość obszaru rewitalizacji terenów po-przemysłowych kamieniołomy: 30 ha

W latach 2004-2006 rozpoczęto modernizację podstawowej infrastruktury technicznej i rekreacyjnej w d. kamieniołomach. Dla rejonu Wietrzni sporządzono miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Jak dotąd, nie udało się uzyskać dofinansowania do głównego projektu jakim jest rozbudowa i modernizacja amfiteatru na Kadzielni. Najważniejsze działania na najbliższe lata to:

- rewitalizacja obszarów przemysłowych pod potrzeby kultury, edukacji i wypoczynku,
- rozbudowa i modernizacja amfiteatru Kadzielnia,
- budowa infrastruktury technicznej wynikającej z zadań własnych gminy określonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego obszaru „Wietrznia”,

1.2.2. Herby – tereny przemysłowe zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie torów kolejowych

Osiedle Herbskie wyrosło na zapleczu dworca kolei częstochowskiej. W 1876 r. zapadła decyzja o budowie linii kolejowej z Dębłina do Dąbrowy Górniczej przez Radom, Kielce. Pierwszy pociąg przyjechał do Kielc w 1883 r. (w 1911 r. zbudowano połączenie z Częstochowy do Kielc). Osiedle ciążyło wyraźnie ku Śródmieściu, o czym świadczy nachylenie jego ulic w stosunku do ul. Piotrkowskiej (Niewachlowskiej). W 1926 r. otrzymało ono nazwy dla istniejących już 7 ulic - Wygoda, Żurawia, Poprzeczna, za Przejazdem (Górnica), Krótka, Częstochowska i Zaścianek. Trudności komunikacyjne na osi W-Z, zwłaszcza poprzez tory kolejowe, sprawiły, że gdy od strony wschodniej Miasto zdołało do 1939 r. zrosnąć się ze stacją i linią kolejową na stosunkowo długim dystansie od Kadzielni aż po Piaski, to od strony zachodniej, szczególnie po północnej stronie ul. Piotrkowskiej, kolej nie przyciągała osadnictwa. Przez 50 lat wystarczało z tej strony zaplecze ul. Młynarskiej, i to nie na całej obecnej długości. Stan zamieszkania przy tej ulicy w 1939 r. odpowiadał w przybliżeniu liczbie mieszkańców przy ul. Nowy Świat (ok. 1400 osób).

Teren osiedla mieszkaniowego otoczony zabudową przemysłową Herby usytuowany jest wzdłuż linii kolejowej, wokół której utworzyły się tereny przemysłowe, głównie związane z transportem i obróbką drewna. Teren ten, według danych Miejskiego Ośrodka Pomocy (MOPR) w Kielcach z 2001 roku zamieszkały jest przez 13 507 osób⁶⁰. Teren ten, podobnie jak Pakosz jest terenem znacznie oddalonym od centrum. Co więcej, jest od centrum oddzielony jest linią kolejową co wzmacnia poczucie oddzielenia od pozostałej części Miasta. Uporządkowanie tego terenu i uzbrojenie przyczyni się do wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej tego terenu, jak i terenów inwestycyjnych w kierunku Targów Kielce.

Konsekwencją usytuowania i charakteru przemysłowego dzielnicy jest wysoki odsetek środowisk dysfunkcyjnych zarejestrowanych przez MOPR – 1353 środowiska dysfunkcyjne obejmujące łącznie 2080 osób. Ogólnie wskaźnik dysfunkcji w tej dzielnicy w latach

⁶⁰Młynarzyk D., *Diagnoza dysfunkcji społecznych w aspekcie rewitalizacji* MOPR, 2003;

1998 – 2002 waha się w granicach 10 %. Dominującym problemem jest bezrobocie. W 2003 roku w rejonie opiekuńczym Herby aż 452 osoby były objęte pomocą z powodu bezrobocia.

Wskaźnik przestępczości kształtuje się na poziomie prawie 21%. Dzielnica zaliczona jest do drugiej w trzystopniowej skali zagrożenia bezpieczeństwa i stanowi obszar gromadzenia się „elementu przestępczego, spożywania alkoholu i wybryków chuligańskich”.

Obszar rewitalizacji nie został jeszcze dokładnie wyznaczony ze względu na słabe rozpoznanie struktury rozkładania się problemów przestrzennych, gospodarczych i społecznych. Biorąc pod uwagę problemy zagospodarowania przestrzennego przekształceń wymaga teren ograniczony: od wschodu ulicą Łódzką, od południa torami kolejowymi, ul. Torowa, Kielce Herbskie do ul. Długiej, dalej ul. Skrajna, Średnia do wysokości ulicy Szklanej, ul. M. Skłodowskiej, Poprzeczna, Wróbla, Szczygła, Strycharska, Skrzetlewska do Łódzkiej.

1.3. OBSZAR C - Rewitalizacja obszarów powojkowych

1.3.1. Podstrefa Komendy Wojewódzkiej Policji

1.3.2. Podstrefa Miasta Kielce

Ze względu na fakt, iż w przeszłości był to scalony teren w jednym zarządzie, charakterystykę podstrefy 2.1. i 2.2. dokonano w jednym opisie.

Strefa rewitalizacji terenów powojkowych w Kielcach obejmuje teren po dawnej jednostce wojskowej, a dokładniej kompleksu koszarowego Jednostki Wojskowej 3417, będącego obecnie częściowo w zarządzie Komendy Wojewódzkiej Policji, a częściowo w zarządzie Miasta.

Jednostka Wojskowa 3417 rozmieszczona była w kompleksie koszarowym nr 8116 o powierzchni całkowitej 61,99 ha (w tym ogrodzony teren koszarowy zajmuje 35,84 ha) przy ul. Kusocińskiego 51 w Kielcach. Budynki wybudowane w latach 1936-1940 oraz 1947-1978

stanowiły zaplecze kompleksu koszarowego w postaci bazy zakwaterowania, socjalno – bytowej i szkoleniowej.

Przejęcie przez Komendę Wojewódzką Policji w Kielcach nieruchomości kompleksu koszarowego Jednostki Wojskowej 3417 nastąpiło na podstawie decyzji Prezydenta Miasta Kielce z dnia 24.05.2001r. Przedmiotowa decyzja stworzyła szansę na rozpoczęcie starań rewitalizowania tego obszaru (Obszar C: strefa Komendy Wojewódzkiej Policji i strefa Miasta Kielce), który bez tego przedsięwzięcia przeobraziłby się w strefę całkowicie zdegradowaną i zaburzałby wizerunek tego obszaru miasta z punktu widzenia krajobrazowego i rekreacyjnego.

Zatrzymanie degradacji terenu związane jest również z ochroną środowiska, gdyż znajduje się on w obrębie Doliny Białogońskiej, na obszarze najwyższej ochrony (ONO) zbiornika GZWP Nr 417 (poziom wód dewońskich), który ma podstawowe znaczenie w zaopatrzeniu w wodę pitną aglomeracji Kielce.

Ze względu na specyfikę terenu konieczne jest podjęcie działań z służących przygotowaniu terenu i adaptacji znajdujących się na nim budynków pod nowe funkcje usługowe, gospodarcze i społeczne.

Jednostka Wojskowa 3417 rozmieszczona była w kompleksie koszarowym nr 8116 o powierzchni całkowitej 61,99 ha (w tym ogrodzony teren koszarowy zajmuje 35,84 ha) znajdującym się w Kielcach przy ul. Kusocińskiego 51, w budynkach wybudowanych w latach 1936-1940 oraz 1947-1978. Posiadała zaplecze w postaci bazy zakwaterowania, socjalno – bytowej (między innymi: kasyno, kino stołówka, stadion piłkarski) i szkoleniowej, znajdujące się w obrębie i bezpośrednim sąsiedztwie kompleksu koszarowego. Dzisiaj większość tych obiektów znajduje się w stanie technicznym kwalifikującym je do wyburzenia.

Obecnie teren ten nie jest w pełni wykorzystywany, następuje dekapitalizacja majątku, a co więcej wskazany jest również jako ognisko zanieczyszczenia gruntowo – wodnego (była stacja paliw, obiekty warsztatowe, myjnie, magazyny, parking). Wody podziemne i grunty zanieczyszczone są metalami azotu, metalami ciężkimi, węglowodorami. Wielkość zanieczyszczenia i skala zagrożenia kształtuje się odpowiednio na poziomie średnim i dużym.

Łączna kubatura obiektów wynosi 160103 m³, powierzchnia ogólna budynków 33902 m², powierzchnia użytkowa 27116,8 m².

Biorąc pod uwagę potencjalną wielofunkcyjność opisywanego obszaru, bardzo atrakcyjną lokalizację (położenie w lesie na terenie Chęcińsko - Kieleckiego Parku Krajobrazowego) i bezpośrednie sąsiedztwo rewitalizowanego obszaru sportowo – rekreacyjnego Stadion – Ogród, zdecydowano się włączyć ten obszar do zakresu Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Sukcesywnie, od daty przejęcia nieruchomości w ramach posiadanych środków opracowano dokumentację projektową oraz dokonano przebudowy i modernizacji niektórych budynków powojkowych. Komenda Wojewódzka Policji w Kielcach wykonała szereg prac inwestycyjnych w celu zrewitalizowania przejętego terenu, z czego między innymi należy wymienić: remont kapitalny budynku koszarowego nr 93 dla Samodzielnego Pododdziału Prewencji Policji, likwidacja centralnej kotłowni na paliwo stałe (miałowo - węglowej), w której miejsce wybudowano sześć lokalnych kotłowni gazowych wraz z siecią gazową, remont budynków magazynowych, przebudowa i rozbudowa stacji diagnostycznej w pełni uwzględniającej wymogi ochrony środowiska (odprowadzenie ścieków technologicznych poprzez separatory i odstojniki). Obecnie w trakcie realizacji jest dwustanowiskowa automatyczna myjnia samochodowa, z której wody ściekowe włączone są w obieg zamknięty, zgodnie z wymogami umieszczonymi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego w dziale ochrona środowiska.

Obszar rewitalizacji terenów powojkowych:

wyznaczono według map terenu dawnej Jednostki Wojskowej.

Łączna wielkość terenu rewitalizacji: 61,99 ha, w tym teren Urzędu Miasta 13,78 ha

ROZDZIAŁ 3 – PRIORYTETY, CEL OGÓLNY I CELE SZCZEGÓŁOWE REWITALIZACJI OBSZARÓW MIEJSKICH, POPRZEMYSŁOWYCH I POWOJSKOWYCH

3.1. Priorytety rewitalizacji:

Na podstawie dotychczasowych zapisów prezentowanego Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich, Przemysłowych i Powojkowych w Mieście Kielce, jak i mając na uwadze uwarunkowania wewnętrzne jak i zewnętrzne rozwoju miasta w aspekcie planowanej rewitalizacji, wyznaczono następujące priorytety rewitalizacji:

1. przygotowanie obszarów rewitalizacji pod rozwój funkcji gospodarczych;
2. zagospodarowanie miejskich przestrzeni publicznych i sportowo –rekreacyjnych z poszanowaniem zasad ochrony środowiska z przeznaczeniem na rozwój kultury, turystyki, sportu i rekreacji;
3. pobudzenie aktywności środowisk lokalnych i stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego.

3.2. Cel ogólny rewitalizacji:

Celem ogólnym podejmowanej rewitalizacji jest podniesienie atrakcyjności gospodarczej, społecznej, przestrzennej i funkcjonalnej Miasta Kielce prowadzące do lepszego wypełniania funkcji metropolii regionu świętokrzyskiego.

2.3. Cele szczegółowe działań rewitalizacyjnych

2.3.1. CELE SZCZEGÓŁOWE W UJECIU POSZCZEGÓLNYCH DZIELNIC

1. Rehabilitacja Śródmieścia Kielce poprzez odtworzenie i ożywienie ścisłego centrum z wpisanym do rejestru zabytków układem urbanistycznym.
2. Otwarcie terenów przemysłowych dawnych kamieniołomów Wietrznia, Ślichowice, Kadzielnia na usługi z zakresu edukacji i turystyki dla mieszkańców Miasta, regionu i kraju.
3. Przywrócenie mieszkańcom Kielce w pełni wartościowych terenów sportowo – rekreacyjnych – Stadion Ogród oraz doliny Silnicy na wysokości dawnego Ośrodka Sportów Wodnych.
4. Ożywienie miejskich terenów mieszkaniowych – Północny Pakosz.
5. Nadanie dawnym terenom powojkowym nowych funkcji związanych z rozwojem Miasta.

2.3.2. CELE SZCZEGÓŁOWE WSPOLNE DLA WSZYSTKICH OBSZARÓW REWITALIZACJI

6. Udostępnienie terenów dla nowych rodzajów działalności gospodarczej i usług społecznych.
7. Wzbogacenie oferty inwestycyjnej Miasta o tereny znajdujące się na rewitalizowanych obszarach.
8. Wypracowanie zachęt do realizacji inwestycji w obszarach rewitalizacji z zastosowaniem formuły partnerstwa publiczno – prywatnego.

9. Uzupełnianie braków podstawowej infrastruktury technicznej na terenach rewitalizowanych.

10. Opracowanie atrakcyjnej kompleksowej oferty społeczno – kulturalnej w obrębie terenów rewitalizowanych, z której będą korzystać mieszkańcy tych terenów, miasta i regionu.

ROZDZIAŁ 4 - REWITALIZACJA W UJĘCIU PROJEKTOWYM

4.1. Wykaz projektów wskazanych do realizacji na obszarach rewitalizacji

4.1.1. Planowane projekty przestrzenne:

I. OBSZAR A – TERENY MIEJSKIE

1. Strefa rewitalizacji miejskich przestrzeni publicznych i mieszkaniowych:

1.1. Rewaloryzacja Śródmieścia - odtworzenie, odnowa i ożywienie przestrzeni publicznej wpisanego do rejestru zabytków układu urbanistycznego Śródmieścia Kielce:

- 1.1.1 przebudowa płyty Rynku i okolicznych ulic,
- 1.1.2 przebudowa wnętrza ul. Warszawskiej na odcinku od Al. IX Wieków Kielc do Rynku,
- 1.1.3 adaptacja budynków zespołu powięziennego przy ul. Zamkowej w Kielcach na funkcje muzealno - dydaktyczne, wystawiennicze i artystyczne wraz z przekształceniami zagospodarowania terenu w otoczeniu,
- 1.1.4 budowa parkingu wielopoziomowego dla samochodów osobowych przy ul. Solnej w Kielcach,
- 1.1.5 przebudowa Placu Panny Marii w Kielcach oraz ulic Małej, Dużej (do ul. Sienkiewicza), Kapitulnej i Jana Pawła II
- 1.1.6 przygotowanie infrastrukturalne terenu pod śródmiejską zabudowę; obszar w rejonie ul. Piotrkowskiej, Silnicznej, IX W. Kielc (nowy wlot komunikacyjny z Al. IX. W. Kielc) ,
- 1.1.7 Budowa ulicy „Nowosilnicznej” (odcinek od ul. Warszawskiej do Pl. Św. Wojciecha),
- 1.1.8 Rozbudowa galerii przy ul. Leśnej w Kielcach – Centrum Sztuki Współczesnej,
- 1.1.9 Rewitalizacja rejonu rzeki Silnicy na odcinku śródmiejskim,
- 1.1.10 Budowa Centrum Osób Niepełnosprawnych, Centrum Wolontariatu i Organizacji Pozarządowych przy ul. Bodzentyńskiej w Kielcach (teren d. targowiska),

- 1.1.11 Przebudowa i modernizacja Pl. Św. Wojciecha z uporządkowaniem i wprowadzeniem małej architektury (etap I i II),
- 1.1.12 Przebudowa i modernizacja Placu Wolności (m.in. urządzenia związane z Muzeum Zabaw i Zabawek, scena z mini widownią, zieleń, mała architektura itp),
- 1.1.13 Budowa zbiornika wód deszczowych w rejonie Pl. Św. Wojciecha i ul. Bodzentyńskiej w Kielcach,
- 1.1.14 Etapowe wprowadzanie Strefy Ruchu Uspokojonego w śródmieściu (zespół działań),
- 1.1.15 Budowa parkingu dla samochodów osobowych na Pl. Konstytucji wraz z zagospodarowaniem otoczenia,
- 1.1.16 Przebudowa dziedzińca Pałacu Biskupów Krakowskich wraz z modernizacją infrastruktury,
- 1.1.17 Remont elewacji oraz wymiana pokrycia dachowego ze wzmocnieniem konstrukcji dachu i termomodernizacją budynku Urzędu Miasta Rynek 1,
- 1.1.18 Budowa Centrum Usług Socjalnych i Turystycznych Caritas Diecezji Kieleckiej,
- 1.1.19 Remonty i termomodernizacje budynków w obszarze śródmieścia,
- 1.1.20 Zakup urządzeń do sezonowego sztucznego lodowiska na Placu Wolności,
- 1.1.21 wpisanie zabytków z terenów rewitalizowanych do gminnej ewidencji zabytków i objęcie ich gminnym programem opieki nad zabytkami zgodnie z zapisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dn 23.07.2003r,

2. Strefa rewitalizacji miejskich obszarów sportowo – rekreacyjnych:

2.1. Podstrefa Stadion – Ogród

- 2.1.1. budowa ogólnodostępnego parkingu dla samochodów osobowych w rejonie ul. Ściegiennego w Kielcach,
- 2.1.2. budowa ogólnodostępnego parkingu dla samochodów osobowych w rejonie ul. Pakosz w Kielcach,
- 2.1.3. budowa Parku Sportu i Rekreacji w rejonie ul. Pakosz w Kielcach wraz z towarzyszącą infrastrukturą,

- 2.1.4. modernizacja wybranych elementów infrastruktury drogowej i podziemnej w dzielnicy Pakosz w Kielcach,
- 2.1.5. modernizacja i rozbudowa stoku narciarskiego na Pierścienicy wraz z towarzyszącą infrastrukturą,
- 2.1.6. budowa urządzeń sportowo-rekreacyjnych na Stadionie Leśnym,
- 2.1.7. Rewitalizacja Osiedla Legionów w Kielcach,

2.2. Podstrefa Zalew Kielce:

- 2.2.1. Budowa przystani żeglarskiej (przebudowa i rozbudowa hangaru żeglarskiego) nad zalewem,
- 2.2.2. Realizacja infrastruktury wynikająca z zadań własnych gminy wynikających z ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,

3. Strefa rewitalizacji „Karczówka”:

- 3.1. Budowa Pallotyńskiego Centrum Kształcenia Integralnego Młodzieży,

4. Strefa rewitalizacji „Jagiellońska”:

- 4.1. Rozbudowa infrastruktury technicznej i społecznej oraz zagospodarowanie terenu związane z blokiem komunalnym przy ulicy Jagiellońskiej w Kielcach,

II. OBSZAR B - TERENY POPRZEMYSŁOWE

1. Strefa rewitalizacji poeksploatacyjnych tereny kamieniołomów:

- 1.1. GEOPARK KIELCE: Rewitalizacja obszarów przemysłowych pod potrzeby kultury, edukacji i wypoczynku (amfiteatr „Kadzielnia”),
- 1.2. GEOPARK KIELCE: Udostępnienie do zwiedzania jaskiń Odkrywców, Prochownia i Szczelina na Kadzielni,
- 1.3. GEOPARK KIELCE: Modernizacja i budowa urządzeń techniczno-budowlanych w Parku Kadzielnia, Rezerwacie Slichowice, Rezerwacie Wietrznia,
- 1.4. Budowa i urządzenie Parku Miniatur Zabytków Regionu Świętokrzyskiego w wyrobisku przemysłowym,
- 1.5. Budowa i urządzenie Strefy Rekreacji Dziecięcej moduł „C” (rejon ul. Okrężnej, Husarskiej) , „D” (rejon Kadzielni, ul. Gagarina) i „E” (Las Komunalny),

1.6. GEOPARK KIELCE: Budowa Muzeum Geologicznego w rezerwacie Wietrznia

2. **Strefa dawnych terenów przemysłowych Herbów w kierunku Targów Kielce:**

2.1. Opracowanie programu ożywienia dawnych terenów przemysłowych Herby.

III OBSZAR C - TERENY POWOJSKOWE

1. **Strefa rewitalizacji terenów powojkowych Miasta Kielce:**

1.1. przygotowanie terenu i adaptacja budynków pokoszarowych pod nowe funkcje usługowe, gospodarcze, społeczne.

1.2. Budowa zespołu kortów tenisowych „Kuznia talentów tenisowych” – dz.Nr 60/16

2. **Strefa rewitalizacji terenów powojkowych Komendy Wojewódzkiej Policji:**

2.1. przygotowanie terenu i adaptacja budynków powojkowych pod nowe funkcje.

4.1.2. Planowane działania z zakresu zagospodarowania przestrzennego realizowane na wszystkich obszarach rewitalizacji:

1. opracowanie planów miejscowego zagospodarowania przestrzennego dla obszarów wymagających planów,
2. opracowanie Strategii rozwiązywania problemów społecznych w mieście Kielce,
3. opracowanie programu zachęt do regulacji stanu prawnego gruntów i budynków,
4. opracowanie programu zachęt do podejmowania remontów i modernizacji budynków i mieszkań w strefach rewitalizacji,
5. kompleksowa ochrona zasobów wód podziemnych (w części dotyczącej terenów rewitalizowanych).

4.1.3. Planowane działania z zakresu gospodarki realizowane na wszystkich obszarach rewitalizacji:

Objęcie obszarów rewitalizacji Programem Aktywizacji Gospodarczej miasta Kielce,
w zakresie:

1. program pomocy regionalnej dla przedsiębiorców dopuszczający zwolnienia z podatku od nieruchomości, stwarzający atrakcyjniejsze warunki dla podmiotów gospodarczych z obszarów rewitalizowanych,

2. priorytetowe traktowanie przez Kielecki Inkubator Technologiczny inicjatyw gospodarczych z obszarów rewitalizowanych, zgodnie z zapisami w regulaminie KIT-u,
3. ożywienie gospodarcze terenów wokół PKP i PKS poprzez ewentualną realizację zadań inwestycyjnych w oparciu partnerstwo publiczno – prywatne (nie oznacza to jednak zamknięcia drogi dla inwestycji o charakterze PPP na innych obszarach rewitalizowanych),
4. Centrum Obsługi Inwestora promujące w szczególności obszary rewitalizowane wśród inwestorów zainteresowanych podejmowaniem działań gospodarczych w Kielcach
5. zwiększanie ruchu turystycznego poprzez min. publikacje promocyjne uwzględniające odnowione tereny, w szczególności obszary: Stadion – ogród, Śródmieście oraz rezerwat Kadzielnia wraz z Amfiteatrem.

4.1.4. Planowane działania społeczne realizowane na wszystkich obszarach rewitalizacji:

1. opracowanie strategii integracji i polityki społecznej ze szczególnym uwzględnieniem terenów rewitalizowanych,
2. **stworzenie systemu wielopłaszczyznowej pomocy osób zmarginalizowanych i zagrożonych marginalizacją,**
3. opracowanie wspólnie z wyspecjalizowanymi jednostkami zatrudnienia tak zwanych „mikroprogramów włączania społecznego bezrobotnych” na terenach rewitalizowanych,
4. stworzenie kompleksowego – atrakcyjnego programu wykorzystania udostępnianych terenów i obiektów przez społeczność Miasta, organizacje pozarządowe, placówki kulturalno – oświatowe, i inne grupy, organizacje mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych, z poszanowaniem zasad równouprawnienia kobiet i mężczyzn, zgodnie z priorytetami rewitalizacji,
5. promowanie aktywnego stylu życia i wypoczynku mieszkańców Kielc poprzez rozbudowę infrastruktury sportowo-rekreacyjno-turystycznej i wspieranie przez władze miasta działań innych instytucji w tym zakresie,
6. udostępnienie wskazanych obiektów rewitalizacji do możliwości organizacji szkoleń mieszkańców terenów rewitalizowanych w zakresie zmiany lub podwyższenia kompetencji odpowiadających potrzebom lokalnego i regionalnego rynku pracy,

7. tworzenie kompleksowego systemu wsparcia dzieci i młodzieży zagrożonych demoralizacją,
8. wspieranie zatrudnienia młodzieży i osób niepełnosprawnych poprzez system subsydiowania,
9. opracowanie programu aktywizacji osób starszych, wypracowanie programu powszechnego dostępu do kultury,
10. konsekwentna realizacja strategii wzrostu poziomu bezpieczeństwa publicznego w strefach szczególnie zagrożonych,

Działania społeczne na obszarach rewitalizowanych realizowane będą przez właściwe wydziały i jednostki organizacyjne Urzędu Miasta oraz przez organizacje pożytku publicznego w drodze konkursów ogłaszanych przez Miasto Kielce. Niezależnie od tego priorytetowym działaniem jest opracowanie w najbliższych latach strategii rozwiązywania problemów społecznych w Kielcach – dla całego obszaru miasta.

Powyższe zestawienie działań przestrzennych, gospodarczych i społecznych może podlegać zmianom w trybie określonym w punkcie: aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji.

4.2. Komplementarność projektów rewitalizacji

Obszary rewitalizacji są wobec siebie komplementarne, gdyż:

- wszystkie znajdują się w granicach administracyjnych miasta,
- występujące tam, wzajemnie przenikające się problemy społeczne, przestrzenne i gospodarcze pozwalają określić je jako zdegradowane społecznie i/lub ekonomicznie.

Wychodząc od planowanych, bądź już podejmowanych ingerencji inwestycyjnych w przestrzeń publiczną, w Programie zawarto potencjalne możliwości działań o charakterze progospodarczym i proinwestycyjnym, dopełniając to wskazaniem koniecznych inicjatyw o charakterze społecznym.

Planowane działania przestrzenne prowadzone będą na trzech obszarach rewitalizacji.

Pierwszy to miejskie przestrzenie publiczne, skupione w najstarszej a jednocześnie najcenniejszej części miasta – Śródmieściu (Obszar A.1.) Wysoki poziom degradacji budynków i przestrzeni publicznych, oddziałują niekorzystnie na atrakcyjność inwestycyjną na tym terenie, co z kolei ma negatywny oddźwięk na sytuację społeczną, czego odzwierciedleniem są wysokie wskaźniki dysfunkcji społecznych.

Podejmując projekty przestrzenne jak, modernizacja i rozbudowa systemu głównych zabytkowych przestrzeni publicznych z jednoczesnym etapowym wprowadzaniem strefy uspokojonego ruchu kołowego, zwiększa się nie tylko ilość i estetykę przestrzeni publicznych, ale powoduje silne oddziaływanie na znajdujące się w bezpośrednim otoczeniu posesje.

Poprawa estetyki przestrzeni publicznych powinny zachęcić inwestorów do inwestowania w budynki znajdujące się wokół. Dodatkowym atutem będą działania służące aktywizacji gospodarczej obszarów rewitalizowanych w ramach Programu Aktywizacji Gospodarczej Miasta Kielce (planowane projekty gospodarcze 4.1.3.: 1,2,3,4,5).

Poprawa wizerunku przestrzeni publicznych i zwiększenie inicjatyw gospodarczych będzie pozytywnie oddziaływać na sytuację społeczną i niwelowanie problemów społecznych rewitalizowanego obszaru Śródmieścia. Szczególne znaczenie będą miały inicjatywy sprzyjające poprawie stanu bezpieczeństwa (projekty społeczne 4.1.4: działanie 10) na przykład rozbudowa monitoringu), przeciwdziałaniu marginalizacji i wykluczeniu społecznemu (projekty społeczne 4.1.4: działanie 2, 6, 7,9), walki z bezrobociem (projekty społeczne 4.1.4:działanie 3 i 6), działalności kulturalnej, edukacyjnej, sportowej (projekty społeczne 4.1.4:działanie 4; projekty gospodarcze 4.1.3.6).

Rozwój działalności społecznej, kulturalnej, edukacyjnej, sportowej (projekty społeczne 4.1.4) jak i gospodarczej (projekty gospodarcze: 4.1.3), ze szczególnym uwzględnieniem sportu, turystyki i rekreacji, będzie miał szczególne znaczenie w ożywieniu dwóch miejskich obszarów sportowo – rekreacyjnych (Obszar A.2.1 - Podstrefa Zalew Kielce i A.2.2 - Podstrefa Stadion – Ogród).

Pierwszy z wymienionych, Obszar A 2.2. - Podstrefa Zalew Kielce położony jest na północ od Śródmieścia. Elementem łączącym obszar śródmiejski A.1 z Zalewem jest wspomniana już ścieżka rowerowa, której początek znajduje się właśnie w północnej części miasta, kończy zaś w części południowej na terenach zlokalizowanych po linii obszaru rewitalizacji Stadion - Ogród. Na obszarze zlokalizowany jest ciąg zdekapitalizowanych obiektów sportowo – rekreacyjnych: stadiony piłkarskie, stadion lekkoatletyczny, stadion leśny wraz z hipodromem, korty tenisowe, boiska sportowe, basen.

W północnej części strefy Stadion – Ogród znajduje się teren mieszkaniowy z nieuporządkowaną zabudową zabudowa o niskim standardzie zabudowy, krajobrazu miejskiego. Ten zdegradowany, znajdujący się na uboczu teren szczególnie jest eksponowany z przbiegającej obok ulicy Krakowskiej. Jest to droga wyjazdowa z Kielc w kierunku

Krakow. Jej zniszczona nawierzchnia jak, zły stan wiaduktów, przez które przebiega, duże natężenie ruchu, natężenie hałasu przekraczające dopuszczalne normy powodują, że i tak niska jakość życia na tym terenie jest oprócz względów ekonomicznych, zagrożona dodatkowo, przywołanymi powyżej, wieloma czynnikami zagrożenia środowiska. W celu zatrzymania degradacji, przywrócenia świetności obszarowi, tak by tętnił życiem, był bezpieczny, służył społeczności lokalnej poprzez organizowane tam imprez masowych, przyczynił się do spadku problemów społecznych i dysfunkcji społecznych występujących konieczna jest realizacja projektów przestrzennych jak:

- dalsza rozbudowa systemu wysokiej jakości obiektów sportowych (a także modernizacja istniejących); w tym głównie budowa kompleksu Parku Sportu i Rekreacji na Pakoszu,
- rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej i drogowej (w tym budowa systemu ogólnodostępnych parkingów samochodowych i rowerowych),
- rozbudowa urządzeń i obiektów rekreacyjnych (w tym place zabaw dla dzieci i ścieżki rowerowe oraz rekreacyjno-spacerowe),

Powyższe działania przyczynią się bezpośrednio do wzrostu znaczenia obszaru w rozwoju miasta, powstania nowych powierzchni pod działalność gospodarczą a co za tym idzie przyrost miejsc pracy i promocja przedsiębiorczości (projekty gospodarcze 4.1.3.: 1, 3, 4, 5). Z obiektów i urządzeń sportowych korzystać będą nie tylko sportowcy ale i organizacje pozarządowe, szkoły i inne organizacje ze szczególnym uwzględnieniem grup zagrożonych marginalizacją (projekty społeczne 4.1.4.: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8).

Część obiektów zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji terenów sportowo - rekreacyjnych (Obszar A. podstrefa 2.1), znajduje się w Lesie Miejskim, przeplatany ścieżką zdrowia, szlakami turystycznym. Można tam również uprawiać narciarstwo zjazdowe na stoku narciarskim, który położony jest obok zniszczonej, zarośniętego toru saneczkowego, nieczynnej skoczni narciarskiej. Przez las przebiegają również ścieżki rowerowe, rozbudowa których planowana nie tylko w obrębie Miasta Kielce lecz planowana jest realizacja projektu rozbudowy ścieżek rowerowych o znaczeniu regionalnym, w którym uczestniczyć będą również gminy ościennie. Omawiany teren sportowo – rekreacyjny Stadion – Ogród (obszar A. podstrefa 2.1), pomimo dużej atrakcyjności, nie jest wykorzystywana. Zły stan infrastruktury, wysoki wskaźnik dysfunkcji społecznych, wysoki poziom przestępczości jak i brak atrakcyjnego programu imprez skierowanych do społeczności zarówno obszaru jak i Miasta, składają się na fakt, iż jest to teren zdegradowany zagrożony marginalizacją. W celu zmiany tej niekorzystnej sytuacji planowane jest podjęcie zintegrowanych działań

przestrzennych (obszar A podstrefa 2.1, działania: 2.1.2 2.1.9), społecznych (projekty społeczne 4.1.4) i gospodarczych (działania gospodarcze 4.1.3.). Lepszą komunikację z pozostałą częścią miasta zapewni przedłużenie ulicy Wapiennikowej do ulicy Armii Krajowej (działanie 2.1.9).

Obie wyznaczone, opisane powyżej podstrefy: Stadion – Ogród (obszar A. Podstrefa 2.1.) i Zalew Kielce (obszar A. Podstrefa 2.2.) są komplementarne do równie cennych przyrodniczo a zdegradowanych byłych kamieniołomów Kadzielnia, Wietrznia i Ślichowice.

Miejsca te niegdyś dawały zatrudnienie, dziś na część z nich funkcjonuje jako rezerwaty, użytki ekologiczne. Najbardziej rozpoznawany jest rezerwat Kadzielnia wraz z amfiteatrem Kadzielnia, którego stan techniczny (mała scena, brak zaplecza, złe oświetlenie, zła jakość miejsc na widowni) nie pozwala na organizowanie imprez o większym znaczeniu. Ponadto skały wokół amfiteatru są kruche i wymagają stałego nadzoru geologicznego.

Kadzielnia jest najbardziej rozpoznawanym terenem pokopalnianym, zaś skazanie dwóch pozostałych kamieniołomów nie rzadko sprawia trudności mieszkańcom Kielc. Biorąc pod uwagę powyższe stwierdzenia, postępującą degradację i marginalizację terenu na mapach terenów rozwoju Kielc, powinny zatrzymać planowane działania najpierw przestrzenne – modernizacyjne a potem aktywizujące działalność przedsiębiorczą (np. punkty informacyjne, obsługa ścieżek geologicznych), kulturalną (widowiska kulturalne o znaczeniu lokalnym, regionalnym i międzynarodowym) i społeczno – edukacyjną (ekspozycje geologiczne, spotkania, wycieczki ścieżkami geologicznymi, badania naukowe). Wszystko to będzie realizowane w ramach działalności jednostki budżetowej Miasta – Geopark Kielce, w ramach planowanych dwóch projektów:

- Otwarcie obszarów przemysłowych wyrobisk w rezerwatach Wietrznia, Kadzielnia, Ślichowice na potrzeby turystyki, edukacji i wypoczynku (Geopark Kielce część 1); Obszar rewitalizacji B, strefa 1, projekt: 1.1.);
- Modernizacja infrastruktury związanej z rezerwatem Kadzielnia w Kielcach – Geopark Kielce część 2); (Geopark Kielce część 1); Obszar rewitalizacji B, strefa 1, projekt: 1.2.);

Oprócz obszaru A - rewitalizacji miejskich przestrzeni publicznych i mieszkaniowych, terenów sportowo - rekreacyjnych, jak i obszaru B – obejmującego tereny przemysłowe, rewitalizacją objęto również tereny byłej Jednostki Wojskowej 3417 a obecnie zdegradowanego kompleksu koszarowego o powierzchni niemal 62 hektarów.

Budynki wybudowane w latach 1936-1940 oraz 1947-1978 stanowiły zaplecze kompleksu koszarowego w postaci bazy zakwaterowania, socjalno – bytowej i szkoleniowej.

Przejęcie przez Komendę Wojewódzką Policji w Kielcach nieruchomości kompleksu koszarowego Jednostki Wojskowej 3417 nastąpiło na podstawie decyzji Prezydenta Miasta Kielce z dnia 24.05.2001r. Przedmiotowa decyzja stworzyła szansę na rozpoczęcie starań rewitalizowania tego obszaru (Obszar C: strefa Komendy Wojewódzkiej Policji i strefa Miasta Kielce), który bez tego przedsięwzięcia przeobraziłby się w strefę całkowicie zdegradowaną i zaburzałby wizerunek tego obszaru miasta z punktu widzenia krajobrazowego i rekreacyjnego.

Zatrzymanie degradacji terenu związane jest również z ochroną środowiska, gdyż znajduje się on w obrębie Doliny Białogońskiej, na obszarze najwyższej ochrony (ONO) zbiornika GZWP Nr 417 (poziom wód dewońskich), który ma podstawowe znaczenie w zaopatrzeniu w wodę pitną aglomeracji Kielc.

Ze względu na specyfikę terenu konieczne jest podjęcie działań z służących przygotowaniu terenu i adaptacji znajdujących się na nim budynków pod nowe funkcje usługowe, gospodarcze i społeczne.

ROZDZIAŁ 5 – PODOKRESY PROGRAMOWANIA I PLAN FINANSOWY REWITALIZACJI NA LATA 2007-2013

5.1. Podokresy programowania

Podokresy programowania działań rewitalizacyjnych obejmują lata:

1. 2004 – 2006,
2. 2007 – 2013,
3. 2014 – 2020,

i są zgodne z programowaniem rozwoju regionalnego ze środków strukturalnych Unii Europejskiej.

Zastosowany podział jest odzwierciedleniem założenia przyjętego w pierwszej części Programu, iż rewitalizacja jest wielopłaszczyznowym procesem o charakterze ciągłym, podlegającym okresowej ewaluacji i aktualizacji.

Zaprezentowany powyżej pełen katalog działań z zakresu Programu Rewitalizacji został rozpisany dla pierwszego okresu programowania 2007 – 2013. Następne okresy będą opracowywane etapowo w oparciu o wyniki ewaluacji postępów realizacji etapu pierwszego rewitalizacji i aktualizacji pierwotnych celów i zadań rewitalizacyjnych.

5.2. Plan finansowy rewitalizacji

Projekty / zadania inwestycyjne/ włączone do realizacji w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji w okresie 2007 – 2013 wykazano w zestawieniu stanowiącym *załącznik nr 13*.

W zestawieniu zawarto:

1. obszar rewitalizacji,
2. projekt, zadanie inwestycyjne,
3. planowany okres realizacji ,
4. podmiot odpowiedzialny za realizację projektu,
5. zestawienie źródeł finansowania.

Finansowanie projektów z zakresu rewitalizacji oparto na montażu finansowym obejmującym:

1. środki własne gminy,

2. dotacje otrzymane z budżetu państwa,
3. dotacje otrzymane ze wsparcia wspólnotowego w tym:
 - a. Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego 2007-2013,
 - b. Centralnych Programów Operacyjnych,
 - c. Inicjatyw Wspólnotowych,
 - d. innych źródeł wspólnotowych nie wymienionych w punktach a-c,
4. kapitał prywatny,
5. kredyty inwestycyjne,
6. inne źródła nie wymienione w punktach 1-5.

CZEŚĆ PIĄTA –KIERUNKI DZIAŁAŃ WARUNKUJĄCE POWODZENIE PROCESU REWITALIZACJI

ROZDZIAŁ 1 -KOORDYNACJA PROCESU REWITALIZACJI

Jednym z podstawowych warunków realizacji rewitalizacji jest stworzenie właściwych form i mechanizmów zarządzania procesem rewitalizacji w zakresie koordynacji, wykonawstwa, monitoringu (kontroli) realizowanego procesu.

W Programie Rewitalizacji Obszarów Miejskich, Poprzemysłowych i Powojkowych w Mieście Kielce, przyjęto następujący kierunek rozwiązań instytucjonalnych:

1. Operator rewitalizacji – jako podmiot koordynujący
2. Komórki/ podmioty wskazane do realizacji działań z zakresu rewitalizacji - podmioty wykonawcze;
3. Rada Miejska, Prezydent, Komisja do Spraw Rewitalizacji Miasta Kielce, Lokalni Partnerzy na rzecz Rewitalizacji Miasta Kielce – jako podmioty monitorujące i opiniodawcze.

Operator Rewitalizacji:

Posługując się doświadczeniami krajowymi i zagranicznymi, konieczne jest powołanie specjalnej grupy **koordynacyjnej** tak zwanego „**operatora rewitalizacji**”.⁶¹ Grupę tą tworzą:

1. Pełnomocnik Prezydenta do Spraw Rewitalizacji;
2. Stały Zespół do Spraw Rewitalizacji;
3. Interdyscyplinarne Zespoły do Spraw Rewitalizacji.

Nadrzędnym zadaniem operatora rewitalizacji, jest koordynacja procesu rewitalizacji wskazanych obszarów miejskich, powojkowych i poprzemysłowych na terenie miasta Kielce, poprzez **Pełnomocnika Prezydenta do spraw Rewitalizacji**, który stoi na czele Stałego Zespołu do spraw Rewitalizacji i interdyscyplinarnych zespołów ds. rewitalizacji.

⁶¹ K. Skalski, *Vademecum rewitalizacji dawnych dzielnic mieszkaniowych. Poradnik dla Rady i Zarządu Miasta, wydanie II, rozdz. wprowadzenie, Municipium;*

Stały Zespół Koordynacyjny do Spraw Rewitalizacji tworzy 5 specjalistów z dziedziny: zagospodarowania przestrzennego, architektury, ochrony środowiska, gospodarki, problematyki społecznej.

Interdyscyplinarne Zespoły Rewitalizacji, powołuje Pełnomocnik na podstawie zarządzenia Prezydenta Miasta. Zespoły będą działać zadaniowo, to znaczy będą powoływane dla realizacji konkretnego zadania.

Proponowany skład zespołu:

- pracownicy Wydziałów Urzędu Miasta,
- eksperci z dziedzin objętych zadaniem (w szczególności z zakresu zagospodarowania przestrzennego, gospodarki i polityki społecznej),
- radni (funkcja doradcza, opiniująca, pomysłodawcza),
- inne zainteresowane podmioty/ organizacje mogące w sposób konstruktywny, przyczynić się do realizacji wyznaczonego zadania,

Organizacja pracy „**operatora rewitalizacji**” należy do zadań Pełnomocnika Prezydenta do spraw Rewitalizacji, który po powołaniu na stanowisko ma miesiąc na przedstawienie organizacji pracy Komisji do spraw Rewitalizacji.

Szczegółowy Zakres zadań „**operatora rewitalizacji**” przedstawia **załącznik nr 14.**

ROZDZIAŁ 2 -MONITORING I PLANOWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ

W celu oceny postępu realizacji i efektywności wdrażania poszczególnych projektów i zadań inwestycyjnych z zakresu rewitalizacji prowadzony będzie monitoring:

1. finansowy – w postaci raportów okresowych,
2. rzeczowy – wyrażony w we wskaźnikach produktu, rezultatu i oddziaływania.

Okresowe raporty finansowe przygotowywane będą przez podmioty odpowiedzialne za realizację zadań w oparciu o harmonogramy finansowe płatności dokonywanych na rzecz wykonawców.

Raporty rzeczowe będą przygotowywane pod kątem stopnia realizacji zadań inwestycyjnych określonych wskaźnikami produktu, rezultatu i oddziaływania, określonych w *załączniku nr 10* i wynikających z warunków szczegółowych umów na realizację przedsięwzięć.

Bazowym okresem monitoringu jest rok (lub jego ostatni kwartał) poprzedzający rok, w którym rozpoczęto wdrażanie Programu.

Prowadzenie monitoringu wdrażania Programu oraz ocena należy do Komisji do spraw Rewitalizacji Miasta Kielce. Skład i zakres działania określa uchwała Prezydenta Miasta Kielce nr XV/269/2003 z dnia 18 09 2003 roku (*załącznik nr 11*) .

ROZDZIAŁ 3 - AKTUALIZACJA PROGRAMU

1. Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich, Poprzemysłowych i Powojkowych. dokonywana będzie w trybie zgodnym z aktualizacją Strategii Miasta Kielce, co najmniej raz w okresie trwania danej kadencji.
2. Decyzję o aktualizacji Programu podejmuje Prezydent na wniosek Pełnomocnika do spraw Rewitalizacji po zasięgnięciu opinii Komisji do spraw Rewitalizacji.
3. Propozycje działań zgłaszanych do włączenia do Lokalnego Programu Rewitalizacji lub modyfikacja już istniejących, a mieszczących się w wyznaczonych obszarach rewitalizacji,

przyczyniających się do osiągnięcia założonych celów rewitalizacji, zgłaszane są do Pełnomocnika do spraw Rewitalizacji i jako takie nie wymagają podejmowania decyzji o aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji a jedynie zastosowania procedury zgłaszania tychże propozycji czy też modyfikacji, wskazanej w **załączniku nr 12**.

ROZDZIAŁ 4 -KOMUNIKACJA SPOŁECZNA I PARTNERSTWO NA RZECZ REWITALIZACJI

Proponowane działania, określone w projektowym ujęciu rewitalizacji, są również zgodne z zasadą partnerstwa, jako że wiele z nich realizowanych będzie przy wspólnym zaangażowaniu kapitału publicznego i prywatnego, albo też w przypadku działań społecznych – przy wspólnym wysiłku jednostek Urzędu Miasta, organizacji pozarządowych.

Odzwierciedleniem realizacji zasady partnerstwa będzie ilość podmiotów zaangażowanych w podjęty proces rewitalizacji, ujęte w ramy Lokalnego Partnerstwa na Rzecz Rewitalizacji.

Tworzenie Lokalnego Partnerstwa na Rzecz Rewitalizacji należy do zadań Pełnomocnika Prezydenta do spraw Rewitalizacji.

Celem Partnerstwa jest doskonalenie podjętego procesu rewitalizacji poprzez budowanie zrozumienia dla rewitalizacji, możliwość współpracy z Pełnomocnikiem do spraw Rewitalizacji.

Lokalni Partnerzy na rzecz Rewitalizacji uczestniczyć będą w procesie rewitalizacji poprzez spotkania, dyskusje, uczestnictwo w pracach Komisji do spraw Rewitalizacji jako ciało opiniotwórcze, jak i zgłaszać propozycje działań do Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Partnerstwo ma skupiać przedstawicieli dziedzin życia społeczno – ekonomicznego, istotnych dla rozwoju Miasta, chcących w sposób aktywny przyczyniać się do realizacji rewitalizacji.

Wskaźnikiem realizacji zadania będzie ilość podpisanych porozumień i wspólnie realizowanych przedsięwzięć.

Warunkującym elementem budowania partnerstwa na rzecz rewitalizacji jest odpowiednia komunikacja społeczna.

Program komunikacji społecznej będzie podstawowym elementem warunkującym pozytywny odbiór planowanych zamierzeń z zakresu rewitalizacji w społeczności lokalnej i u zewnętrznych inwestorów; będzie także oddziaływał na poziom realizacji założeń rewitalizacyjnych. Zapewnienie właściwego poziomu komunikacji społecznej powierzone będzie „operatorowi rewitalizacji” (pełen opis – część piąta: powołanie operatora rewitalizacji).

ROZDZIAŁ 5 -PROMOCJA REWITALIZACJI:

W celu zapewnienia właściwej promocji podjętego procesu rewitalizacji, do zadań operatora rewitalizacji należy opracowanie planu promocji działań rewitalizacji obszarów miejskich, przemysłowych o powojkowych w mieście Kielce.

BIBLIOGRAFIA

OPRACOWANIA MONOGRAFIE

1. Architektura pierwszych dziesięcioleci XX wieku w Kielcach, materiały sesji naukowej – ROSiOŚ ,Kielce 19.09.1998r.
2. Brodecki Z., Drobysz M., Majkowska S., Traktat o Unii Europejskiej. Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską z komentarzem, WP LexisNexis, Warszawa 2002;
3. Budzyńska A. Duszczyk M. Gancarz M., Gieroczyńska E., Jatczak M., Wójcik K., Strategia lizbońska – droga do sukcesu zjednoczonej Europy. Debata, UKIE 2002;
4. Kawecka – Wyrzykowska E., Unia Europejska. Przygotowania Polski do członkostwa IKiCHZ, Warszawa 2003;
5. Markowski T., Marketing Miasta, Katedra Zarządzania Miastem i Regionem Uniwersytetu Łódzkiego;
6. Pazdur C., Dzieje historyczne Kielc, Ossolineum 1971,
7. Rudolf S. Region świętokrzyski w badaniach Wyższej Szkoły Ekonomii i Administracji w Kielcach, Kielce 2001;
8. Skalski K. ,Vademecum rewitalizacji dawnych dzielnic mieszkaniowych. Poradnik dla Rady i Zarządu Miasta, .wydanie II, rozdz. wprowadzenie, Municipium;
9. Skalski K. O budowie systemu rewitalizacji dawnych dzielnic miejskich, KIN Kraków 1996;
10. Ziobrowski Z. (Red.), Ptaszycka – Jackowska D., Rębowska A., Geissler A, Rewitalizacja. Rehabilitacja. Restrukturyzacja. Odnowa miast, IGPiK, Kraków 2000;

ARTYKUŁY PRASOWE/ SEMINARIA/ KONFERENCJE

1. Biliński T., Kłosek-Kozłowska D., Skalski K., Trudna droga do rewitalizacji, Urbanista 11/2003;
2. Kittel H., Gospodarka rusza z miejsca, Rzeczpospolita. Regiony – województwo świętokrzyskie, 29.09.2003;
3. Skalski K. Rewitalizacja a aktywizacja regionu, Urbanista 3/2003;

DOKUMENTY

1. Badania natężenia ruchu i opracowanie wyników na skrzyżowaniach ulic w Kielcach cz. II: PROEKO na zlec. MZD w Kielcach 2000;
2. J. Bohatkiewicz, Ekspertyza uciążliwości akustycznych tras komunikacyjnych na wytypowanych odcinkach ulic w Kielcach, wraz z analizą możliwości ich ograniczenia;
3. Decyzja w sprawie wpisania dobra kultury do rejestru zabytków, Wojewódzki Konserwator Zabytków, Kielce 1976r
4. Gromska A., Siciarska M. „Strategia Integracji i Polityki Społecznej, Materiał wstępny do opracowania Strategii Integracji i Polityki Społecznej, MOPR 2004;
5. Koncepcja polityki przestrzennej zagospodarowania kraju, ust z dnia 26 sierpień 2001, DZ.U nr 26 2001 poz 432;
6. Kowalik J., Zmieniamy nasze Miasto, FRDL , Kielce, kwiecień 2004;
7. Maksymowicz B., Rybka A., Lis M., Biskupska B., Szczygieł I., Kulczykowski A., Raport o stanie środowiska miasta Kielce 2003, Kielce 2004;
8. Młynarczyk D., Diagnoza Dysfunkcji Społecznych w aspekcie rewitalizacji, MOPR 2003;
9. Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006, Rada Ministrów, styczeń 2003;
10. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego, www.sejmik.kielce.pl
11. Podstawowe informacje spisów powszechnych 2002. Miasto na prawach powiatu Kielce, Urząd Statystyczny w Kielcach 2003;
12. Podstawy Wsparcia Wspólnoty, MGPIPS, Warszawa- Bruksela 2003;
13. Raport o Stanie Miasta za 2001, UM 2002;
14. Raport o stanie środowiska miasta Kielce 2003, Kielce 2004, T. Ciupa, B. Maksymowicz, A. Rybka, M. Lis, B. Biskupska, I. Szczygieł, A. Kulczykowski,
15. Raport z działalności Komendanta Miejskiego Policji w Kielcach za rok 2003, KMP styczeń 2004;
16. Rozporządzenie Rady Ministrów z 14 03 2002 w sprawie wprowadzenia Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych NTS;
17. Rozporządzenie z 21.06.1999, Nr 1260/1999 w sprawie ogólnych przepisów odnośnie Funduszy Strukturalnych, Rada Unii Europejskiej,
18. Służyć i chronić, Strategia bezpieczeństwa, Kielce, luty 2003;
19. Strategia Rozwoju Miasta "Kielce 2015", uchwała RM Nr 829/98 z dnia 13 czerwca 1998, tekst jednolity z uwzględnieniem zmian wprowadzonych uchwałą RM Nr 475 z 25.05.2000r;
20. Strategia rozwoju województwa świętokrzyskiego, Kielce 2000;

21. Strefy bezpieczeństwa w Kielcach, KMP 2003;
22. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Kielce, UM Kielce 2000;
23. Studium Zagospodarowania Przestrzennego Województwa świętokrzyskiego, www.sejmik.kielce.pl;
24. Traktat Ustanawiający Wspólnotę Europejską, art. 158 –162;
25. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, 23.07.2003, Dz.U. 163 z 17.09.2003, poz 1568;
26. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. Nr 91 poz.578);
27. Wieloletni program gospodarowania zasobami mieszkaniowym gminy, RM Kielce 2000;
28. Założenia polityki ekologicznej dla Miasta Kielce, Rada Miejska 29 listopada 2000 r.
29. Założenia programowe w zakresie rozwiązywania problemów mieszkaniowych poprzez budownictwo socjalne, UM Kielce 2004;
30. Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego, MGPIPS 2004

SPIS WYKRESÓW I TABEL

1. Wykres nr 1 Wartość dodana brutto na mieszkańca (w zł) w 1999 r.....	42
Tabela 1 Zawartość niektórych metali ciężkich i stopień zanieczyszczenia gleb terenów zieleni miejskiej.....	18
Tabela 2 Zestawienie zbiorcze klas czystości wód płynących w Kielcach w okresie 1998 - 2002	20
Tabela 3 Wyniki pomiarów natężenia hałasu na głównych skrzyżowaniach w Kielcach 2000r.....	22
Tabela 4 Ilość podmiotów gospodarczych wg form prawnych (REGON) zarejestrowanych w latach 1995- 2003.....	28
Tabela 5 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w Kielcach w rejestrze REGON wg sektorów oraz wybranych form prawnych w latach 1997 - 2003.....	29
Tabela 6 Pracujący w gospodarce narodowej na terenie Kielc według sekcji.....	30
Tabela 7 Przeciętne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w latach 1995- 2003	31
Tabela 8 Produkt Krajowy Brutto na 1 mieszkańca i Wartość Dodana Brutto na 1 pracującego według województw w 2001 r.....	32
Tabela 9 Podmioty gospodarcze według wybranych działów PKD	32
Tabela 10 Ilość i struktura bezrobotnych w Kielcach w latach 1997-2002	33
Tabela 11 Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według poziomu wykształcenia w latach 1995-2002	34
Tabela 12 Struktura bezrobotnych ze względu na wiek w latach 1995 – 2002	34
Tabela 13 Ludność miasta, stan w III kwartale 2003 r.	40
Tabela 14 Wywiady środowiskowe przeprowadzone przez pracowników socjalnych w latach 1998 -2003	41
Tabela 15 Kategorie dysfunkcji w środowiskach w latach 1998 – 2002	42
Tabela 16 Wskaźnik dysfunkcji w rejonach opiekuńczych w latach 1998 – 2002.....	43
Tabela 17 Liczba kategorii dysfunkcji w rejonach opiekuńczych w 2003 roku.....	44
Tabela 18 Kategorie środowisk dysfunkcyjnych w rejonach opiekuńczych – 2003 rok.....	45
Tabela 19 Liczba osób bezrobotnych objętych pomocą w poszczególnych Rejonach -2003	46
Tabela 20 Stan zagrożenia przestępczością kryminalną na terenie działania Komendy Miejskiej Policji w Kielcach, a wykrywalność w latach 2002 – 2003	47
Tabela 21 Czy powinno się dokończyć przebudowę ul. Sienkiewicza?	93
Tabela 22 Ocena ilości obiektów kulturalnych i rekreacyjnych (w %) w Kielcach	100

ZAŁĄCZNIKI

1. Struktura bezrobocia w powiecie grodzkim, ziemskim i ogółem, na podstawie obliczeń Powiatowego Urzędu Pracy w Kielcach – stan na 31.12.2003;
2. Strefy zagrożenia bezpieczeństwa na terenie Miasta Kielce;
3. Wykaz budynków stanowiących współwłasność Gminy, z osobami fizycznymi, według stanu na początek 2004r;
4. Wykaz budynków, w których istniejące lokale przeznacza się na wynajem jako lokale socjalne;
5. Standard cywilizacyjny;
6. Zarys historyczny rozwoju przestrzennego Kielc;
7. Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze KRUPGN – REGON województwa świętokrzyskiego, prowadzących działalność gospodarczą przy ulicy Sienkiewicza w Kielcach w podziale na sekcja PKD;
8. Charakterystyka obszaru o najwyższym wskaźniku przestępczości „Bezpieczna Strefa” pokrywającego się z obszarem rewitalizacji terenów miejskich z podziałem na rejony i charakterystykę przestępstw;
9. Obszary rewitalizacji;
10. Obszary rewitalizacji terenów miejskich, przemysłowych i powojkowych z podziałem na strefy, podstrefy, projekty i wskaźniki produktu, rezultatu i oddziaływania;
11. Uchwała o powołaniu Komisji do spraw Rewitalizacji Miasta Kielce;
12. Procedura zgłaszania propozycji działań do Lokalnego Programu Rewitalizacji;
13. Plan finansowy rewitalizacji na lata 2007-2013 ze wskazaniem obszarów rewitalizacji, planowanych działań, podmiotów odpowiedzialnych za rewitalizację i źródeł finansowania;
14. Zadania operatora rewitalizacji;